<u>ژن ل بهر</u> سیبهرا ئیسلام<u>ی</u>

ژن ل بهر سیبهرا ئیسلامی

تەحسىن ئىبراھىم دۆسكى

- ـ ژن ل بهر سيبهرا ئيسلامي
- _ تەحسىن ئىبراھىم دۆسكى
 - _ چاپخانا زانا ، دهۆك
- ـ چاپا ئیکی ۲۰۰۵ مشەختى ۲۰۰۵ زايينى
 - ـ بەرگ : عصام جحى طاهر
 - ـ ژمارا سپارتنی : ۱۷۸

ينشكۆتن

إنَّ الحمد لله ، نحمده ونستعينه ونستغفره ، ونعوذ بالله من شـــرور أنفســنا ، وسيئات أعمالنا ، من يهد الله فلا مضل له ، ومن يضلل فلا هادي له ، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، وأشهد أنَّ محمداً عبده ورسوله .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلا تَمُوتُنَّ إِلا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ (آل عمران : ١٠٢) .

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسِ وَاحِدَةً وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَ مَنْهُمَا رِجَالاً كَثِيراً وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاعَلُونَ بِلَهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيباً ﴾ (النساء : ١) .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيداً . يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَــنْ يُــطِــعْ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَــازَ فَوْزاً عَظِيماً ﴾ (الأحـنواب : ككُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَــنْ يُــطِـعْ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَــازَ فَوْزاً عَظِيماً ﴾ (الأحـنواب : ٧٧-٧١) .

أما بعد : فإنَّ أصدق الحديث كتاب الله ، وأحسن الهدي هدي محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم ، وشر الأمور محدثاتُها ، وكل محدثة بدعة ، وكل بدعـة ضلالة ، وكل ضلالة في النار .

خوانده قانین هیژا: بابه تی ژنی و ده و ری وی د ناقاکرنا جقاکی ، و نه و مافین وی ههین ، ژ وان بابه تانه یین ههرده م به حس ژی دئیته کرن ، و ده سنیشانکرنا وی جهی ئیسلامی بو ژنی دانای ژی ژ وان بابه تانه یین گهله ک دان و ستاندن ژ گهله ک لایان قه ل دور دئینه کرن ، و ل ده مه کی نه ش سوحبه ته د ده زگه هین مه یین راگه هاندنی ژی دا ها تبوو ناز راندن ، و داخواز ژ مه ژی ها ته کرن و ه ک

و د ڤێ كتێبال بهر دەست دا شهش بابهت مه بهرههڤكرينه ، ئهو ژى ئەڤهنه :

- ـ بەرىخۇدانا نزم بۆ ژنى بۆچى ؟
 - ـ ئيسلام ومافين ژنين .
- ـ سەرەدەرىيا ئىسلام د گەل خورستىيا ژنىي .
 - ـ حيجاب بۆچى وچاوا ؟
 - ـ ئەو ژنين مرۆڤاينىيا خودى ھلبۋارتى .
 - ـ ئەحكامين پاقۋى وبى نقيۋىيى .

هیڤییا مه ژ خودایی مهزن ئهوه مفا د قان بابهتان دا ههبت .

تەحسىن دۆسكى دھۆك ١ / ٩ / ٢٠٠٤

بەريْخۆدانا نزم بۆ ژنى بۆچى ؟

گەلەك جاران و ژ گەلەك لايان قە پسيار دئيتەكرن : ئەرى ئىسلام چاوا بەرى خۆ ددەتە ژنى ؟ وئىسلامى چ جىھ بۆ ژنى د جقاكى دا دەسنىشانكرىيە ؟

ئه ق بابه ته دی به رسف بت ل سه ر قان رهنگه پسیاران ، و دا کو به سفا مه ل سه ر قان پسیاران یا (عاطفی) و سه رپی نه بت مه ل به ره سوحبه تا خو ل دور قی بابه تی چه نده کی به رفره ه بکه ین ، و ئه ق بابه ته ـ ئه گه ر خودی حه ز بکه ت ـ دی بته ده رگه هه کو بودی به ته کین دی ژی ل دور (ئیسلامی و مافین ژنی) ، هی شی یا مه ئه و ه مفا ژ قان بابه تان بیته و ه رگرتن .

وحمه تا ئمهم د ئاخفتنا خو دا پسر د (واقعی) و (مموضووعی) بسین دڤیست ل دهسپیکی ئهم ل دیروکا مروقینی یی یا کمڤن ونوی بزڤریس ؛ دا بمری خو بدهینی کانی بمریخودانا دین وشارستانی یین کمڤن ونوی بو ژنی یا چاوا بوویه ؟ پاشی دا بمری خو بدهینی کانی دیتنا ئیسلامی بو ژنی یا ب چ رهنگی یه ، وهه قبه رکرنه کی د ناقبه را قان هه ردو دیتنان دا بکهین .

بەريخۇدانا بۆ ژنى د ناڤبەرا ئىسلامى وخەلكى دى دا :

ل دەسپیکی دی بیرین : بسی گلومان بهرینخودانا مروقی ـ ههر مروقه کی همبت ـ بو تشتی دی یا ئاقاکری بت ل سهر بناخهیی (تهقدیرا) بینهری بو وی

تشتی ، و (تهحدیدا) وی بو طهبیعهتی وی ودهوری وی د ئافاکرنا جفاکی دا ، یه عنی : ئه گهر مه بقینت بزانین کانی بهریخ و دانا موسلمانی و خهلکی دی بو ژنی یا چاوایه ، دفینت به ری ههر تشته کی بزانین کانی ته قدیرا فی مروفی بو ده سنیشانکرنا ده وری ژنی د جفاکی دا یا چاوایه ؟ یان ژی بلا بیژین : کانی به ریخو دانا فی مروفی بو هه بوونا ژنی د فی دنیایی دا یا ب چ ره نگه ؟ پشتی نهم فی بزانین دی زانین کانی به ریخو دانا وی بو ژنی یا ب چ ره نگه ، یا نزمه یان ژی یا بلنده ؟

قیجا حهتا بزانین کانی ئیسلامی چاوا بهری خو دایه ژنی ، دقیت ئهم سهحکهینه (نصووصین شهرعی) یین ئیسلامی ؟ دا بزانین کانی ئیسلامی چ دهور د ئاڤاکرنا جڤاکی دا دایه ژنی وهنگی ژنوی ئهم دی شیین راستی یا بهریخودانا ئیسلامی بو ژنی دهسنیشان کهین .

وبۆ دياركرنا قى چەندى دى بىۋىن : ئارمانج ژ ئافراندنا مرۆقى ، چ ژن بىت چ مير ـ ب ديتنا ئىسلامى ـ ئىكە ، ئەو ژى پەرستنا خودىيە ، وەكى د ئايەتەكا پيـرۆز دا ھاتى : ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنسَ إِلا لِيَعْبُـــُونِ ـ مىن ئەجنــه ومرۆڤ نەئافراندىنە ئەگەر ژ بەر ئارمانجەكا مەزن نەبت ، كو ئەو پـەرســـــــا مىن ب تنى بكەن ﴾ [الذاريات : ٥٦] .

ئەقە ئارمانجا گشتى ژ ئافراندنى ب خۆ .. وئارمانىجىا تايبەت ژ ئافراندنى ، ئەقە ومەخسەدا مە پى ئەو دەورە يى ئىسلامى د ئاقاكرنا جقاكى دا دايە مرۆقى ، ئەقە ژ وى حەدىسى دئىتە زانىن ئەوا ژ پىغەمبەرى ـ سىلاق لىى بىن ـ دئىتە قەگوھاستىن ، وتىدا ھاتىيە : ﴿ إن النساء شقائق الرجال ـ ھىدى ژنكن ژ زەلامانه [وەكى وانه] ﴾ . (١)

⁽١) ئەحمەد وترمذى وئەبوو داوود ڤى حەديىسىٰ ڤەدگوھێزن .

یه عنی : ته قدیرا ئیسلامی بۆ ژنی ژ هندی دئیت کو ئه و یا هاتی یه ئافراندن دا ئه و وه کی زه لامی پهستنا خودی بکهت ، و دا د گهل وی مالی ئاڤا کهت . شارستانی یین دی ته قدیرا و ان بۆ ژنی چے یه ؟

گەلـهك شارسـتانى ـ يێـن كـهڨن ويێـن نـوى ژى ـ ل وێ باوەرێنـه كــو ژن ئەندامهكا سەرەكىيە د ئاڨاكرنا خۆشىيىێ و (متعێ) دا بۆ زەلامى ، ودەمێ ئــهم ل بيرا خۆ دئينـين كو (خۆشى ـ متعه) ل نك وان ئارمانجا ژينێ يا سەرەكىيە ، دێ زانين كانێ تەقديـرا وان بۆ ژنێ چىيـه!

ئینگ ژ وان دبینرت : ﴿ ژن مەخلووقىەكا غەرامىيىـە ، دويــــر ژ حـــەژیکرن وعشقىٰ وجنسى ، چو مەعنا بۆ ھەبوونا وى نىنە ›› .

هندەك ژ ديرۆكەكا گەلەك :

پێۼهمبهرێ ئيسلامێ ـ سلاڤ لێ بن ـ ل سهدسالا شهشێ وحهفتێ زاييني هاتبوو ، وبهرێخودانا ئيسلامێ بو ژنێ ئهوا ژ قورئانێ وحهديسێ دئێته زانين ل نيڤا ئێڮێ ژ سهدسالا حهفتێ زاييني هاتبوو بنهجهكرن وبهلاڤكرن ل جيهانێ ، ئهڤێ ديروٚكێ دڤێت ژ بير نهكهين ؛ چونكي دێ ههوجهبينێ !

نو که دا ئاڤره کێ بدهينه دير و کا دين وشارستانييێن بهری ئيسلامێ ؛ دا بزانين کانێ بهرێخوٚدانا وان بوٚ ژنێ يا چاوا بوو ، وبهايێ ژنێ ل نــك وان چـهند بوو ؟

د شارستانی یا بابلی یان دا ، و ب دورستی ل سهر دهمی مهلکی بابلی یان یی شهشی (حهموّرابی) ئهوی چل و دو سالان حوکم کری (ژ سالا ۱۷۹۳ حهتا ۱۷۵۱ بهری زایینی) ، ژن یا هاڤیتی بوو ووی چو بهایی خو نه بوو ، وباشترین نیشان ل سهر ڤی گوّتنا مه به ندا (۱۱۷) یه ژ قانوونا حهموّرابی ئهوا ل سالا ۱۷۷۰ بهری زایینی هاتی یه دانان ، ئه ف به نده دبیرژت : «دورسته نهوا ل سالا ۱۷۷۰ بهری زایینی هاتی یه دانان ، ئه ف به نده دبیرژت : «دورسته

بۆ زەلامى ئەگەر دەيىندار بوو ژنا خۆ ، يان كورى خۆ ، يان كچا خۆ بفرۇشت ، يان بكەت رەھينە ل نىك خودانى دەيىنى دا سى سالان خدامىنىيى بۆ وى بكەت ، و ل سالا چارى خودانى دەيىنى دڤيت رەھينى ڤەگەريىت) .

و د شارستانی یا ناشوری یان دا ئه وال هسزارا دووی به ری زایینی ده سهه لاتداری یا وی خورت بووی ، عه ینی عه ده تی مابوو ، یه عنی : زه لامی ماف هه بوو ژنا خو بفروشت دا ده ینی خو ب بهایی وی بده ت ، یان ژی بکه ته ره هینه ل نك خودانی ده ینی . (۱)

د شارستانی یا هندی یان دا ئه گهر زه لامه ك به ری ژنا خو مربا ده می كه له خی زه لامی دئینا دا بسو ژن ژنا وی ژی دئینا ب ساخی د گهل وی دسوت ، و له شریعه ته حه تا ئه قرو ژی ل نك هنده ك هندی یان یی مای ، و ل ژیر سیبه را قی شارستانی یی ژنی ماف نه بوو تشته کی تایبه ت هه بت ، و هه چی مالی وی هه ی یی زه لامی بوو .

د شارستانی یا چینی یان دا چی نه دبوو بو ژنی بچته د په رستگه هی قه ، یان قوربانه کی پیشکیشی خوداوه ندان بکه ت ؛ چونکی ژن ب دیتنا وان چیکریه کا پیسس بوو ویا ژهه ژی هندی نه بوو په رستنا خوداوه نسدان بکه ت ، و کونفو شیووس ئه وی چینی یان وه کی پینی همه به رو قینی یی هه نه ، د گوتنه کا خود دا دبیژت : ((گهله که گهر بو به ختره شی یا مروقینی یی هه نه ، ژیده ری وان هه می یان ژنه))! ل سه رقی بناخه یی گافا خودی کچه ک ددا ژه لامی چینی ئه و زیده دقه هری ، و پیچکا وی دبر دهافیت ه چولی حه تا ژبی

خودانی دمر ، و ل نك چینی یان ژی ـ وه کی بابلی وئاشۆری یان ـ زه لامـی مـاف ههبوو ل دهمی ته نگافی یی و ده ینداری یی ژنا خو بفروشت .

و ل نىك يابانىيان ـ وەكى ول ديۆرانت دبيّژت ـ بابىي حەق ھەبوو كچا خۆ ل بازارى بفرۆشت چى گاڤا بەر دەستى وى تەنگ ببا ، وژنى حەق نەبوو چو مال ھەبت ، ونە ژ مىسراتى بابىي نە يىي مىيرى چو نەدگەھشتى .

ل نك فارسىيان زەلامى حەق ھەبوو ھندى بڤێـت ژنـان بينـت ، نـه ب تنـێ ھندە ، بەلكى د شريعەتێ (مەزدەكى) دا بۆ زەلامى دورست بوو دەيكا خۆ يان كچا خۆ يان خويشكا خۆ مارە بكەت ، وھەر چەندە ل سـەر دەمـێ زەرادەشـتى ژنـێ پيچـهكێ مافێن خـۆ وەرگرتـن ژى بەلـێ پشــتى مرنـا وى جارەكـا دى بەرێخۆدانا خەلكى بـۆ ژنـێ ھاتە گوھارتن وگەلەك جاران وان د دوعايـێن خۆ دا ژ خودێ دخواست چو كچان نەدەته وان .

ل نك ئغریقی یان ، (گۆستاڤ لۆبۆن) دبیّژت : وان حسیّب دكر ژن چیّكری یه كا بی خیّره ، به س بۆ هندی یا هاتی یه ئافراندن دا دوونده ه پی زیّده ببت ، وگاڤا ژنا ئیك ژ وان عهیاله كی كریّت ببا وی حهق هه بوو وی بكوژت ! و ژ (ئهرستو) یی فهیله سۆف دئیته قه گوهاستان كو ژن ب دیتنا وی گهلهك یا بی بهاتره ژ زهلامی ، وئه و رهنگه كه ژ رهنگین كیماسی یا سورشتی ؛ چونكی طه بیعه تی ژنی قه ت ناگه همه یی زه لامی .

و ژ لایی ئەخلاقی قە ئىغىرقى گەھشتبوونە حەددەكى دېيژن : ل ئەثىنا ھندەك فيرگەھ ھەبوون ژن فيرى كرنا فاحيشى ومۆسىقى دكر !

د شارستانی یا روّمانی یان دا بابی حدق هدبوو کچا خوّ بکوژت یان بفروّشت هدور گاقه کا وی بقیّت ، وچونکی ب دیتنا وان (میّیاتی) ئهگدره ك ژ ئهگدریّن نهبوونا (ئههلییدی کی وورگرت ،

یان شاهده یی یی د مهسه له کی دا بده ت .. و د سه دسالا حهفتی زایینی دا تیگه هشتی یین روّمانی یان کوّنگره یه کی مه زن گریدا ؛ دا ئه و دان و ستاندنی ل سه ر هندی بکه ن کانی ژنی ژی ـ وه کی زه لامی ـ رح هه یه یان نه ؟!

د جاهلییه تا عهره بان ژی دا ، ئه وا ئیسلام هاتی وئه و نه هی لای ، ژنی مافی خو نه بو و ، و قه شارتنا وان بو کچکان ب ساخی ، ئه وا قورئانی ل سهر وان تومارکری ، باشترین نیشانه ل سهر بی بهایی یا ژنی .

د جڤاكا عهرهبان يا جاهلى دا ميراتى بابى نهدگههشته كچى ، وئهگهر ئهو يا شويكرى با وزهلامى وى مربا ئهو دا بته ملكى كورى وى يى مهزن ، ئهگهر وى ڤيابا ئهو دا ژنبابا خو مارهكهت ، وئهگهر ڤيابا دا فروشت ، وكړين وفروتنا ژنىي ژى د ڤى جڤاكى دا تشتهكى عهدهتى بوو ، وئهڤ نزم بهريخودانا عهرهبان بو ژنى ژ هندى داهات وان هزر دكر ژن ژ زهلامى كيمتره ؛ چونكى ئهو نهشيت وهكى زهلامى تالان وجهردان بو مالا خو بينت ، و ژ لايهكى دى ڤه وان هزر دكر ژن ئمكهرا سهرشورىيا خودانىيه ، دگونن : چاوا ئهم ژنى ب خودان بكهين حهتا مهزن دبت ، وپشتى هنگى ئهم وى بدهينه هندهكين دى !

هەردو دينێن عەسمانى .. وژن :

دەمى ئىسلام هاتى دو دىنىن (عەسمانى) يىن مەزن ھەبوون : جوھياتى وفەلاتى ، ھەر ئىنىڭ ژوان كىتابەكا پىلىرۆز ھەبوو پىڭلىرى پىي دكر ، ودا بەرىخۇدانا ئىسلامى بۆژنى پىتر بۆ مە ئاشكەرا ببت يا د جەي خۆدايە ئەم بەرىخۇدانا قان ھەردو دىنان ژى بۆژنى دەسنىشان بكەين .

جـوهــى ـ وهكى ئهم ههمى دزانين ـ هــزر دكـهن ئـهون (شعب الله المختـار) وههر مللهتهكي دى يي هــهبت ژبلــى وان خـودي بـۆ هنــدي ييـن دايــن دا ئـهو خولاميني يا وان بكهن ، بهلــي ب نيشانان قه مهخسهدا وان ب (مللــهتي خـودي

یی هلبژارتی) زهVمین ئسرائیلییان ب تنی بوو نه کو ژنکین وان .. و ده لیل ل سهر قی چهندی ئه قهیه : وان قه ت خو ژ کیمکرنا بهایی ژنی و خوارنا مافین وی نه ددا پاش ، (سفر الخروج) ژ ته وراتا وان دبیژت : (ئه گهر ته عهبده کی عبرانی بو خو کری بلا شه ش سالان ئه و خرمه تا ته بکه ت ، و ل سالا حه فتی د قیت تو بی به رانبه ر وی ئازاکه ی .. به لی نه گهر زه Vمه خاری یه ، نه و وه کی عهبدی نا ئیته ئازاکرن V . V

یه عنی (عبرانییه ت) چو مفای ناگههینته ژنا جارییه ، وپشتی شهش سالان ژی ئه و بی بهرانبه ر نائیته ، و ژ لایه کی دی قه ژ قی گوتنا ته وراتی یا بوری ئاشکه را دبت کو چو مانعی نینه زه لام کچا خو بفروشت دا ببته جارییه ، ئه گهر ئه و یی پیتقی بوو!

و (ول دیوّرانت) گوّتنه کیّ ژ زانایه کیّ جوهی ڤهدگوهیّزت ، دبیّــژت : (ر شاهدییا سهد ژنکان بهرانبهر شاهدییا زهلامه کییه)) .

و ژ بهر وی خرابی یا ل جهین عیباده تی دهاته کرن ، ئهوا ب ناقی (الدعارة السقدسة) دهاته نیاسین زه لامین دینی جوهی یان ژن مهنعه دکر کو بچته در که هنووتی) قه .

وحهتا ئهڤرو ژی ئسرائیلی ل وی باوه رینه کو بهایی ژنی گهلهك یی کیمتره ژ بهایی زهلامی ، وڤی بهریخودانی کاری د دانانا دستووری دهولهتا ئسرائیلی یا نوکه ژی دا کری ، وبو دهلیل : ل سالا ۱۹۹۴ من ب خو گوه ل (ئیز گی ده دهنگی ئسرائیلی) بوو گازندا کومهلا ژنین ئسرائیلی ئهوا بو کنیستی هنارتی دخواند ، وان تیدا داخواز دکر کو کنیست بریاری بدهت راتبی ژنکان هندی یی زهلامان لی بیت ل دهولهتا ئسرائیلی ؛ چونکی نه ژ عهدالهتی یه شهو هندی

⁽١) سفر الخروج : ٢١ / ٢ و ٧ .

ئينك كارى بكهن ، وهندى ئينك راتبى وهرنه گرن .. ئه ق قانوونه ئه گهر ل وهلاتين موسلمانان بيته ب كارئينان دنيا دى ب سهرى مه دا ئيته خوارى ، بهلى چونكى ل ئسرائيلى دئيته ب كارئينان خو ل بهر كوچكين بالا قى يان ژى كهس به حس ژى ناكهت !

ئەقە دىتنا تەوراتى بوو ، و ب دىتنا ئنجىلىي ژن چىكرىيـەكا گونـەھكارە ؛ چونكى ئـەو بوو بوويە ئەگەرا د سەردا برنا مرۆقى ، دەمىي (حەووايىي) بەرى (ئادەمى) دايە خوارنا وى دارا قەدەغەكرى ، تشتى بوويە ئەگەرا ھندى نفشىي مىرۆقىي گونـەھكار بببت ، وحـەتا ئەڤ گونەھە ژ سەر مرۆڤان راببت دڤيــا (يەسووع) د رەنگى مرۆڤى دا بيتە خوارى وخۆ بـدەتـه كـوشــتىن .. يــەعنى : ژن ئەگەرا سەرەكى بوو د پشت گونەھا مەزن را ، وئەگەر (تەقديرا) مرۆڤى بۆ رىنى ئەقە بت تو بينژى بەريخۇدانا مرۆڤى بۆ وى دى يا چاوا بت ؟

زانایی ٔ نوروپی (مونیک پیته ر) د کتیبا خو دا (المرأة عبر التاریخ) گوتنه کی ژ زانایه کی فه لان فه دگوهیزت ، دبیرژت : ((ئه گهر عهر ههمی کاغه ز با ، و داروبار ههمی قهلهم بان ، و ههر که سه کی بزانت بنقیست دهست ب نقیسینی کربا ، نه دشیان خرابی و شهرمزاریا ژنی ب دورستی دیار بکه ن)) .

ژ به ر قی ئه گهری زانایین وان یین دینی هزر دکر مروّق ب دورستی به ته توا ناکه قت حه تا خوّ ژ ژنی و ژنئینانی نه ده ته پاش ، و د ما ددی (۱۳۳) یدا ژ قانوونا که نه سی گوتنه کی ژ (پولسی) قه دگوهیزن دبیرژت : ((ژن ئه گه را گونه هی یه ، ژ به ر قی چه ندی ژن ئه ندامه کا خودان کیماسی یه ، ئه ندامه کا نه یا پیکهاتی و کامله ، ئه و ل سه ر ره نگی مه زنی یا خودی نه هاتی یه ..)) .

ئەقە ئەو دىتىن وبۆچوون بوون يىن بەرى ئىسلامى ھەيىن ، وپشىتى ئىسلامى بەرى ئىسلامى ئىسارەتى ئىسلامى بەرىخۇدانا شارستانىيا رۆژئاڤايىي بۆ ژنسى

و ب تايبهتي د ڤان ســـي ســـهد سالــيــن دويماهـــيــين ، دهمـيٰ ڕابوون وپيـشكهفتنـيٰ ــ وه كــي ئهم دبيــژنــيٰ ــ .

گەلەك كەس د ناق مە دا ھەنە ھزر دكەن ل ژیر سیبەرا شارستانی یا غەربی یا ھەڤچاخ ب تنی ژن یا شیای مافین خو ب دورستی وەرگرت ، لـهو هـهمی هیڤییا وان ئهوه رۆژەك بیت ژن ل نك مه ژی بشیّت بگههته وی پیککی یـا ژن ل غـهربی گههشتی یی ، بهلـی بهریخودانه کا (مـهوضووعی) بـو ژنی ل ژیر سیبهرا ڤی شارستانی یی باش بو مه ئاشكهرا دكهت كو ژن هیشتا ئیخسیــرا وی بهریخودانا نزمه یا ئهڤه هنده ساله د سهری زهلامـی غـهربی دا هاتی یـه چـاندن ، ومه دهلیلین خو ل سهر ڤی گوتنی ههنه :

ل فرهنسا ، ل وی وه لاتی شوّره شا ئازادی یی وه کی هنده ك دبیترن ـ لی ده ست یی کری ، حـه تا سالا (۱۹۳۸) زایینی ژی ب رهنگه کی رهسمی میّیاتی ئیك ژ ئه گهرین (قاصری) یا خودانا خوّ بوو ، یه عنی : حـه تا قی سالا ژیگوتی ژی ب نه صصا قانوونا مهده نی یا فره نسی ژنی حه ق نه بوو بچته بازاری بلوزه کی بوّ خوّ بکرت ئه گهر خودانی وی رازی نه بیا ؛ چونکی ئه و یا و قاصره) و نـه خودان (ئه هلییه ته) .. و ل سالا (۱۹۳۹) زایینی ژ نوی قانوونا فره نسی مافی (سهرب خوّیی یا ئابوری) دا ژنی .

و د قانوونا ئنگلیزی دا حهتا سالا (۱۸۰۵) زایینی زهلامی حهق ههبوو ژنا خو ببهته مهیدانکی وبفروشت ، بهلی ب وی شهرتی ئهو وی ب بهایه کی کیمتر ژشهش بنسان نهفروشت ! وحهتا دهسپیکا سهدسالا بیستی ژی ئه قانوونه ب رهنگه کی رهسمی نههاتبوو راکرن .

وحهتا ئەقرۇ ل گەلەك وەلاتين رۆژئاقا (يىن ئۆروپى وئەمرىكى) راتبىي ژنىي ويى زەلامى ھىدى ئىك نىنە ، وژنى ھەر حەق نىنە داخواز بكەت راتبىي وى ھىدى يىي زەلامى لىي بىت .

نـڤـيــســهرا ئــهمــريــكــى (لين فارليــى) ئەوا ل سالا (١٩٧٨ ز) كتيبا خــۆ (الابـــــزاز الجنســـي) ل ويـلايـــهتا نيـۆيــۆركــي بلاڤكــرى ، وســـــهرا وي كتيبـــي هۆسهيهكا مهزن چيبوو ، ئهـڤ نڤيــــهره د ڤـي كتيبا خۆ دا دبيـُـژت :

((چې نابت فهرق و جو دايې د نافبهرا کرې يا پالان دا ههبت ل سهر بناخهيې دينې يان رهنگې يان نفشې ، بهليې فه کولين هندې دگههينن کو (توخم پهريسې) ئهوا ئاڤاکرې ل سهر بناخهيې رهنگې ونفشې ل ويلايه تين ئهمريکې يا بهربه لاقه ، مروقي سپې کرې يه کا پتر (مروقي (وه وه وه دگرت و کرې يا زه لامې (و (

ژن وژین ورهنگهکی بهرپسیارییی:

گومان تیدا نینه کو پترینا وان تشتین ژینا مه ژی پیک دئیت بو (قیان وشیان) ین مه د (ته سخیر) کرینه ، و کانی چاوا ژینا مه یا تژییه ژ خوشی یان و ئه گهرین وان وه سا یا بی بار نینه ژ نه خوشی یان و ئه گهرین وان ژی ، و حه تا تیکه لی یا مه د گهل قی ژینی یا دورست و ساخله م بت دقیت یا ناقا کری بت ل سهر قه کولینه کا هویر بو طهبیعه تی ژینی ب خو ، نه و قه کولینا مه د گههینته ل سهر قه کولینا مه د گههینته

وى راستىيا دبيّژت: سەرەدەرىيا مە د گەل ژينى يا دورست نابت حـەتا يـا ئاڤاكرى نەبت ل سەر بناخەيىي ھلگرتنا (مەسئوولىيەتىيى) وگەھاندنا (ئەمانەتى) وئەگەر مرۆڤ باش شريعەتىي ئىسلامىي بىخوينت دى زانت كو ھەما ئىسلام بىۆ قىي چەندى يا ھاتى .

وبەريْخۆدانا غەربىيان بۆ مەسەلىن :

و ل قیری حمقی مه ههیه ئهم پسیار بکهین: ئهری شارستانییا روّژئاڤایی بو قی مهسهلی چ دبیروت ووی چ ههلویست بهرانبهر ڤی (مهسئوولییهتی) ههیه ؟ گومان تیدا نینه کو شارستانییا روّژئاڤایی یا ههڤچاخ ژ لایسی پیشکهفتنا علمی ڤه یا گههشتییه دهرهجهیه کا زیده بلند ، بهلی گرفتارییا مهزن ـ وه کسی زانایین غهربی ب خو ژی دبیرون ـ ئهڤهیه : وان دقیت ڤی علمی پیشکهفتی بو خو بکهنه ئامویرهت بو ههرفاندنا ڤی (مهسئوولییهتا مهزن) ئهوا مه بهحس ژی کری ، ئهو یین گههشتینه وی باوهری کو پیشکهفتنا علمی شوینا هلگرتنا بهرپرسییا ئاڤاکرنا خیزانی دگرت ؛ چونکی پیشکهفتنا علمییه ـ ب هزرا وان ـ بی کو مروٚڤی دگههینته سهرهکانییا ههمی خوٚشییین ژینی ، وقانوونا ژینی ئهوا چو جاران خو بو خمونین مروٚڤی نهچهماندی هندی ژ مروٚڤی دخوازت کو ئهو بهرپرسییا دانان وپاراستنا شانهیه کا نوی (کو خیزانه کا نوییه) ب ستویی خو بهرپرسییا دانان وپاراستنا شانهیه کا نوی (کو خیزانه کا نوییه) ب ستویی خو قه بهرپرسییا دانان وپاراستنا شانهیه کا نوی (کو خیزانه کا نوییه) ب ستویی نو قه بهرپرسی یا دانان وپاراستنا شانهیه کا نوی (کو خیزانه کا نوییه) ب ستویی نو قه بهرپرسی یا دانان وپاراستنا شانهیه کا نوی (کو خیزانه کا نوییه) ب ستویی نو قه بهرپرسی یا دانان وپاراستنا شانهیه کا نوی (کو خیزانه کا نوییه) ب ستویی نو قه به بهرپرسی یا دانان وپاراستنا شانهیه کا نوی (کو خیزانه کا نوییه) ب ستویی خو قه به بهرپرسی یا دانان وپاراستنا شانهیه کا نوی (کو خیزانه کا نوی) سویار بست یان نه ، ئهو نه که نهاری یه !

وهزیری دهرقه یی ئهمریکی یی وه حته کی (جون فوسته ر دالاس) د کتیبا خو دا (حرب أم سلام) دبیرت : ((تشته کی هه ی قی گاقی ب ره نگه کی خه له ت د ناف ملله تی مه دا دگه ربیت ، و ئه گه ر ئه ف خه له تی یه نه با ئه نه دکه فتینه د قی ده را قی ته نگ و حاله تی نه فسی یی خراب دا یی ئه م نوکه تیدا درین .. مه سه لی پهیوه ندی ب تشتین ما ددی قه نینه ؛ چونکی به رهه می مه یی ما ددی مه زنترین به رهه مه ل جیهانی ، تشتی ژ مه کیم باوه ری یه کا دورست ما ددی مه زنترین به رهه مه ل جیهانی ، تشتی ژ مه کیم باوه ری یه کو تشت نه هه یک کیم اسی یی سیاسی یین مه نه شین به ده ل قه که ن ، و زانایین مه ژی به همی (ئحتراعات) ین خو قه و (قونبه له) ب همی هیزا خو قه نه شین وی به ده ل قه که ن ، و هم رجاره کا مروقی خو هیلا ب همی هیزا خو قه ما ددی به تشتین وی به ده ل قه که ن ، و هم رجاره کا مروقی خو هیلا ب هی هی یا تشتین ما ددی به تشته کی فه ر)) .

شارستانی یا غـهربـی ئـهڤـرو یا مایه ب هیڤییا هیّزی وپیٚشـکهفتنیّن مـاددی ب تنی ڤه لهو شارهزاییّن وان چاڤهریٚیی خراببونا ویّنه .

زانایی غهربی یی ناقدار (ئهلکسیس کاریل) د کتیبا خو دا (الإنسان ذلیك المجهول) دبیرت : ((شارستانی یا روّژئاڤایی یا کو مه ب دهستین خو دورستک دورستکری ئهڤرو ب کیر مه نائیت ؛ چونکی ئهو طهبیعهتی مه ب دورستی نزانت ، وئهو شارستانی یه که یا ژ خیالا ئکتشافاتین علمی و دلچوونین خهلکی زای .. و چونکی علمی مه دین د گهل نهمایه ، وصنعهتی مه ئهده ب و ئه خلاق د گهل نهمایه شارستانی یا مه نوکه یا بهر ب هلوهشیانی قه د جت)) .

(تەقدىرا) قى شارستانى يا ھە بۆ ژىنا مرۆقى ئەقەيە ئەو ھزر دكەت ئارمانجا ژىنى يا بەراھى يى ودو يماھى يى پەيداكرنا پتر خۆشى يى يە ، وچونكى ئەو بناخەيى ھزرا وان ل سەر ھاتى يە ئاقاكرن بناخەيمەكى بى دىنىه ل نىك وان قى خۆشى يى خو توخويب بۆ نىنن ، ومادەم ھۆيە ئەخلاق ژ (كەمالىياتانە) ئەگـەر نەبت ژى تشتەكى عادىيە! ژ بەر ئەقا بۆرى مرۆڭ دشىت بى موبالەغە بىرت : رەنگە ئەو رەزىلى يىا ژنى ل بىن سىيبەرا قىي شارستانى يى خوارى خو د نىڭ جقاكىن (بىدائى) ژى دا نەبت ، ودا كـەس نەبىرت : ئەقە بىي بەختى يــه ، گوھدارى يا قان راستى يان بكەن :

ئنگلیز د گوتنـنیـن خو دا (یین مەزنان) دبیـژن : هەمی گاڤان بلا باو ەرى یا تە ب صەی بیت ، بەلـنی ژنکنی جارا ئیککی ب تننی باو ەرى یا خو پنی بینه .

و دبیّژن : ههچییی ژنهك ههبت ئهوی كۆرەمارەكی ههی .

وئیطالـی دبیّژن : داری بۆ ژنا باش وخراب هلگره .

وئسپانی دبیّژن : هشیاری ژنکا خراب به ، وباوهرییا خوّ ب ژنکا باش ئینه .

ودبيّژن : گاڤا ژنكيّ عەقليّ خوّ دا شۆلىي ئەو دىّ كارەكيّ خراب كەت .

ئەڤ ھندەك گۆتنێن وان يێن (نەظەرى) بوون ، ونوكە دا بەرى خۆ بدەينە واقعىٰ وان يىٰ عەمەلىي كانىٰ يىٰ ب چ رەنگە ..

دکتور جون پیییر ماموّستایی سایکوّلوّریایی ل زانکوّیا (کاروّلینا) ل سالا ۱۹۸۷ ب قه کوّلینه کی رابوو ل دوّر وان زهلامیّن ئهمریکی (بهلیی ییّن ئهمریکی!) ئهویّن ژنیّن خوّ دقوتن ، ئهنجامی ئهو گههشتییی ـ وه کی روّرژناما (ئهلقهبهس) یا کویتی ژی قهدگوهیّزت ـ ئهقه بوو (۷۹٪) ئهمریکی ژنیّن خوّ دقوتن!

و ل ئەلمانيا قەكۆلىنەكا ل سالىن حەشتى يان ژ سەدسالا بىستى ھاتى يە كىرن دېيرت : ل سالى پىتىر ژ سەد ھزار ژنكان دئىنى قوتان ، قوتان كا وەسا كو خودانا خۇ ھەوجەيى نەخۇشخانەيان بكەت .

و ل فرهنسا (میشال ئهندریده) بهرپرسا حکوومی یا مافین ژنــی د گــوّتنه کا خوّ بهحسی ژنکا فرهسی دکهت و دبیزت : گهلهك جاران صهی ژ مه پتــر مافین خوّ ههنه !

بهری ئهم بهرسقا قی پسیاری بدهین مه دقیت چهنده کی ل رهه وریشالین مهسه لین بچین ؛ دا بزانین کانی ئه و چ رهنگی سهر کهفتنی یه ژنی ل بهر سیبهرا شارستانی یا عاددی ب دهست خو قه ئینای ..

یا زانایه کو (مونطه له قی) ئیکانه یی شارستانی یا روّژ ئاڤایی ژی دهست پی دکهت ولی رادوه ستت ژی ، پهیداکرنا مهزنترین (که ممی) یا خوّشی یی یه ، ب چ ریّکا ههبت ، ل سهر ڤی بناخه یی وان ژن (سهربهردای) کر ـ نه کو ئازادکر! ـ نه ژ بهر هندی دا ژن مافین خوّ ب دورستی وهربگرت ، به لکی ژ بهر هندی دا ئه و پتر که یفی پی بکه ن ، مانی ئه و بو هندی یا هاتی یه ئافراندن! هندی دا ئه و پتر که یفی پی بکه ن ، مانی ئه و و و نه شیا ب ڤی ده وری راببت و ده لیل ل سهر ڤی چهندی ئه وه گاڤا ژن پیر بوو و نه شیا ب ڤی ده وری راببت وی چو به ایمی خوّ نابت ، وه کی پشتی ده مه کی دی گوتنا ئیك ژ وان ب خوّ ڤه گیرین .

ژ لایسه کی دی قه : سهرمالی یا غهربی یا چریك کانی چاوا بازرگانی یی بو بو خو ب چه کی و جگاره و (موخه ددراتان) د که ت ، وه سایسا بازرگانی یی بو خو ب نامویسا ژنی ژی د که ت .. و نه گهر ژ به ر هندی نه با کو یا ژ هه ژی نیسه

ئهم د قی گوتنا خو دا دهنگ وباسین بی هـهتکی وفهحشاتییا وان قهگیرین دا گهلهك نـمـوونهیان ژ ئعتـرافاتین وان ب خـو قهگوهینزیـن ، وهـهر بـو نـمـوونه سهرهاتییا هونهرمهندا غهربی یا ناقدار (بریجیت باردو) یی بخوینین دا قی چهندی بزانن .

(باردۆ) ئىنك ژ وان هۆنەرمەندانە يىنىن جحىلىنى يىا خىز هەمى ب چىكىرنا فلمىن خراب قە بۆراندى ، پشتى ئەو ب عەمر كەفتى وجوانى يىا خى ۋ دەست داى وى ئەق مەيدانە ھىللا ، رۆژەكى رۆژنامەقانەكى چاقپىكەفتنەك د گەل كر ، ۋ گىزتىن ئەقە بوو ، وى گىزت :

(ر تشتی غهریب ئهوه ئهوی خهلکی حهز ژ من دکر دهمی ئلهزا رویس نوکه پشتی من ئه گلای بهران د من وهردکه ا دهمی ئهز ئه څر فلمه کی خو پشتی من ئه څه کاره هیلای بهران د من وهردکه ا دهمی ئهز ئه څو فلمه کی جو یکی بهری دبینم ئهز تف دکهمه خو و ئه ز جیهازی دگرم ، چهند ئهز ژنه کا بی بها بووم $\frac{1}{2}$. .

ل ژیر سیبهرا شارستانی یا روّئاقایی ژن یا سهربهسته کهیفی بو زهلامی چی بکهت ، بهلی (ئنهیارا عهصه بی) و (تهوه ترا نه فسی) و (إحباط) ئه ث ژ وان ئیشانه یین شارستانی خو لی ناکه ته خودان ، لهو دی بینی ژنا غهربی پترین جاران دهرمانی خو کوشتنی بو دهردین خو ب کاردئینت .

بهری پازده بیست سالان خونیشادانه ک ل ئهلانیا هاته کرن ب هـزاران ژنان پشکداری تیدا کر ئارمانـجا وان ئهو بوو بازرگانی بهس ب لهشی ژنی بیتـهکرن نهخاسم د مهجالـی پروپاکنده وریکلامان دا .. لهو ژنا غهربی یا تی دئینته دهری کو مهسهله یا بوویه بازرگانی نه کو دانا مافان .

ومخابن ئەف ئىشە يا وەلاتىن موسلمانان ژى قىدگرت ، ل دەولەتــه كا نــه دويــر ژ مــه و د نامەيـــــه كا ماجســتىرى دا ســـهر ژمیرىيەك ل ســـهر (٣٥٦) ريكلامين تەلەفزيوونى ھاتە كرن ، ئەنجام ب قى رەنگى بوو :

د (۳۰۰) ریکلامان دا ژ کوما (۳۵۲) دا ژن یا هاتی یه ب کارئینان .

(٤٢ ٪) ژ وان ريكلامين ژن تيدا هاتىيه ب كارئينان نه ژ دوير نه ژ نيزيك پهيوهندى ب ژني څه نينه .

د (۷۲ ٪) دا ژ وان ریکلامان (تەركىن) ل سەر جوانىيا ژنىێ پتـــر ژ وى تشتى دىعايـەت بۆ دئىێتەكرن ھاتبووكرن .

د (۱ ٥ ٪) دا ژ قان ریکلامان (ته نکید) ل سهر حمه ره کا له شی ژنسی هاتبوو کرن .

د (۱۲ ٪) دا ژ ڤان ريكلامان پهيڤێن جنسي هاتبوونه ب كارئينان .

پسیار ل قیری ئەقەیە : ئەگەر سوباھى ئەف ژنە نەشیا ب قى دەورى راببت مەصیری وی دی چ بت ؟

نوکه دا دهستان ژ قان ههمی شارستانییین جاهلی بشووین وپسیارهکی بهلیخن :

ـ ئەرى تەقدىرا ئىسلامى بۆ دەورى ژنى د جڤاكى دا چيە ؟

ـ وئيسلامي چ ماف داينه ژني ؟

ئيسلام .. ومافين ژني

تەقدىرا ئىسلامى بۆ دەورى ژنى:

وئەڤ تەقدىيرە ژ قان خالىن ژىنرى بۆ مە ئاشكەرا دېت :

۱ – قورئان د گهلهك جهان دا ئافراندنا ژني ـ د گهل زهلامي ـ دهژميرت ئيك ژ مهزنه نيشانين شيانا خودي يا بي توخويب ، وه كى د ئايه ته كا پــرۆز دا هاتى :

﴿ وَمِنْ آیاتِهِ أَنْ حَلَقَ لَکُمْ مِنْ أَنفُسِکُمْ أَزْوَاجاً لِتَسْکُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَکُمْ مَوَدَّةً وَرَخْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ـ و ژ نيشانين مهزنی وشيانا ویيه کو وی ههر ژ نفشي ههوه ب خو _ گهلی زهلامان ـ ژن بو ههوه ئافراندن ؛ دا دلین ههوه ل نك وان رحهت وئاكنجی ببن ، ووی قیان ودلوقانی کره د ناقبهرا ژنی وزهلامی وی دا ، هندی د ئافراندنا وی چهندی دایه نیشان ل سهر شیان وتهوحیدا خودی بو وی مللهتی ههنه یی هزرا خو بکهت ، و د تشی بگههت الروم : ۲۱] .

مهعنا: ب دیستنا ئیسلامی ئافراندنا ژنی ژی ـ وه کی یا میری ـ نیشانه که ژ نیشانین مهزنی یا خودی، نه وه کی هنده ک دین ومهزهه بین که قن و نوی یین کو هزر دکه ن ئافراندنا ژنی نیشانه که ل سهر (قوصووری یا طهبیعه تی!).

 ﴿ يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسِ وَاحِدَة وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَـهَا وَبَتَ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ـ گهلى مروّڤان ژ خودى بُترسن وپيٽگيــرىيى ب فهرمانين وى بكهن ؛ چونكى ئهوه يى هوين ژ نهفســه كا ب تنى كو ئادهمـه سلاڤ لىي بن ئافراندين ، وكتا وي كو حهووايه ژي ئافراندى ، ووى ژ وان ههر دووان گهلهك زهلام و گهلهك ژن ل عهردى بهلاڤ كرن ﴾ [النساء : ١] .

مه عنا : ئعجاز د چیکرنا زه لامی و ژنکی دا ئیکه ، هه ردو ژ نه فسه کی یین هاتینه دورستکرن ، وهه ردو ژی وه کی ئیك دخودان رحن ، دیسا دی بیژین : نه وه کی هنده ك دین ومه هوه بان ئه وین گومان هه ی کانی ژنی ژی وه کی زه لامی رح هه یه یان نه !

٣− و د ئايىهته كى دا قورئان ئارمانجا ئافراندنا نفشى مرۆڤى بـهرچاڤ دكـهت دهمى دبيْژت : ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلا لِيَعْبُـــدُونِ ـ ومـن ئهجنـه ومـرۆڤ نهئافراندينه وپـيێـغـهمـبـهر بۆ وان نههنارتينه ئهگهر ژ بهر ئارمانجه كا مهزن نهبت ، كو ئهو پهرستنا من ب تنى بكهن ﴾ [الذاريات : ٥٦] .

مهعنا : ئارمانج ژ ئافراندنا مرۆقی ـ زهلام بت ژن بـت ـ پهرستنا خودى يـه ، وكانى چاوا يا فـهره ل سـهر زهلامى كو خودايى خۆ بپهريست وهسا يا فهره ل سـهر ژنى ژى ب ڤى چهندى راببت ، نه وه كى هندهك دينان يين كـو بـۆ ژنى حهرامكرى بچته د مهله كووتا خودى دا ، ب وى هيجهتى كو ئـهو چيكرى يـهكا خودان كيماسى يه .

 کرنا قی پهرستنی دانا ، ئهو سهروبهری ب ناقی (نظام العبادة) دئیته ناسیس ، ومروّف ئه گهر ل قی (نیظامی) بزقرت وه کی د کتیبین فقها ئیسلامی دا هاتی ، دی زانت ئیسلامی چو جوداهی نهئیخستی یه ناقبهرا ژنی وزهلامی دا ، نقیش .. روّژی .. زه کات .. حه ج .. معامله کانی بو زهلامی چاوایه بو ژنکی ژی وهسایه ، ژبلی هنده و (جوزئیاتین هویر) یین کو پهیوهندی ب ههبرونا (خهلقی) یا ژنی قه ههی .

و د مهجالی ئه نجامی ب جهئینانا قی ئارمانجی دا ژی ئیسلامی چو جو داهی نه ئینخستی یه نافبه را ژنی ومیری دا ، قورئان دبیژت : ﴿ فَاسْتَجَابَ لَـهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّی لَا أُضِیعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْکُمْ مِنْ ذَکَرِ أَوْ أُنْثَی بَعْضُکُمْ مِـنْ بَعْضِ _ ئینا خودی دوعا وان قه بویل کر کو هندی ئه وه ئه و کاری چو کارکه ره کی ژوان به رزه ناکه ت چیی نیر بت چیی می ، وئه و د براینی یا دینی دا و د قه بویلکرنا کریاران و جزادانی دا وه کی یه کن ﴾ [آل عمران: ۱۹۵].

و ل جهه کی دی دبیزت: ﴿ وَمَنْ یَعْمَلْ مِنْ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَکَرِ أَوْ أُنشَی وَهُو َ مُؤْمِنٌ فَأُولْئِكَ یَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا یُظْلَمُونَ نَقِیرًا ۔ وههچییی تشته کی ژ کارین چاك بکهت، نیر بست یان می بست، وئه و ب خودی و ب وی حهقی یا وی ئینایه خواری یی خودان باوهر بست، ئه و ئه ون یین خودی وان دکه ته د به حه شستی دا جهی خوشی یا به رده وام، و تشته ک ژ خیرا کریارین وان ژ وان نائیته کیمکرن، ئه گهر خو هسندی وی کونکی بت ئه وا د به رکی خورمی دا ای النساء: ئه گهر خو هسندی وی کونکی بت ئه وا د به رکی خورمی دا ای النساء:

و ل جهه كى دى دبيّرْت : ﴿ وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنِاتِ جَنَّاتِ تَجْرِي مِــنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْن وَرِضْوَانٌ مِنْ اللَّهِ أَكْــــبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ـ خودى پهيمان ب بهحهشتيّن رويبار د بن دا دچن يا دايـــه ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ـ خودى پهيمان ب بهحهشتيّن رويبار د بن دا دچن يا دايـــه

خودان باوهرین میر وخودان باوهرین ژن ههروههر ئهو دی تیدا مینن ، خوشییا وان بهحهشتان ژ وان خلاس نابت ، ووی پهیمان ب ئاقاهییین جوان وجه خوش بو ئاکنجیبوونی ل بهحهشتان یا دایه وان ، ورازیبوونا خودی ژ وی خوشییی ههمییی یا ئهو تیدا مهزنتره ، ئه پهیسمانا ب خیرا ل ئاخره تی سهر کهفتنا مهزنه) [التوبة : ۷۲] .

ئەۋە يەكسانىيا د ئەنجامى ب جهئينانا ئارمانجا ھەبوونى ژى دا .

و د مهسه لا دهوری ژنی د ئاقاکرنا جقاکی ژی دا ئیسلام وی وه کی زه لامی دبینت ، ب دیتنا ئیسلامی ژن ئهندامه کا سهره کی یه د دورستکرنا مالی دا ، ئهو مالا دبته لبنه یا سهره کی د ئاقاکرنا جقاکی دا ، و چونکی ئیسلامی ههردهم دقیت جقاکه کا ساخلهم پهیدا بکهت ئهو ههرده م لی دگهرپییت خیزانه کا ساخلهم بده ته دورستکرن ، و خیزانا ساخلهم ـ ب دیتنا ئیسلامی ـ دورست نابت ئه گهر ههردو لایین پشکدار د ئاقاکرنا وی دا کو ژن و میرن ، دخودان قهدر و بها نهبن .

وئهگهر ئیسلامی دهوری ب ریقهبرنا مالی و ب خودانکرنا ئهندامی مال ژی پیک دئیت دابته زهلامی ، دهوره کی مهزنتر وپیروزتر یی دایه ژنی دهوری پیک دئیت دابته زهلامی ، دهوره کی مهزنتر وپیروزتر یی دایه ژنی دهوری پهروهرده کرن وپیگههاندنا وان ئهندامین ژ نوی ل قی مالی زیده دبن ، و کانی چاوا زهلام ل نک خودی یی بهرپسیاره ژ ریقهبرنا مالی ، ژن ژی وهسا ل نک خودی یا بهرپسیاره ژ پاراستنا قی مالی وپهروهرده کرنا وان کهسین د قی مالی دا دئینه ب خودانکرن ، و حهدیسا پیغهمبهری ـ سلاف لی بن ـ د قی دهربارهیی دا دا یا ئاشکهرایه دهمی دبیژت : (.. والمرأة راعیة فی بیت زوجها و مسؤولة عین

رعیتها .. ـ وژن د مالا زهلامی خوّ دا شــڤانه ، وپســیارا وی ژ شــڤانییـا وی دی ئیته کرن ﴾ . (۱)

ل سهر قی بناخهیی ئهم دشینین ب کورتی بیزین : ئیسلام د (ئهصلی ههبوونی) دا زهلامی (چینتر) ژ ژنی نابینت ، و د ئهگهر وئارمانجا ههبوونی دا چو جوداهی یی نائیخته ناقبهرا ههردووان دا ، و د ئهنجامی ب جهئینانا ئارمانجی دا یه کسانی یی د ناقبهرا وان دا دکهت ، و د مهسه لا دهوری وان دا د ئاقاکرنا جقاکی دا وان وه شریك دزانت .

ئيسلام .. ومافين ژني :

ودا ئەق بابەتە بۆ مە باش ئاشكەرا ببت ، مە ل بەرە بەحسى وان مافان بكەيىن يىن ئىسلامى داينە ژنى ھەر ژ دەمى دبت وحەتا دمرت و ب قى رەنگى ژيىرى :

أ – بھایی ب خودانگرنا کچگان :

بهرى نوكه (٢) مه بهحس كربوو كو د گهلهك دين وشارستانىيين كهڤن ونوى دا بوونا كچكى دهاته هژمارتن شهرمزارىيهكا مهزن بۆ زهلامى ، وقورئان ب خۆ ڤى ههلويستى ل سهر ڤان كافران تـۆمار دكهت و ب كيّماسـى بـۆ وان د زانـت دهمى دبيّژت : ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأَنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْـود دَّا وَهُـو كَظِيـمٌ . يَتَوَارَى مِنْ الْقَوْمِ مِنْ سُوء مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسكُهُ عَلَى هُون أَمْ يَدُسُّهُ فِي الـــتُرَابِ أَلا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ـ وئـهگهر مـزگيـنـى بُ بوونا كچهكى بۆ ئيك ژ وان هاته دان

⁽١) وه كى بوخارى وموسلم ژ عەبدللاھىٰ كورىٰ عومەرى ڤەدگوھيْزت .

⁽٢) د بابهتني بۆرى دا : (بهريخۇدانا نزم بۇ ژنني بۆچى ؟) .

روییی وی دی مینت رهش ؟ ژ بهر نهخوشییا وی تشتی وی گوه لی بسووی ، وئهو دی تژی خهم وقههر بت . خو ژ مللهتی خو قهدشیرت دا ئهو وی د قی کراسی خراب وشهرمزار دا ژ بهر بوونا کچکی نهبینن ، قیخا ئهو د مهسهلا قی کچی دا حیبهتی دمینت : ئهری وی ب شهرمزاری قه بهیالته زیندی ، یان ژی ب ساخی د ئاخی را بکهت ؟ چ خرابه حوکمه وان کری) [النحل : ٥٨ - ب ساخی د ئاخی را بکهت ؟ چ خرابه حوکمه وان کری) [النحل : ٨٥ - ٥٥] . و دقیت هزر نه ئیته کرن کو ئه قه عهده ته کی جاهلی بوو ، نوکه نهمایه ، نهخیر ... راسته مه گوه لی نابت کهسهك کچا خو ب ساخی بقه شیرت ، بهلی نه فی هلسه نگاندنا جاهلی یا که چ هیشتا د سهری گهله کهسان دا یا ههی . قی خونه هوبی ئهزمان ، یا کول روز ژا ئیکی قی شه تا بده نه هزرا خو : ئهو می قانا بی گونه هوبی ئهزمان ، یا کول روز ائیکی ژ هاتنا وی د مالی دا ب قی ره نگی پیشوازی ژ لا یی ده یبابان قه لی ببیته کرن سوباهی ئه گهر ئه و ما ساخ قه در و بهایی وی د قی مالی دا دی یی ب چ ره نگ

وه کی د دویماهی یا ئایه تا بۆری دا مه دیتی خودایی مه ن گافیا به حسی فی عهده تی جاهلی بۆ مه کری گۆت: (ألا ساء ما یحکمون) یه عنی : چ خرابه حوکمه ئه و کاری پی دکه ن ، ئه فه باشترین پاشفه لیندانه قورئان مر فقی موسلمان پی ژ فی عهده تی جاهلی دده ته پاش ، عهده تی خونه رازیکرنا ل سه ر بوونا کچان . پشتی فی ئیشاره تی و د ئایه ته کا دی دا قورئان ده می به حسی دانیا خودی دکه ت دانا کچان ب پیش یا کوران دئیخت ده می دبیرت : ﴿ یَهَبُ لِمَنْ یَشَاءُ الذُّکُورَ _ یی وی بفیت ژ به نی یین خو ئه و کچان ب تنی دده تی) [الشوری : ۲۹] .

وههر کهسه کی ب زمانی وهوّنهری ئاخفتنی یسی شارهزا بت دی زانت کو پیشخستنا تشته کی ل سهر تشته کی دی د ئاخفتنی دا نیشانا گرنگییا وییه . وپێغهمبهر ـ سلاڤ لـێ بن ـ د هـ هـ ماره کا حهديسێن خو دا ئاشکهرا دکهت کو بهايێ ب خودانکرنا کـوړی بهايێ ب خودانکرنا کـوړی پـــره ، ژ وان حهديسان :

۱ – دهیکا موسلمانان عائیشا دبیّژت: روّژه کی ژنه کا فهقیر هاته مالا من خواستن بو خو دکر، دو کچین وی یین بچویك د گهل دا بوون، من چو د مالی دا نهبوو بده می ژ کته کا قه سپی پیقه تر، من ئه و قه سپ دایسی، ئینا وی ئه و قه سپ کره دو پرت و ههر کچه کا خو پرته ك دایی، ووی ب خو چو نه خار، پاشی رابوو ده رکه فت، ده می پیغه مبه ر سلاف لی بن و زقری یه مال، من سوحبه تا ژنکی بو قه گیرا، وی گوت: هه چی یی ب هنده ك ژ قان کچان بیته جه رباندن، و ئه و قه نجی یی د گهل بکه ت، خودی وان کچان دی بو وی که ته پهرژان ژ ئاگری . (۱) و د ریوایه ته کا دی دا (۲) پیغه مبه ر سلاف لی بن دیبر ژ به رقه درگرتنا وی بو وان کچان خودی دی وی به ته به حه شتی، دیبر وی ژ ئاگری ئازا که ت) .

7-e د حهدیسه کا دی دا پیغهمبه ر سلاف لی بن د دبیر ت : (هده چی یی دو سی کچان ، یان دو سی خویشکان ب خودان بکه ت حه تا ئه و دمرت ، یان ژی ئه و وان دده ته شوی ، ئه ز و ئه و د به حه شتی دا دی وه کی قان هه ر دووان بین) ، ووی ئیشاره ت بیل خو یا شاهدی و یا نافی دا . ($^{(7)}$

⁽١) بوخارى وموسلم ڤي حدديسي ڤهدگوهيزن .

⁽٢) يا كو موسلم ب تنيّ ڤهدگوهيٽزت .

⁽٣) ئبأن حببان ڤێ حەديىسێ ڤەدگوھێزت.

 $-\infty$ و د حهدیسه کا دی دا پیغهمبهر ـ سلاف لی بن ـ دبیرژت : $-\infty$ هـهچییی خودی کچه کی بده تی و نه و وی نه کورژت ، ووی رهزیل ژی نه کـهت ، وقهدری کوری ژیی وی پتـر نه گرت ، خودی دی وی به ته به حه شتی $-\infty$. (۱)

ب قىى رەنگى ئىيسىلام كىچىكى ل بىەر دەيبابان شىرىن دكىەت ؛ دا وى ھزرا كرينت ژ سەرى وان بىتە دەر ئەوا دبىئژت : خىر د سەرى كچان دا نىنى ، وئەگەر ھات ودەيبابان ب قى رەنگى بەرى خۆ دا كىچى دەمى خودى وى ددەت بى گومان ئەو بھايەكى مەزن دى دەنى .

ب – کیج .. وبهریرسی یا دهیبابان :

پشتی کچ ب قی رونگی ب قهدر دئیته د مالی دا ، ودهیباب وه تی دگههن کو ئهقه کهرهمه که خودی د گهل وان کری ، ئهو دبته مهزنترین ئیمانه ت د ستویی دهیبابان دا هندی ئهو د مالا وان دا بت ، وهندی ئهو ل نك وان بت وی چهند حهقه ك ههنه خودی بۆ دهسنیشانکرینه ، ویینغهمبهری ـ سلاف لی بن ـ دهیباب لی ئاگههدار کرینه ، ورۆژا قیامه تی دهمی حسیب د گهل وان دئیته کرن پسیارا قان حهقان ژی دی ژی ئیته کرن ، و ل دوی شئهامی قان پسیاران مهصی ی وان دی ئیته دهسنیشانکرن .

قینجا یا فهره دهیباب د قی مهجالی دا خو شارهزا بکهن وپینگیسرییی پی بکهن ؛ دا ئهو ل دنیایی وئاخره تی سهرفهراز ببن .. و ل قیری ئسهم بهحسی وان حهقان یین خودی داینه کچی وئیخستینه د ستویی دهیبابان دا ئیل ئیك دی کهین :

۱ – ئـهو ئـه حـکـامـێـن ئيسلامێ داناين يێن پهيوهندى ب بوونا بچويكى ڤه ههين ، چ واجب بن ، چ سوننهت بن ، وهكى : بانگدانا د گوهـى دا ، تراشـينا

⁽١) ئەبوو داوود وحاكم ڤىێ حەدىيىسىێ ڤەدگوھێزن .

سهری وکیشانا وی پویرتی بهرانبهری زیسری وخیرکرنا ب وی زیسری ، و دانا عهقیقی .. و هند ، ئه قه ههمی بو کچی ژی نه و ه کی کو بو کوری ، ب تنی عهقیق تی نهبت ، یا کوری دو پهزن ویا کچی پهزه که .

۳ کچ وه کی کوری بۆ بابی دئیته پالقهدان ، وهندی ئهو یا ساخ بت ـ خـۆ پشتی شوی دکهت ژی ـ ئهو ب ناقی بابی خو دئیته ناسین ، نه وه کی هندهك دین ومللهتان دهمی ژن شوی دکهت ب ناقی میری ولهقهبی مالا وی دئیته ناسین .

ځوداهی د ناڨبهرا وان دا نینه .

ههر وهسا د نهفهقي ژی دا .

ج – دەيباب وتەربيەتا كچىن :

پهروهرده کرنا عهیالی حهقه که ژ حهقین عهیالی - چ کچ بن چ کور - ل سهر ده یبابان دقینت ئه و خهمه کا خهم ژی بخون ، وچونکی کچ ل پاشه روّژی دبته ئه و کابانی یا ریقه به ری یا ماله کی د که ت پویته پیکرنا ب پهروه رده کرنا وی ل سهر ده یبابان فه رتر لی دئیت ، و ده یباب ده می کچی ته ربیه ت د که ن دقیت بزانن کو ته ربیه تا وی سی ته ربیه تن :

- ـ تەربيەتا عەقلىٰ وى ب ريكا نيشادانا قەنجىيى .
- ـ وتهربيهتا لهشي وي ب نازداركرنا وقهنجييا د گهل وي .
- ـ وتهربيهتا رحا وي ب قهدرگرتن ونازداركرن وقهنجييا د گهل وي .

یه عنی : ب دیتنا ئیسلامی ژ حه قی کچی یه ل سهر ده یبابان کو ئه و وی فیری وی تشتی بکه ن یمی خیرا وی یا دین و دنیایی تیدا هه ی ، و ئه قه یه ده می خودی فه رمانی ل خودان باوه ران دکه ت کو ئه و خو و عهیالی خو ژ ئاگری بیاریزن ، وه کی دبیژت : ﴿ یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَکُمْ وَأَهْلِیکُ مُ وَلَوْلِیکُ مَنُوا وَقُودُهَا النّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَیْهَا مَلائِکَةٌ غِلاظٌ شِدَادٌ لا یَعْصُونَ اللّه مَا أَمَرَهُ مَ نُولُونَ مَا یُؤْمَرُونَ و نه ی نه وین باوه ری ب خودی ئینای و دویکه فتنا پیغه مه دی وی کری ، هوین خو و عهیالی خو ب گوهدانا فه رمانا خودی ژ وی ئاگری بیاریزن یی ب مروق و به ران دئیته هلکرن ، هنده ک ملیاکه تین ب هیز و زقر خولکی وی ئاگری عه زاب دده ن ، و ئه و بی نه مری یا خودی ناکه ن ، و وی تشتی دکه ن یی فه رمان پی ل و ان دئیته کرن ﴾ [التحریم : ۲] .

وپاراستنا عەيالىي ژ ئاگرى ب سىي رىنكان دېت :

يا ئێکێ : کو حەرامى نەكەتە زكێ وان .

يا دووي : كو خيري وباشييي نيشا وان بدهت .

یا سی یی : کو نه هیلت ئه و به ری خو بده نه ریکین خراب یین سه ری دکیشنه جه هنه می .

و د ڤێ مهسهلێ دا فهرقا کورِی وکچێ نينه .

ودهیباب دقینت باش ل بیسرا خو بینن کو دهمی ئسه و پازده بیست ساله کان کچا خو ـ بی بهرانبهر ـ ب خودان دکهن ، حسهتا وی تهسلیمی مالخویی وی دکهن ؛ دا ئه و ههردو پیک قه ماله کا نوی ئاقا کهن ، ههر وه کی ئه و بیست ساله ئه و بهرین ئاقا کرنا وی مالا نوی ل پشتا خو دکهن یا کو دی بته لبنه یا سهره کی د ئاقاهی یا پاشهرو ژا ئو محه تی دا ، قیجا چاوا خیرا وان یا مهزن نهبت ؟

دەيباب دەمى كچا خۆ ب دورستى تەربيەت دكەن مەعنا ئـەو يــى دەيكــهكا باش بۆ مالــهكا پاشــەرۆژى دورســت دكــهن ، مــهعنا ئــەو يـــى دەينــهكى د گــهل خودى دكەن ، پاشى د گـهل مللهتى خۆ .

ژن .. ومافي (ئەھلىيەتى) :

د ئیسلامی دا ژنی ـ وه کـی زهلامی ـ مافی (ئههلییه تی) ههیه ، چ بهری شوی بکهت دهمی هیژ ئهو د مالا بابی دا ، چ پشتی شوی دکهت و دچته د مالا زهلامی خو دا .. وئهو (ئههلییه تا) ئیسلامی دایه ژنی ، ئهگهر مروّف ل دیرو کا که قن ویا نوی یا ژنی بگهرییت دی بینت نه کهسی بهری ئیسلامی و نه پشتی ئیسلامی نه دایی ، وئه ف ئههلییه ته د گهله که لایان دا به رچاف دبت ، ژ وان لایان :

- ژنی وه کی زه لامی که سینی یا خو یا تایبه ت و سه ربخو هه یه ، د لایسی نافراندنی دا ، و د لایسی نارمانجا ژ نافراندنی دا ، و د لایسی و هرگرتنا جوزای دا ژن ژ میری یا جودا نینه ، و نه قه به ری نوکه مه به حس یسی ژی کری .

د لایسی فیرکرنی و (تهعلیمی) دا ئیسلامی ژن یا کری یه خودان ئههلییه ، یه عنی : ئیسلامی مافی فیرکرنی یی دایه ژنی ، نه خاسم خو فیرکرنی وان ئه حکامین شهرعی یین پهیوه ندی ب فقهی ژنی قه هه ی ، وییغه مبه ری ب خو ـ سلاف لی بن ـ وه کی کتیبین حه دیسی بو مه قه دگیرن گهله که جاران (ئشراف) ل سهر فیرکرنا ژنین موسلمان دکر ، وه کی دی ژ قان حه دیسان بو مه دیا دی ب ت :

۱ – (ئـەبـوو سەعيدى خودرى) دېيژت : ھندەك ژنك ھاتنە نك پيغەمبەرى ـ سلاڤ لـى بن ـ گۆتنى : ئەى پيغەمبەرى خودى ! زەلامان تو يى ژ مە سـتاندى ھەر گاڤ ئەو يىن ل نك تە وتو دىنى نىشا وان ددەى ، ڤيجا رۆژەكى بۆ مە ژى

بدانه .. پینغهمبهری ـ سلاف لی بن ـ روّژهك بوّ وان دانا وجههك دهسنیشانكر دا ئهو لیّ ئاماده بین ، ووی دین نیشا وان ددا .

7-(عهبدللاهی کوری عهبباسی) دبیرت : جاره کی [ر قان جارین ئه و دچوو بو ر زنکان دئاخقت] پیغهمبهری - سلاف لی بن - (بلال) ر (که ل خو بر) بینا پیغهمبهری - سلاف لی بین - بهحسی عهزابا جههنه همی بو وان کر) و گوته وان (گهله که خیران بکه) ، نه و ر زنکین حازر دهست (دا ناخیران کر) هنده کان گوهار ر گوهین خو کرن) و هنده کان گوستیر کین خو کرن جو کرن) و هنده کان گوستیر کین خو کرن) بلالی نه و کرنه) د ناف لفکا کر اسی خو د) و برن) سهر ههر اران به لا فکرن)

ژ قان ههر دو حهدیسان ئاشکهرا دبت کو پیخهمبهری ـ سلاف لی بن ـ خهم ژ فیرکرنا ژنکین موسلمانان دخوار ؛ چونکی ئیسلامی قهت نه قیت ژنکا موسلمان ژنکه کا نه خوانده قان و نه زان بت ، و د جفاکا صه حابی یان دا ـ ل سهر ده می پیخهمبهری ـ سلاف لی بن ـ هنده ک ژنکین خوانده قان هه بوون کاری وان ئه و بوو وان خواندن و نقیسین نیشا ژنکان ددا ، و (شیفائا کچا عه بدللاهی) ئیک ژ وان ژنکان بوو ، ئه و ل سهر مالین مهدینی دگه ریا ژن فیری خواندن و نقیسینی دکرن و مالین پیخهمبهری ب خو ژی ژ وان مالان بوون یین (شیفاء) دچوویی ، و ده یکا موسلمانان (حه فصا) ئیک ژ وان ژنکان بوو یین ل سهر ده مستی شیفائی فیری خواندن و نقیسینی بووی ، و گه له ک جاران ده می پیخهمبهری ـ سلاف لی بن ـ ئه و ددیت وی خو فیری خواندن و نقیسینی دکر پیخهمبهری ـ سلاف لی بن ـ ئه و ددیت وی خو فیری خواندن و نقیسینی دکر پیخهمبهری ـ سلاف لی بن ـ که یفا خو پی دئینا و (ته شجیعا) وی ل سهر قی چه ندی

وپئ نهڤێت بێژين : دهيكا موسلمانان (عائيشا) ئێك ژ مهزنتـــرين زانــايێن صهحابىيان بوو ، وصهحابىيێن زهلام د گهلهك مهسهلێن دينى دا ههوجهيى وێ دبوون وپسيارا خوٚ ب وێ دكر .

ژ قی چهندی بو مه ناشکه را دبت کو ئیسلامی مافی فیر کرنی یی دایه ژنی ، وژی خواستی یه کو ئه و خو فیری خواندن ونقیسینی بکه ت ، وته شجیعا زه لامی ژی کری یه کو ئه و ژنی فیری زانینی بکه ت ، وئه حکامین دینی نیشا بده ت ، ونه بیته ئاسته نگ د رینکا وه رگرتنا وی دا بو علمی ، وئه و حه دیسا پیغه مبه ری د سلاف لی بن د ئه وا تیدا هاتی : ﴿ طلب العلم فریض قلی کل مسلم داخواز کرنا علمی کاره کی فه ره ل سه ره ره موسلمانه کی ﴾ د وه کی زانا دبیژن د مه خسه د یی ژنکا موسلمانه ژی .

د لایسی (ملکییه تی) و کار وبارین ئابوّری دا ئیسلامی ژن یا کریه خودان ئههلیه ت ، یه عنی : د شریعه تی ئیسلامی دا مافی ژنی ههیه ببته خودان ملك ، و ژ لایی ئابوّری قه یا سهربخو بت ، پارین خو ههبن ، خانی و مال و حالی خو ههبت ، و ئه گهر بقیّت ب کارین ئقتصادی و تجاری راببت ، کریس و فروّتنی بکه ت .. و هتد ، و ئیسلامی ماف نه دایه (وهلی یی) وی چ باب بت چ میّر بت ، کو مایی خو د مالی وی دا بکه ت ، بارا ژنی ژ مالی وی بو وییه و د سهر هندی ژی را ب خودانکرنا وی ل سهر وهلی یی وی یه ، یه عنی : د شریعه تی ئیسلامی دا و اجبه ل سهر وهلی یی ژنکی ئه گهر باب یان برا بت کو وی به خودان بکه ت ، خوارن و قهخوارنی ، جلکی وسهروبه ری بو داین بکه ت ، و ژنی حهق ههیه ـ ئه گهر خو یا خودان مال ژی وسهروبه ری بو داین بکه ت ، و داخوازی ژ وهلی یی خو بکه ت کو نه و وی بت مالی خودان مال ژی

ب خودان بكهت ، ووهلى يى وى حهق نينه بيّۇتى : ئهز مـهصرهفى ل تـه ناكـهم چونكى تو يا خودان مالى !

ئەقە شەرىعەتى ئىسلامى يە .. نە وەكى شارستانى يا رۆ ۋھەلاتى يا نوكە گاقا كچ گەھشتە شازدە ھەقدە سالى يى بابى وى حەقى ھەى وى ژ مال دەربىخت وبى ۋرى : حەقى تە ل سەر من نەما ، ھەرە بۆ خۆ شۆل بكە وخۆ ب خودان بكە . ژن ھندى د مالا بابى دا بت ل سەر بابى يە وى ب خودان بكەت ، وئەگەر وى مالەك يان راتبەك ھەبت وى حەقى ھەى مالى خۆ راكەت وچويى ژى صەرف نەكەت وبابى وى يان وەلى يى وى كانى كى يە ، دقىت مەصرەفى لى مەكەت ، وئەگەر شوى كر ئەق واجبە ـ واجبى ب خودانكرنى ـ دكەفتە سەر ملىن زەلامى وى ، وھەر جارەكا بابى يان مىيرى تەخسىرى د قى لايى دا كر بەرانبەر خودى دى يى گونەھكار بت ، وبەرانبەر شرىعەتى دى يەن بەرپسىار بەر ، وئەڤ (تەكلىفە) يە يا قورئان بەحس ژى دكەت دەمى دىيرت :

د لايي شويكرني وهلبژارتنا شريكي ژيني ژى دا ئيسلامي چهند مافهك بـ ژني دهسنيشانكرينه . .

جاری یا ئاشکهرایه کو (زهواجا شهرعی) رینکا طهبیعی یا ئیکانهیه بو زیدههییا نفشی مروّقان ، وئه قی زهواجی دو ستوینین خوّیین سهره کی ههنه : ژن ومیر ، وپی نه قین بیژین : ئیک ژ قان ههر دووان دقیت (طهالب) بت ، وئیک (مهطلووب) بت ، ئیک داخواز کهر بت ، وئیک بیته خواستن ، وههر کهسه کی ب خورستی ونه فسییه تا ژنی یی شاره زا بت دزانت کو ژنی ههرده م

دڤێت زهلام ل دویڤ وێ بچت ویا داخوازکری ئهو بیت ، ژ بهر ڤێ چهندێ خوٚڕاگرتن ، یان بلا بێژین خوٚگرانکرن طهبیعهته که ل نك ژنکێ پتر دئێته دیتن (') ، وچونکی ئهڤه تشته کێ (فطری) یه ل نك مروٚڤی ئیسلامێ د شریعهتی خوّ دا یی کو بوٚ زهواجێ دانای فهرمان کر کو زهلام (طالب) بت ، وژن (مهطلووب) بت .. باشه ئهگهر مهسهله هاته دهرنشیفکرن ووژن بوو (طالب) ومێر بوو (مهطلووب) دی چ چێ بت ؟

بۆ بەرسڭ دى بېۋيىن : دو كاريىن سلبى دى روى دەن :

يى ئىكى : خورستىيا ژنى دى ئىتە پى لىدانان ، وئەڤـە خرابىيەكـە دگەھتـە ژنى .

ویسی دووی : واقعی یسی بسه رچاف کسری کسو ژن دهمی ژ خورستی یا خسو دهرد که قت و دبته (طالب) زوی دته حست ، و پتسرین جاران ژ لایسی زه لامسی قسه دئیته خاپاندن ، و گرفتاری یا مهزن ئه قه یه د پتسرین جقاکین مروّقان دا که فتنا ژنی یان ته حسینا وی وه کی که فتنا زه لامی نائیته هر مارتن .

دبت کهسهك ههبت بيّژت : مادهم هۆيه ، وژنه دڤيّت ههردهم بيّته خواستىن ، مهعنا ژن دى يا ژيّر دهستى زهلامى بت ووى (ئازادىيا هلبژارتنى) نابت !

ئیسلام دبیّژت: نهخیّر! دهمی ژن یا (مهطلووب) بت مهعنا وی ئیه نینه وی چو گوتن نابن ووی حهقی هلبژارتنی نابت، نه .. روّژه کی کچه که هاته مالا (عائیشاییی) و گازنده یه کا خو بو پیغهمبهری و سلاف لی بن و هه گیّرا، گوتی : ئهی پیغهمبهری خودی ، بابی من ئهز یا دایمه برازایی خو ؛ دا مهدحیّن خو د ناف خهلکی دا بکه ت کو وی کچا خو یا دایه برازایی خو و نهدایه ئیکی

⁽١) وبۆ زانىن ئەف طەبىعەتە ل نك مرۆڤان ب تنى نىنە ، بەلكى ل نك گەلەك حەيوانــەتان ژى دئىتە دىتىن .

بیانی ، پیخهمبهری ـ سلاف لین بن ـ هنارته ب دویث بابی وی را وبو وی دیار کر کو ئه ف چهنده حه قی وی نینه ، وگوته کچکی : تو یا ب دلی خویی ، ته چاوا دقیت ؟ کچکی گوت : بلا وهسا بت وه کی بابی من دقیت ، ئه زا رازیمه ب کریارا وی ، به لی من ئه ف چهنده کر دا بو ژنکان دیار بکه م کو بیابین وان حه ق نینه وان ب کوته کی بده نه شوی . (1)

د شریعه تنی ئیسلامی دا (زهواج) یا دورست نابت حه تا (ژن) رازی نهبت ، و قی رازیبوونا خو ئاشکه را نه که ت ، و هه ر جاره کا (وهلی یی) وی ئه و ب کوته کی دا شوی ئه و وی کاره کی حه رام کر و ژنی حه قی هه ی گازنده یا خو بگه هیئته مه حکه ما شه رعی و هنگی حاکم ناهیلت ئه ش (زه واجه) پیك بیت .

بهلی ژ لایه کی دی قه د زهواجا ئیسلامی دا وهلییی کچکی ژی گوتنا خوّ ههیه وړازیبوونا وی ژی پی دڤیت حهتا زهواج یا دورست بت ، بوّچی ؟

ـ چونکی گهلهك جاران كچ د مهسهلا شویكرنی دا ب رهنگه كی عاطفی بهری خو دده ته مهسهلی ، و كیم شارهزایی یا وی د قان مهسهلان دا پترین جاران بهری وی دده ته هندی كو ئهو هندهك بریارین خهلهت بستینت ، ووه کی دی دقیت ژبیر نه کهین كو زهواج مهشرووعه کی جقاکی یه كانی چاوا كچی حهق تیدا هه یه مالا وی ژی وه ساحه قی تیدا هه ی ، و زهواج حه تا ببته مهشرووعه کی تیدا هه یه و سهر کهفتی دقیت ل سهر بناخه یی (ته فاهومی و تیگه هشتنی) بیته ئاقاكرن ، ئیسلامی رازیبوونا وه لی كره شهرت دا مه صلحه تا كچکی بیته پاراستن .

وچونکی هنده ک (وهلی) ههنه قی حهقی یی ئیسلامی دایه وان ب خهلهتی بو خو ب کار دئینن ، ودکهنه رینکه ک بو گههاندنا زیانی بو کچکی ، ئیسلامی

⁽١) ئىمامى بەيھەقى قى حەدىسى قەدگوھىزت .

شریعه ته ك دانا كو بۆ حاكمی شهرعی هه یه وه لسی یی كچكی ژ ویلایه تا وی بیخت و مرۆ قه كی وی یی دی بكه ته وه لی ئه گهر هات و وه لی ئه ف ویلایه ته بۆ خۆ كره ریك كو زیانی پی بگه هینته كچكی ، وه كی هنده ك جاران ئه م دبینین كچه ك دئیته خواستن و ئه و مرۆ قی وی دخوازت یی بسی كیماسی یه و وه لسی یی كچكی ژ قهستا د كه فته رینكی و رازی نابت وی بده ته شوی ، د قی حاله تی دا حاكمی شه رعی حه قی هه ی وی ژ ویلایه تی بیخت و ئیكی دی بدانته جهی وی ، ئه قه ژی هه ر وی به دو هه در وی به ده وی مه در ژ بؤ هندی حه قی ژنی به رزه نه بت .

وژبلی رازیبوونا کچی ووهلی یی وی ئیسلامی و بز پاراستنا مهصلحه تا ژنی دورستی یا زهواجی ب شهرته کی دی ژی قه گریندا ، ومهخسه دا مه پی (مههره) یی کو زهلامی داخواز کهر دده ته وی ژنکا دئیته خواستن ، وئه ش مههره حمقه که ژ حمقین ژنی وبیی وی زهواج یا دورست نابت ..

ئەڤ مالە (مەھر ، يان نەخت) دڤێت چەند بت ؟ وبۆ كىێ بت ؟

ئیسلام دبیّرت: نهخت دی هند بت هندی ژن دخوازت، کیّم بست گهلهك بست کهسی حهق نینه مایی خو تی بکهت، وئه ش ماله مالی ژنگی سه وبو وی ب تنیّیه، و کهسی حهق نینه چویی ژی بستینت، نه بابی وی ونه زهلامی وی، وهسهر کهسه کی تشته کی ژ قی مالی (مههری) بیّی رازیبوونا ژنگی بسهت، ئه و وی ماله کی حهرام بر، د دنیایی دا ژنی حهقی ههی شکایییتی لی بکهت، و ل ئاخره تی ژی خودی حهقی وی دی ژ وی ستینت یسی مالی وی خواری بی چونکی وی ماله که بی حهق یمی کری یه د ناف مالی خو دا، ویا دورست نینه و هلی یک کری یه د ناف مالی بخو دا ویا دورست نینه و هلی یک کری هنده که مالی بو خو بخوازت و شی مالی بکه ته شهر ته کو شهر تین و مهر تین و واجی د

ومههر چ یی (مقدم) بت چ یی (مؤخر) بت حهقه که ژ حهقین ژنکی ، و کانی چاوا حهرامه بۆ بابی مههری ژنکی یی (مقدم) بخوت ، و هسا بۆ زهلامی ژی حهرامه مههری وی یی (موخر) بخوت ، یان ههما ههر نه ده تی و خو تی نه گههینت ژی وه کی نو که د ناف مه دا یا به لاف ، مههری ژنی یی وخو تی نه گههینت ژی وه کی نو که د ناف مه دا یا به لاف ، مههری ژنی یی (مؤخر) نهوی دئیته گؤتن دبته ملکی ژنی و دبته دهینه کی وی د ستویی زهلامی دا ههر جاره کا وی قیا وی حهق ههیه داخواز بکهت و زه لام و وه کی ههر دهینه کی دی و دقیت بده ت ، و نه گهر زه لام مر و نه ف دهینه نه دا ژنکی و ژنکی نه و نازا نه کر ، هنگی نه و دی یی گونه هکار بت و دی هیژای عهزابی بت ، و یا نایه کو گونه ها دهینی هنده دهمی مرؤ قه که مربا و دهینه ک ک سهر با پیغهمبهری سلاف لی بن و نقیت ک سهر نه د کر ، فیجا بلا زه لام ک فی چهندی دئاگه هدار بن !

ئەق مەھرى د عەقدى دا دېتە شەرتەك ژ شەرتىن دورستىيى ملكىي ژنكىيىه وبى كەسىي دى ژبىلى وى يىي حەلال نىنە ، وچى نابت بۆ زەلامى داخوازى ژ ژنكى بكەت كو ئەو قى مالى ل (تەكالىفىن) زەواجى خەرج بكەت ، يان پشتى قەگوھاستنى ل وى بزقرينتەقە ، ھەر وەسا بۆ بابى وى ژى چى نابت ئەو قى مالى ژى بستىنت و ل خو وعايالى خو خەرج بكەت ، خودايى مەزن قى مالى ژى بستىنت و ل خو وعايالى خو خەرج بكەت ، خودايى مەزن د قورئانى دا دېيژت : ﴿ وَ آثُوا النِّسَاءَ صَدُقَتِهِنَ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْساً فَكُلُوهُ هَنِيئاً مَرِيئاً ـ وهويىن مەھرا ژنكان بدەنى ، دانەكا فەرە ل سەر ھەوە ودقىت يا ب دلىي ھەوە بىت . قىجا ئەگەر وان ـ ب دلىي خو ـ تشتەك ژى دا ھەوە ، ھويىن وەربگرن ، وبخۆن ، چونكى ئەو بۆ ھەوە يى حەلال وپاقۋە)

و ب كورتى دى بيۆيىن : مەھر مالەكە بۆ ژنكى دكـەڤت وژبلـى وى ئــەو بـۆ كــەســى دى يــى حــەلال نــيـنــه ، ودەمى ئەڤ مالە دگەھتــه ژنكــى ودبتــه مالـــى وى ئەو يا ب كەيفا خۆيــه وى چاوا دڤێت دى وەسا خەرج كەت .

وپىشىتى ژن بى قى مالا زەلامى قى دئىتە قە گوھاستىن ھىدەك مافىن ھەقپشىك د ناقبەرا وى وزەلامى دا ھەنە ، و ل قىرى ب تىنى ئەم دى بەحسى وان مافان كەيىن يىن ئىسلامى داينە ژنى و ب جىھئىنانا وان كرىيە واجب وئىخسىتىيە سىتۆيى زەلامى ، بۆ ھىدى دا ژن بزانت كانى ئىسلامى چ بھا دايە وى ، وچاوا ئەو ژ زۆردارىيا زەلامى پاراستىيە .

(زەواج) ب دىتنا ئىسلامى عەقدەكا سنۆردايە ، ژن بى دئىتە قەگوھاستىن ۋ مالا بابى بۆ مالا مىرى ، وئەو تشتى بەرى قى عەقدى د ناقبەرا ژنكى وزەلامى دا يى حەرام كو مافى (ئستمتاعى) يە ب قى عەقدى حەلال دېت ، ژ قى حەقى زىدەتر زەلامى چو حەق ل سەر ژنى نابن ، وھەر كارەكى دى يى ژن د مالا زەلامى دا بكەت ئەو قەنجىيەكە ئەو ل زەلامى دكەت ، و ل ئاخرەتى دى بۆ وى ب خىر ئىتە نقىسىن ، و ژ بەر قى چەندى د حەدىسەكى دا ھاتىيىك، پىغەمبەر ـ سلاق لى بن ـ دېنىژت : ﴿ إذا صلت المرأة خمسها ، وصامت شهرها ، وحفظت فرجها ، وأطاعت زوجها ، دخلت جنسة ربها ـ ئەگەر ژن ھەر پىنىج نقىرىن خۆ بكەت ، وھەيقا خۆ بگرت ، ونامويسا خۆ بپارينزت ، وگوھدارىيا زەلامى خۆ بكەت ، دى چتە بەحەشتا خودايى خۆ ﴾ . (١)

ژ ئیمام عومهری دئیته قه گوهاستن کو جاره کی زهلامه که هاته نک دا گازندین خو ژ ژنکا خو بو وی بکهت ، عومهر یی ل مال بوو ، ئهو زهلام ل بهر دهرگههی راوهستیا ، دهنگی ژنکا عومهری هاتی یا هه قرکییی د گهل وی

⁽١) ئبن حببان ڤي حەديسىي ڤەدگوھيزت .

دکهت وهنده کے جاران دهنگی خو ل سهریی وی بلند دکهت ، وعومهری یی بی دهنگه ، گافا زه لامی ئه ق چهنده گوه لی بووی ، زقری و گوت : ئه گهر ئه قه حالی عومهری بت وعومهر ئه و یی هه ی پا هه ما حالی مه یی باشه! گافا عومهر ل وی دهرکه فتی و دیتی ئه و یی فی گوتنی دبیّرت ، عومه ری گوتی : برایی من ئه ز ته حهمول وی دکه م ژ به روان حهقین وی ل سهر می ههین ، ئه و زادی من دلیّنت ، ونانی من دبیّرت ، وجلکیّن من دشوّت ، وشیسری دده ته عهیالی من ، و نه قه هه می ل سه روی و اجب نینه .

ژ مافین ژنییه ل سهر میری کو ئهو وی نصیحه به بکه به ، و د گهل یسی نهرم وحه لیم بست ، ویسی لسی ب هیجه به نهبت ، وئه گهر هات ووی سالو خه ته کی کو وی پی نه خوش بت ل نك ژنکی دیت دفین زوی کهربین خو فه نه که به ، و دفین ئه و ل بیرا خو بینت کو گهله ك صفه ب ل نسك وی هه نه ئه و یی پی خوشه ، خودایی مهزن دبیژت : ﴿ وَعَاشِ سِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَانِ نُعُو مِی پی خوشه ، خودایی مهزن دبیژت : ﴿ وَعَاشِ سِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَانِ نُکرَهُوا شَیْنًا وَیَجْعَلَ اللَّهُ فِ سِیهِ خَیْرًا کَثِیرًا ۔ گهلی خودان بو وران هم فالینی یا هموه د گهل ژنین هموه بلا یا ب قه درگر تن و فیان بست ، وهوین مافین وان بده نی . و نه گهر هموه ژ بهر نه گهره کا دنیایی نهو نه فیان هوین صهری بکیشن ؛ چونکی دبت تشته که ههبت هموه نه فیت و نه و به خو خیره کا گهله که تیدا ههبت ﴾ [النساء : ۱۹] .

رەزىلكرنا ژنى ژ لايىي مىزى قە كو پىشتا خۆ بدەتىي وپىنتقىيىن وى بۆ ب جھ نەئىنت وئاخفتنىن زقر وكريىت بىئۇتىي يان بىئىسىنىت ، ئەقـە كـارەكىي حەرامـە بىۆ زەلامى ، وبەرانبەر قىي چەندى دقىيت ژن ژى گوھدارىيا زەلامى بكەت وقەدرى وى ومرۆقىين وى بگرت ، وئىكا ھىد نەكەت دلىي وى ژ خۆ بھىلىت .

رْ مافين رْنه بيه ل سهر ميري كو ئهو ـ ل دويث شيان ومستهوايي خو ـ جلكي وخوارني بۆ ژنكي وعهيالي وي يهيدا بكهت ، وئه څه حهقه ، حهقي ب خو دانکو نین، و اجبه که د کهفته سهر ملین زهلامی، وچین نابت زهلام ڤی واجبی بيّخته سهر مليّن ژنكيّ بهليّ ئهگهر ژنكيّ ڤيا د ڤي لايي دا هاريكارييا زهلاميّ خۆ بكەت وئەو يا پېڭەھاتى بت ئەو ھنگى خيرەكە ژن د گەل زەلامى خۆ دكەت و دڤێت زهلام ڤێ قهنج يا وێ ژبير نه کهت ، يه عني : ئه گهر ژنکه کێ مال يان راتبهك ههبت وئهو وهك هاريكارى بو زهلاميي ڤي ماليي ل سهر ماليي خهرج بكهت ئهو قهنجي په كه ئهو ل زهلامي دكهت و خودي خيرا وي دي بو نڤيست وچــێ نــابــت زەلام هــزر بكەت ئەڤە واجبەكە ژن پـێ رادبت ، وبێژت : مانێ يـــا ل سهر مالا خو خهرج دكهت! ئهڤه واجبعي وي نينه ، خو ئهو جلكين ژنك دكەتە بەر خۆ ژى دڤێت زەلام ژ مالىي خۆ بۆ وى بكـرت ، وحـەقىي وىيــە خـۆ ئەگەر ئەو يا خودان مال ژى بت كو ئەو مالىي خۆ ھلگرت وبيْژتە زەلامىي : تـو دى ژ مالى خۇ بۇ من جلكان كرى ، چونكى (قوامـهتا مالـي) يـا زەلامىيـه ، ومهصرهف ل سهر وييه ، وئهگهر زهلامي تهخسيـري د خودانكرنا ژنكيّ دا كر و ژ قهستا هند مال نهدایتی کو تیرا وی وعهیالی وی بکهت ، حهقی وی ههیه ئهو مالیی ـ هندی ههوجهیییا خو ژی بدزت ، روزهکی (هندا کچا عوتبهی) هاته نك پيغهمبهري ـ سلاف لين بن ـ وگوتن : ئهي پيغهمبهري خودي ، هــنـدى ئەبوو سوفيانە زەلامەكىي چريكە ، ئەگەر ئەز بينى وى هندەكىي رُ مالي وي رانه كه م أهو هند نه فه قي ناده ته من كو تيرا من وعهيالي من بكهت ، ئـهرى ما گونههـه ل سـهر مـن ههيـه ئهگـهر ئـهز ڤـي چـهندى بكـهم ؟ پیّغهمبهری ـ سلاڤ لـیّ بن ـ گـۆتیّ : ﴿ خذي مـا یکـفـیـك وولـدك بالمعروف ـ هندیّ بۆ خۆ ژ مالـیّ وی راكه هندی تیّرا ته بكهت ، ب قهنـجـی ﴾ . (١)

ژ مافی ژنییه ل سهر میری کو ئهو وی فیری علمی شهرعی بکهت ، وزانینی وخواندن ونقیسینی نیشا بدهت ، وچی نابت زهلام رینکی ل وی بگرت کو ئهو خو فیری علمی شهرعی بکهت ئهگهر هات و دهر کهفتنا وی بیو قی چهندی چو فتنه و پی لیدانا مافین وی تیدا نهبت .

ژ مافی ژنییه ل سهر زهلامی ههست و شعوورا وی نه شکینت ، ووی کیم نه کهت ، و ناخفتنین نه د ری دا نه بیژته وی و مرو قین وی ، و نه گهر عهیبه ك یان کیماسی یه ك ل نك ههبت ـ و ژبلی خودی که سی بی کیماسی نینه ـ د قیست ئه و به لاف نه که ت و همر جار نه ده ته به رچافان ، ویی لی ب هیجه ت نه بت ـ وه کی مه گوتی ـ و (ته جه سسوسی) ل سهر وی نه که ت و مایی خو د تشتین وی یین تاییه ت نه که ت .

ژ مافی ژنکی یه ل سهر زه لامی کو ئه و وی بیاریزت ویی ل سهر ب غیره ت بت ، وئیک هند نه که ت به ری وی به بست ، وئیک هند نه که ت به ری وی به بست به که گذرین وی یین تیکه لی یا ژن ومی برینی یی ب دورستی بده تی ، وبو ده مه کی درین ژی دویر نه که قت ، و پویته ی ب پاقژی و سهره و به ری خو بکه ت ، و ب ئاخفتنین تازه وی باخیقت و دلی وی خوش بکه ت ، ویسی د گه ل نافی افی گری و عه صه بی نه بت ، و وژن ب طه بیعه تی خو یا بی ته حه مه وله له و دفیت زه لام صه بری ل سه رکیشت .

ژ مافی ژنی یه ل سهر میری کو ئهو د گهل وی یی ب وهفا بت وخیانه تی لی نه کهت وقهدری وی ویی هه قالین وی ژی بگرت ، د حهدیسه کی دا هاتی یه :

⁽١) بوخارى وموسلم ڤي حەديىسىي ڤەدگوھينزن .

جاره کی پیره ژنده که هاته مالا پیغهمبهری - سلاف لی بن - ، ئینا پیغهمبهری - سلاف لی بن - ، ئینا پیغهمبهری - سلاف لی بن - گهله که قهدری وی گرت ، هنده کان پسیارا قی چهندی ژی کر وی گوت : ئه ف ژنکه هیشتا ل سهر وه ختی خهدیجایی دهاته مالا مه .. یه عنی : هه فالا خهدیجایی بوو ، خو پشتی مرنا خهدیجایی ژی پیغهمبهری - سلاف لی بن - قهدری هه فالین وی دگرت .

و ژ مافی ژنییه ل سهر مینری کو پشتی مرنا وی پشکه کا دهسنیشانکری ژ مالی وی بو وی بیته دان ، یه عنی : د شریعه تی ئیسلامی دا ژن دبته میراتگرا میری ، و پشتی مرنا میری و ب دویماهی هاتنا عدده ی که سی حمق ل سهر وی نینه وی حجز بکه ت یان نه هیلت بچت شوی ب وی بکه ت یا وی بقیت ، ئه قه چی نابت و تشته کی حمرامه .

وکانی چاوا ژنی حه ق د میسراتی میری دا ههیه ، وهسا وی حسه ق د میسراتی بابی ژی دا ههیه نه گهر خو یا شویکری ژی بت ، وحهرامه بو مروقیس وی کو حهقی وی ژ مالی بابی وی بخون و نهده نی ب هینجه تا هندی کو مانی وی یا شویکری ووی چو حه ق د ناف مالی بابی دا نهمایه ، نه و مالی وی یسی ئه و وهردگرن بو وان یی حهرامه ، وخودی پسیارا قی مالی دی ژ وان کهت کانی بوچی وان نه دابو و خودانا وی ، و دویر نینه ئه ف مالی وی یی ئه و ب حهرامی دخون بسته ئه گهرا هندی کو خودی به ده کهتی ژ ناف مالی وان راکه وان وان د دنیایی دا ره زیل بکه ت . نه فه هنده گ ژ وان مافان بوون یین ئیسلامی داینه ژنی ، قیجا بیژنه من : کی هندی ئیسلامی نه ف مافه داینه ژنی ؟

سەرەدەرىيا ئىسلامى د گەل خورستىيا ژنى

خودایی مهزن دهمی مروق ئافراندی خورستی یه کا تایبه و و تبیعه ته کی جوداکه ریی دایی ، ئه ف خورستی و تبیعه ته یه خودایی مهزن د قورئانا پیروز دانگی (فطره تا خودی) ل سهر ددانت ، دهمی که رهم دکه ت و دبیژت :

﴿ فَأَقِمْ وَجُهَكَ لِلدِّينِ حَنِهاً فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لا تَبْدِيلَ لِحَلْقِ اللَّهِ فَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لا يَعْلَمُ وَنَ فَيْجا تو [ئه ى موحه مه دوه چه ي دويكه فتنا ته كرى] به رئ خو راست بده وى دينى يئ خودي بو ته داناى ، كو ئيسلامه ، وبه رده وام ل سه ربينه ؛ چونكى ئه و د گه ل خورستى يا مروقى رئ دكه قت ، ومانا هه وه ل سه رقى دينى خوپيقه گريدانه ب وئ خورستى يئ قه يا خودي مروق ل سه رچيكرى ، گوهورين بو چيكرى يي خودي وديني وى نينه ، ئه وه ريكا راست يا خودانى دگه هينته رازيبوونا خودي وبه حه شتا وى ، به لي پترى يا مروقان نزانن كو ئه وا من فه رمان پي ل ته كرى ئه ي موحه همه د ، ئه و ب تني يه ديني راست) [الروم : ٣٠]

ــ ئهو سالۆخهتىن پەيوەندى ب لەشى قە ھەيىن ، ژ وان يىن كو ئەم ب چاڭ دېيىنىن ، وئەقە صيفاتىن (خەلقىنە) ، وگوھۆرپىنا وان وەكى ئاشكەرا تشـتەكە ناكەفتە د بن شيانا مرۆقى دا .

ـ پشكا دووى : ئەو سالۇخەتن يىن پەيوەندى ب لايى رووحىي قى ھەيىن ، وئەقە صىفاتىن (خولوقىنە) ، وگوھۇرىنا قان ژى تشتەكى ب زەحىمەتـ ..

وئەڤرۆ ب رېكېٽن زانىنى يىا ھاتىيىـ بەرچاڤكرن كو ئـەڤ ھـەردو پشكېٽن فطرەتى ژ دەيك وبابان بــۆ زارۆكى دئېنـە ڤەگوھاستــن دەمـى ھېشــتا نەبوويــه مرۆڤەكى دورست بەرى ببت ، ورۆژ بۆ رۆژى ل نــك دىــار دبـن حــەتا مەســەلە دگەھتە ھندى ئەو پىي دئېتە ناسيــن .

فطره تا مرۆقى فطره تەكا تايبه تە، وخودى ئەوى مرۆق ئافراندى ۋ ھەر كەسەكىي دى پىتريى پى زانايە: ﴿ أَلا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُو اللَّطِيفُ الْحَبِيرُ ﴾ كەسەكىي دى پىتريى پى زانايە: ﴿ أَلا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُو اللَّطِيفُ الْحَبِيرُ ﴾ [الملك : ١٤] . وچونكى ئىسلام بىتنى ئەو مەنھەجە يىيى خودى بىق مرۆقان داناى ئەم دبين يىن ئىلى دىلەك د گەل خورستى يا مرۆقى رى دكەقت : ﴿ فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ ﴾ ، وحەتا مرۆقى بىيى شارەزا مرۆق بىيى شارەزا بىيى دى خۇ بىگەھت دقىت باش ب فطرەتا خۇ يىيى شارەزا بىيى دا بىزانىت كانى دى چاوا سەرەدەرىيى دى گەل كەت .

فطرهتا ميرى .. وفطرهتا ژني :

ههر چهنده فطرهتا مرۆڤی ئیک فطرهته ، بهلی د ناڤبهرا فطرهتا ژنی ویا میری دا چهند گوهوٚرینه که ههنه ، یه عنی ئه و فطرهتا خودی ژن ل سهر دای ژ چهند لایه کان څه یا جودایه ژ وی فطرهتا وی میر ل سهر دای ، و چونکی ئیسلامی هنده ک ئه حکام و دیتنین تایبه ت بو ژنی ل سهر بناخهیی ڤان جو داهی یان ههنه مه ڤیا چهنده کی ل دور سهره ده ریها ئیسلامی د گهل خورستی یا ژنی باخڤین .

ئيسلام وفطرهتا ژني :

وه كى مـه گۆتى : دەمى خودى ژن ومير دايىن هەر ئىكە تبيعەتەكى جـودا ـ د هندەك لايان دا ـ دايى ؛ دا چينا مـرۆڤـى ل ســەر بـنـاخەيى ڤى جوداهىيــى ب ريقه بچت ، ئەگەر نە .. پيتقى نەدكر نفشى مرۆڤى يى جۆت بت !

ئیسلام ـ دینی فطره تی ـ د ئـهحکامین خو دا قیی جوداهی یـی ل بـهر چاق وهردگرت ، و ل سـهر بـنـاخـهیـی وی هنـده ك ئـهحکامین دینی و جقاکی و ئهخلاقی ژی ئاقا د که ت ، و ژ زه لامی و ژ ژنـی دخـوازت کـو پیگـیرییی پـی بکهن .. و ل قیری دو بابه ت هه نه پهیوه ندی ب قی مهسه لـی قه هه نه مـه دقیـت به به رفره هی ل سهر باخقیـن :

یا ئینکس : دهمی ئیسلامی ژ ژنی خواستی کاری خو یی سهره کی بکه ته پهروهرده کرنا عهیالی ، و دهرنه کهفته مهیدانا کاری زه لامی یا تژی زه حمه تو ونه خوشی ، وه کی د ئایه ته کا قورئانی دا هاتی :

﴿ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى _ وهوين گەلىي ژنكان ، د ماليّن خو دا روينن ، وئهگەر بو كارەكى پيتڤى نەبت ژ ماليّن خو دەرنەكەڤن ، وهوين خەملا خو بەرچاڤ نەكەن ، وەكىي ل دەمىي جاھلىــەتا ئيكىيى بەرى ھاتنا ئىسلامىي ژنان دكر ﴾ [الأحزاب : ٣٣] .

یا دومی : دهمی ئیسلام ب ئاشکهرایی وی جوداهی یی بهرچاف دکهت یا کو د نافبهرا ژنی ومیری دا ژ لایی عهقلی فه ههی ، چ دهمی شاهده یی یا کو د نافبهرا ژنی ومیری دا ژ لایی عهقلی فه ههی ، چ دهمی شاهده یی یا دو ژنکان ب یا زهلامه کی هژمارتی ، یان دهمی پیغهمبهری - سلاف لی بن - ب ئاشکهرایی بو ژنکان دیار کری کو عهقلی وان - ودینی وان - ژیسی زهلامی کیمتره .. ویا غهریب ئهوه گهله که که ل فیری وویرا هه فان ههردو مهسهلان دجوین و فه دجوین و دکه نه جهی تانی بو ئیسلامی ، تشتی نه زانینا وان

ب فطرەت وتبىعەتى مرۆقى ـ يىي ژنىي ويىي مىيرى رادگەھىنت ، ژ بەر قىي چەندى مە دقىيت ژ قان ھەردو مەسەلان دەست پىي بكەيىن .

مەسەلا ئىكى :

ل دوّر وان جوداهی یین لهشی یین کو د ناقبهرا زهلامی وژنکی دا ههین ، یین کو کارتیکرنه کا بهرچاف د مهیدانا کاری ژنی دا ههی .

بهری نوکه مه یی گوتی ، ونوکه دی بیزینه فه : ئیسلام دهوری ب ریشه برنا مالی ژ لایی دهر فهیی فه یی دایه زهلامی ، و ژ لایی نافخویی فه یی دایه ژنی ، وئیسلام زهلام وژن وه کی دو ششانان هژمارتینه کاری وان ئهوه ئهو ههر ئیك ژ لایی خو فه فی مالی بپاریزت ، وپسیارا ههر ئینك ژ وان ژی دی ئیته کرن کانی ئهو ب دهوری خو رابوویه یان نه ؟

ووه کی ئاشکه را و مه به ری نو که به حس ژی ژی کری - کاری ژنی د مالی دا هه می بۆ ب خیر دئیته هژمارتن ، نه به سه هنده به لکی ئیسلامی خیر اوی ده می د مالا خو دا کاری دکه ت یا ئینایه رینزا زه لامی ده می ئه و ژ مالا خو ده ده رد که قت و دچته جیهادی ، ئه گهر زه لام د فی ده رکه فتنا خو دا نه زقری و ها ته کوشتن حسیب دبت شه هید ، وژن ده می بچویکه کی ل فی مالی زیده دکه ت ، و ب فی کاری فه دمرت ، ئه و ژی حسیب دبت شه هید .

ئیسسلام ژن ژ کاری سهخبیری و ب ریقهبرنا مالی قه ، وخهرجکرنا مالسی ل سهر مالی وعهیالی یا عهفیکری ، وئه ق کاری ب وهستیان وزهحمهت یی ئیخستی یه د ستویی زهلامی دا ، وئهگهر هات وزهلام ب دورستی ب قی واجبی خو رانه بوو ئه و دی یی گونه هکار بت ، کا چاوا دهمی ژن ژ مال دهرد که قت و ته خسیری یی د واجبی خو دا دکهت دی یا گونه هکار بت .. ووه نینه وه کی هنده ک هنزر دکه ن کو دهم ژن دمینته د مالی دا و ب کاری

ب ریّقهبرنا ناڤخوٚیییا مالیّ رابت ئهو ژکار دکهڤت ودبته ئهندامهکا (عاطل) د جڤاکیّ دا ، وزیانیّ دگههینته ئابوّرییا مللهتی .. نهخیّر !

ژن دهمی مالا خو ب ریشه دبهت ، و کاری خو دکهته ب خودانکرنا عهیالی خو نهو هسنگی یا لبنا سهره کی د ناقاهی یی جفاکا خو دا مو کم دکهت ، ژ لایه کی دی قه ژ سهربو را دهر کهفتنا ژنی یا ناشکه را بووی کو نه و زیانا ب دهر کهفتنا ژنی ب نابوری یا ملله تی دکه قت گهله که مهزنت ره ژوی زیانی یا ب نهده رکهفتنا ژنی ب نابوری یی دکه قت .. بو نموونه : نهگه ر سهر ژمیر یه که بینته کرن کانی هه ر ژنکه ک چهند مالی ل ده رکهفتنا خو بو مهیدانا کاری خورج دکه ت ، چ بو صبغ ومکایاجی بت ، دی خورج دکه ت ، چ بو ملک و به ژن و بالی بت ، چ بو صبغ ومکایاجی بت ، دی باش بو مه دیار بت کو نه و مال دوقات و سی قات ژوی مالی پتره یسی ب ده ست نه دکهت نهگه ر نه و نه ده رکهفتنا وی ب مهسه لا ده ست ده که بینته (ته بریر کرن) ؟

و ژ لایه کی دی قه قه کولینین (طبی) و (علمی) یین روز بو روزی پیش دکه قن و دئینه نقیسین و به لا فکرن هندی دیار دکه ن کو ژن ـ چ ژ لایسی نه فسی قه بت ، چ ژ لایسی (جسمی) قه بت ـ وه سایا هاتی یه ئافراندن کو ب دورستی ب کیر کاری ده یکینی یی و ریشه برنا نافخویی یا مالی بیت ، و ده ریخستنا وی ژ مالی بو کارگه هی و جهین شولی زوله که ل وی دئیته کرن ، و بارلیکرنه کا گرانه دکه فته سه رملین وی .

د راپۆرته کا خۆ دا دەزگەھا ساخلەمىيا جيھانى دىيار دكمەت كو بچويك پىشتى بوونى وحەتا ژىيى وى دېتە سى سال يى پىتقى چاڤدىىرىيە كا بەردەوامە ژ لايىي دەيكى قىم ، وھەر جارەكا ئەڭ چاڤدىىرىيە نىما ، يان ب دورستى

ب رِیْقْه نهچوو (خەلەل) وکیْماسی دی کەڤنه کەسینییا بچویکی ، تشتیٰ دبته ئهگەرا ھندی ئەڤ زارۆکە ل پاشەرۆژی بەری خۆ بدەتە خرابیییی وتاوانان .

و ل دویماهی یا راپورتا خو ده زگه ها ساخله می یا جیهانی داخوازی دکه ت کو ژن جاره کا دی ل مالا خو بز قرت وخو بو پهروه رده کرنا بچویکی خو به طال بکه ت ؛ دا کو (ریزه یا جهریمی) یا زیده بلند بیته خواری ، وهه ر وه سا داخوازی ژ حوکمه تین جیهانی دکه ت کو بو هه ر ژنه کی راتبه کی هه ی قانه بیته دان به رانبه ر هندی کو نه و ل مال روی نسته خوار و عه یالی خو ب خودان بکه ت ، نه گه ر هات و و ی که س نه بت و ی ب خودان بکه ت .

زقرپین بۆ بابهتی دی بیزیس : ئه و ژنکا هه ر ژ سپیدی ژ مال دهردکه قت وپستی نیقر ق ، یان ل ئیقاره کا درهنگ دزقر ته مال ، وپستی وهستیانه کا مه زن ل کارگه هی یان جهی شولی ، ده می دز قر ته مال چ گیول دی هه بت ژ نوی که فته به ر کاری مالی ، یان دی چ دلوقانی بو بچویکی ل نك مینت ؟ و چ عه داله ت یان یه کسانی د قی چه ندی دا هه یه ، ئه م ژ ژنکی بخوازین ئه و د مالی دا ب کاری خو رابیت ، و ژ ده رقه ی مالی ب کاری زه لامی رابیت ؟

جاری دا هندهك ژ وان جوداهی یان بهرچاف بکه ین ین کو ژ لایک جسمی قه د نافهه را زه لامی وژنی دا ههین کو کارتیکرنی ل سهر کاری وی دکهن ..

ژ لاييّ (شانيّن لهشي) ڤه :

زانایین (ئهحیائی) دبیرن : هندی لهشی مروقی یه شیست ملیوون ملیوون (شانه) تیدا ههنه ، ویا زانایه کو ئه ششانه ب چاف نائینه دیت ، وبو دیتنا وان دقیت مکرسکوب بینه ب کارئینان ، وپشتی زانا شیاین مکرسکوبین هویربین دورست بکهن وپی بهری خو بده نه شانین لهشی مروقی تشتی ئه ب به سهر هلبووین ئه قه بوو وان دیت شانین لهشی زه لامی ژیین لهشی ژنی دجودانه ، ومروقی زانا ئه گهر ب مکرسکوبی بهری خو بده ته شانه کا لهشی مروقی دی زانت کانی خودانی قی شانی زه لامی ویا ژنی ب رهنگه کی ئاشکه را شانه یا کی یه ؛ چونکی سالوخه تین شانا زه لامی ویا ژنی ب رهنگه کی ئاشکه را در ژیک جوانه .. ومه نه ل به در قی گه له ک ب ناف قی بابه تی قه به ین ؛ چونکی ئه قه شولا دختورانه ، ب تنی من دقی سا نه شاره تی بده مه خاله کی کو بیم خونکی ئه قه ورئانی پی دئیته به رچاقکرن ..

زانا دبیرن : شانا لهشی ـ ئهوا ب چاق نهئیته دیتن ـ هنده ك لهشین زیده زیده هویر یین ل سهر ههین ، وئه گهر ته بقیت بزانی قیاسا ههر لهشه كی ژ قان لهشان چهنده ملیمتره كی بكه بلیوون پشك ، پشكه ك ژی ژنوی دی هندی لهشه كی ژ قان لهشان لی ئیت یین كو ل سهر شانا لهشی ههین ، زانا دبیژنه قان لهشان : (كروموسوم) ، و ژ بهر كو ئه ف كروموسومه د خودان رهنگن ب عهره بی دبیرژنی : (الصبغیات) .

ئەڭ كرۆمۆسۆمە ل سەر شانى دجۆت جۆتەنە ، وھەر جۆتەك ژ جۆتى دى يىي قەدەرە ، ھىنىدى كرۆمۆسۆمىيىن شانا لىەشىي ژنكىيىنە ئەگەر مىرۆڤ

ب مکرسکوبی بهری خو بده تی دی بینت وه کی حه فا (X) یا ئنگلیزی .. یه عنی ههر وه کی تو دو (XX) قان حه رفان بدانی یه ب (XX) قه (XX) ، به لیک کروموسومین شانا زه لامی د وه سا نینن ، هه (XX) تو به (XX) تو به (XX) بده یک بینی ئیک (XX) وی وه کی حه رفا (X) وئیک وه کی حه رفا (X) یه یا های وزیده تر ئینگلیزی ، یه عنی : (XX) و کروموسوما (XX) و نینه .

قورئان دبيْژت : ﴿ وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَـــةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾ [البقرة : ٢٢٨] .

وئهگهر بیّته گـوّت : ئهری ڤی جوداهییا کروّموّسوّمان د ناڤبهرا ژنی ومـیّری دا چ کار ل سهر لهشی ههیه ؟

دى بيرين : ئەف كارە ر دو لايان قە بەرچاف دبت :

یم نیکس : قان کروموسومان دهستی د نیرینی ومییینی یا خودانی شانی دا ههی ، یه عنی : ئهون (ته حه ککومی) د (وراثی) دا دکه ن ، وئه و نیشانین ل سهر مروقی دیار دبت وژن پی ژ زه لامی دئیته جوداکرن ههمی بو قان کروموسومان دز قرن .

یی دووی : کر و موسوما (Y) نه وا کته کا وی د شانا له شی زه لامی ب تنی دا هه ی به به به به به به به به و قاری یا کر و موسوما (X) ه نه وا جو ته ک ری د شانا له شی رانی دا هه ی .. کر و موسوما (Y) یا کورت و ستویره ، و کر و موسوما (X) یا دریت و و زرافه ، را به را فی چه ندی نه و شانا کر و موسوما (Y) تیدا هه بت دی پتر یا ب زاف بت ، و بزا قا وی دی یا ب هیزتر بت ، له و دی شیت پتر خو ل به را نه خوشی یی گرت ، و را به رو قی چه ندی یه که می دبینی زه لام - پتر رو را در نامی د شیت کارین ب را ده حمه ت بکه ت و خو ل به را نه خوشی یی بگرت .

ئـهـ قـه چێکرنا خودی٪یه .. نه زهلامی دهست تێدا ههیه نه ژنـێ ، خـودێ ئـهو ب قی ڕهنگی داینه دا زهلام ب کارێن ب زهحـمـهت ڕاببت ، نهکو ژن .

ژ لاييّ (أنسجه وعضلات) ∟ن ڤه :

جوداهی د ناقبه را ژنی و مینری دا ژهندی مهزنتره کو بیته قهشارتن ، (عضلات) ین ژنی (عضلات) ین ژنی دنی ژنی ، (عضلات) ین ژنی دنازکن ، و ته حهیه کا دوهنی ب سهرقه ههیه ، تشتی دبته نه گهرا هندی کو (رهشیق) و جوان بینه بهرچاف .

ژ لايي ههستي ڤه :

زانا دبیّژن : ههستی یی ژنی ژ ههستی یی زهلامی نهرمتره و ل هنده ک جهان کورتتره ، و ل هنده ک جهان حلیتره ، و ژ گهله ک لاییّن دی ژی قه ههستی یی وان یی ژینک جودایه ، وئه و کوریّن ل ههستی یی زهلامی ههین دکویرترن .

ونـوٚزده جوداهی د ناڤبهرا ههستییێ (حوض) ێ ب تنـێ دا ههنـه د ناڤبـهرا ژنـێ ومێری دا ، بوٚ هندێ دا ژن ب کێر حهواندنا (جهنینی) بێت .

ژ لايي هۆرموونان قه:

زانا دبیژن : دو رهنگین هورموونان یین ژینك جودا د لهشی مروّقی دا ههنه : هورموونین نیرینی یی ، وهورموونین مییینی ، وئه و ماددی د هورموونین نیرینی یی دا ههه ، وزیده تر ژوی مییینی دا ههه ، وزیده تر ژوی دا ههه ، وزیده تر ژوی دا همه د یین مییینی دا نینه .

ژ لاييّ جەنينى قە :

دختور دبینون : بچویك (جهنین) دهمی د مالبچویکی دا دئیسه چیکون ، ئیکهمین جار ل سهر قالبی کچکی دئیسه چیکون ، پاشی ئهگهر کروموسومی نیرینی بو هاتبته فهگوهاستان ههر ئهو قالب دمینت بهلی هنده دیدههی پیسن

دى لىي زيده دبىن وبچويىك دبته كور ، وئهگەر كرۆمۆسىۆمىي نىيرىنىيىي بىۆ نەھاتبتە ۋەگوھاستىن قالب وەكى خۆ دمىنت وبچويىك دبتە كچ .

ئەقە ب كورتى ھندەك جوداھىيىن فسيۆلۆچى بوون يىن كو لەشى زەلامى وژنى ژىك جودا دكەن ، وئەقە ھندى دگەھىنت كو ژن ب رەنگەكى وەسا يا ھاتىيە چىكرن كو ژ زەلامى يا جودا بت ؛ دا ھەر ئىك يى دى تىمام بكەت ، وەكى غاندى يىي ھىدى دېيرت : ((ھنىدى ژن ومىيرن وەكى ھەردو دەڤيىن مەقەسىنە ، دژىك جودانه ، بەلى ئىك يى دى تىمام دكەت)) .

ودوير ژ (تهعهصصوبين) بۆ ژني يا دژى وى ژ تهركيبا ژني يا فسيۆلۆچى بۆ مه ئاشكهرا دبت كو جهي ژني يى دورست ماله ، وكارى وى يى بابهتى وى بت پهروهرده كرنا زارۆكانه ، وئه ق تهركيبه ژ وى (خۆرستىيى) يه يا خودى ئىهول سەر داى ..

مەسەلا دووى :

یان جوداهی یا عهقلی د نافهه را ژنی ومیری دا .. وه کی کو د حه دیسه کا پیغه مبه ری دا ـ سلاف لی بین ـ هاتی : عهقلی ژنی ودینی وی ژیی زهلامی کیمتره .. ئه و حه دیسا هنده که که سخو ژی له شگران دبین و گومانی دئیخنه راستی یا وی !

بهری ئهم ب ناف قی بابهتی قه بچین دی هنده کی ژوی قه کولینی قه گیرین ئهوا کوقارا (ریدرز دایجست) ل سالا ۱۹۷۹ ز ، ل بن قان ناف ونیشانان بهلاقکری : (بوچی کور ب رهنگه کی جودا ژکچان ته فکیری دکه ن ؟) . . قه کولین دبیژت :

(کور ب رهنگه کی جودا ژیسی کچان هزری دکهن ، هه ر چهند ئه راستی یه دی بته (صهدمه) بن وان که سان یین پشته قانی یا ژنی دکهن و داخوا زا یه کسانی یا تسمام د ناقبه را وی ویا زه لامی دا دکهن .. به لی یه کسانی یا جقاکی ب دیتنا مه ل سه ر هندی را دوه ستت کو مر و ق وان جو داهی یان بزانت نه وین کاری د ره فتاری مر و قی دا دکهن ، دیسا وان جو داهی یان بزانت یین کو د ناقبه را ده ماغی کوری و کچی دا هه ین ..

(ر ئەڤرۆ ئەو جوداھى يىنى كو د ناڤبەرا كور وكچان دا ھـەيىن يىنى كو بـاب وسەيـدا وڤەكـۆلەر تى دئىينە دەر ، دئىينە ژبىـركرن و ب پشــت گـوھ ڤـە لىـّـدان وبۆ قۆتابىيىن كور وكچ بەرنامەيـەكى وەكى ئىك يىي خواندنى دئىيتە دانان ..

((قه کولهرین جفاکی وهسا هزر دکهن کو ئهو جوداهییا د ناقبه او ره نساری (قه کوله و کچان دا ههی بو وی ته ربیه تی دز قرت یا کو ل مال و مه دره سی و جفاکی بو و ان دئیته پیشکیشکرن ، ئه و ته ربیه تا دخوازت کور یی خودان بزاقه کا زیده بت و یی چه له نگ بت ، به لکی ژی قه بویل دکه ت کو خودان ره نساره کی زوردارانه بت ، ل وی ده می دخوازت کو کچ یا نازك و بی ده نگ بت .. به لی قه کولینین زانستی دیار دکه ن کو جوداهی یا د ناقبه را هه ردو نفشان دا نه ب تنی بو خودان کرن و ته ربیه تی دز قرت به لکی بو وی جوداهی یا لیک دانا بیولو جی ژی در قرت و وی جوداهی یا کو د ناقبه را ده ماغی کورو کچی دا هه ی ..

(ر ئه گهر داخواز کهرین یه کسانی یا بی توخویب د ناقبه را کچ و کوری دا به رگهریانی بکه ن کو وان ههر دووان ل سهر ئیک مهنه هجی ب خودان بکه ن رقی ، یان ده بانجه و ئامویره تین شهری یین لاستیکی بکه نه د ده ستین کچکان دا ، و بویکین لاستیکی بکه نه د ده ستی کورکان دا ، دی بین نه و جوداهی یین د

بیۆلۆجی یین خودان رەھ ورپیشالینن کویىر دى خۆ فەرض كەن ودى بنــه ئەگــەرا پەيىدابوونا رەفتارەكىي ژینك جودا د ناڤبەرا كور وكچان دا ..

قه کۆلین پیدا دچت و دبیدژت: ((زانا و قه کۆله رب سهر کویراتی یا قان جو داهی یان هلبووین ده می وان دیتی کو پ کی ب شیسر د ره فتاری خو دا یسی جو دایه ژکچکی ، هندی کچکه پشتی بوونا وی ب چه ند پر پرژه کان های ژده نگان دبت ، نه خاسمه ده نگی ده یکی ، ب عه کسا کو پکی ئه و گه له که پویته ی ناده ته قی تشتی ، له و مر و ق دشیت کچکا ب شیسر پتر بتسرسینت ژکو پکی ب پیکا بلند کرنا ده نگی ب خافله تی قه .. کیچکا پینیسج هه یقی دشیت ب ساناهی وی تشتی ئه و دبینت ژیک جو دا بکه ت ، و د نافیه را هه یقا پینجی ب ساناهی وی تشتی نه و دبینت ژیک جو دا بکه ت ، و د نافیه را هه یقا پینجی کو پکی ئه وی نه شتی دا کیچ ده ست ب محاوه لاتین ئاخفتنی د که ت ، نه وه کی کو پکی ئه وی نه شیت زوی ب زوی فه رقی د نافیه را مر و قبی و له عبان دا بکه ت و دره نگتر محاوه لاتین ئاخفتنی د که ت .

(کور بو مهسهلین دیتنی ووان مهسهلین تهوازنا لهشی یا کامل بی دقیدت و کچکی زیره کتره لهو دی بینی کورکی بچویك زویتر ژ کچکی (ئستجابی) دکهت بو وی لهشی ل بهر چاقان دلقلقت ، یان وی روناهی یا دبرسقت ، ههر وهسا کور زویتر ل رهنگین ههندهسی هشیار دبت ، ویی ناگههدار دبت .

(وتشتی دئیته هرمارتن (ئکتشافه کا عهجیّب) ئەقەیه هندی جهی خهزنکرنا شیان وزانینایه د دهماغی دا یی جودایه د ناقبهرا کو پو و کچان دا ، ل نك کو پی شیانیّن ئاخفتنی ل جهه کی جودا ژ جهی شیانیّن ههنده سی دئینه خهزنکرن ، نه وه کی کچکی یا کو ل ههردو لاییّن مهژی یی وی شیانیّن ئاخفتنی و ییّن ههنده سی کوم دبن و تیّکه لی ئیّك دبن ..

(ر ئىكەمىيىن زانايىنى ب سەر قىنى راستىيىنى ھلبووى قەكۆلەرى نەفسى لانسىدل بوو ژ پەيمانگەھا نەتەوەيىي يا ساخلەمىيىنى ل ويىلاياتىنى ئەمرىكى يىنى ئىكگرتى ، ل سالا ١٩٦٢ ز ، پاشى ئىە قەكۆلىنە ژ لايىنى گەلـەك زانايـان قــە ھاتــە بنەجھكرن وھندەك ژ وان زانايىنى ژنن ..)) .

ئەقە ھندەك ژ وى قەكۆلىنى بوو يا كو ل سالا ۱۹۷۹ ز كىۆقارا (ريىدرز دايجست) بەلاقكرى ، وژى دئىتە زانىن كو ھندەك جوداھى د ناقبەرا تەركىبا دەماغى زەلامى ويىي ژنىي دا ھەنى ، وئىە جوداھىيى كارى ل سەر رەنگى ھزركرنى دكەن ، ودبنە ئەگەرا ھندى عەقلىي ژنىي ژىي زەلامى كىمتىر بت .

مهعنا : ل سهد سالا بیستی ژ نوی علم گههشته وی راستی یی یا پیغهمبهری ـ سلاف لی بن ـ بهری هنگی ب هزار وچار سهد سالان گۆتی .

هندهك جوداهييين دى :

ژبلی قی قه کولینا بوری نو که ل نك زانایین (طوبیی) تشته کی باوه ر پیکرییه کو هژمارا وان (تهلافیف) ان یین د دهماغی زهلامی دا ههین پتره ژ وان یین کو د دماغی ژنی دا ههین و ژ بهر قی چهندی (حهجم) و (وهزنا) دهماغی زهلامی قیاس د گهل لهشی وی ، ژ (حهجم) و (وهزنا) دهماغی ژنی قیاس د گهل لهشی وی پتره .

دختور دبینون: مهژی یی زه لامی (معدل) سه خوامان ژ مهژی یی ژنی پتره ، وحه جسمی مهژی یی زه لامی دوسه د سه نتیمترین (معکسب) ژ مهژی یی ژنی پتره ، وریتره یا مهژی یی زه لامی بو له شی وی ئیك ل سه ر چلی یه ، به لی ریتره یا مهژی یی ژنی بو له شسی وی ئیك ل سه ر چل وچاری یه .. و نه گه ر ئه مل بیسرا خو بینین کو حه جم و وه زنا ده ماغی کار ل سه ر شیانین عه قلی هه یه دی بو مه ناشکه را بت کانی بوچی شیانین هزر کرنی ل نك زه لامان پترن .

هـ هر وهسا دختور دبیون : ل هـ هیقین ئیکی ژ چیبوونا (جهنینی) گهلهك یا ب زهحـ مـ هـ ه زانین كانی كچه یان كوره ، وبـ هری (ئهجهزین تهناسولی) بو بچویکی دورست بن ، تشـتهك د دهماغی (جهنینی) دا پهیدا دبت دبته ئهگهرا هندی كو نفشی وی بیته تهحدید كرن ، چاوا ؟

دختۆر دبیّژن : گاقا دەماغ بۆ بچویکی دورست دبت یی کچکی وکورکی وه کی ئینکه ، پاشی زیدههییهك ل دهماغی پهیدا دبت ، ب عهرهبی دبیّژنی : (تحت المهاد) ئهو بچویکی ئه ق زیدههییه د دهماغی وی دا پهیدا ببت دبته کور ، وئه ق زیدههییه یه دبته ئه گهرا هندی (ئهجهزین تهناسولی) یینن نیرینی یی بۆ زارۆکی دورست ببن ، وئهو بچویکی ئه ق زیدههییه ل دهماغی دیار نهبت دبته کچك .

راستىيەك .. وئيعجازەكا قورئانى:

د ئايەتەكا پيىرۆز دا دەمى خودايى مىەزن بەحسى شاھدان دكەن ئاشكەرا دكەت كو شاھدەيىيا ھەر زەلامەكى ب يا دو ژنكانە ، وھەر ئەڭ ئايەتە ب خۆ ئەگەرا قى حوكمى بۆ مە ئاشكەرا دكەت دەمى دبيرت :

﴿ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلِّ وَامْرَأَتَانَ مِمَّـنْ تَرْضَوْنَ مِنْ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الأَخْرَى ـ تَرْضَوْنَ مِنْ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الأَخْرَى ـ وهوين دو زهلامين موسلمان و بالغ و ب عاقل وخودان دادى بكهنه شاهد . وئه گهر دو زهلام نهبن بلا زهلامهك ودو ژن بن ژ وان يينسن هويسن ژ شاهدهييا وان درازى ، دا ئه گهر يهك ژ وان ههردو ژنان ژ بيسركر يا دى بيسرا وى لسى وان درازى ، دا ئه گهر يهك ژ وان ههردو ژنان ژ بيسركر يا دى بيسرا وى لسى بينته قه ﴾ [البقرة : ٢٨٢] ، مهعنا : (عللهت) ئهوه ژن يا (مهعهررهضه) كو د شاهده دانا خو دا د سهر دا بجت وخهلهت ببت ، وئه ق ئحتماله ژ نك زهلامي گهلهك يا كيمتره .

ئەڤرۆ پشتى علم پێشكەڧتى ودختۆر شيايىن خــۆ ب نــاڤ دەمــاغێ مرۆڤـى دا بەردەن ودەماغى پارچە پارچە (تەشريـح) بكەت ، ئەو زڤرپـىن وئێك ژ ئيعجازێن قورئانێ د دەستان دا ، گوهدارىيا ڤێ (ئكتشاڧا علمى) يا غەريب بكەن ..

ئەرى كى ئەڭ راستى يا علمى نىشا پىغەمبەرى دابوو ـ سلاڤ لى بن ـ حــەتا ئەو بزانت كو دو ژن ـ ئەگەر ئىك باخقت وئىك يا بى دەنگ بت ـ دەماغى وان دئىتە بەرانبەر دەماغى زەلامەكى دەمى دئاخقت ، لەو ل دەمى شاھدەدانى دقىــت ئەو دو بن ؟

ل سهر بناخهینی قی راستی یا ژیکگوتی ئیسلام د ئه حکامین خو دا سهره ده ری یی د گهل ژنی د کهت ، وئه فی چهنده یا ئاشکهرایه بو ههر کهسه کی ب ئه حکامین شریعه تی ئیسلامی یی زانا بت . (۱)

زهلام ژ ژنی چیتر نینه !

⁽۱) وه کی کـو ئیســــلامی شــاهدهیییا دو ژنــان ئینایــه بهرانبــهر یــا زهلامــه کی ، یـــان بــهردان ئیخستییه دهستی زهلامی ، وگــوّتی حاکم دڤیّت زهلام بت .. وهتد .

دەمى مرۆڤ قى راستى يا علمى بەرچاڤ دكەت رەنگـه ھندەك كـەس ھـەبن بىرۇن : مادەم ھۆيە مەعنا زەلام ژ ژنكان چێتـرن .. ئىسلام دبێـژت : نـهخێر ! چێتـرىيا مرۆڤى ب ھندى٪يە كو پـتـر يى ب تەقوا بت ، وژن ئەگـەر ژ زەلامى ب تەقواتر بت ل نك خودى ئـەو دى يـا ژ زەلامـى چـێـتــر بـــت ئــهگـەر چەند عەقلى زەلامى ژ يى وى چێتـر بت ، و ژ تشتێن ئاشكەرايە د ئيســلامى دا كو ئەو تشتى خودى دابتە مرۆڤى ومرۆڤى چـو دەسـت تێـدا د ھـەبوونا وى دا نەبت ئەو چێتـرينىيى نادەتە مرۆڤى وەكى نفشى ، يان نەسەبى ، يان بنەمالى .

حیجاب بـۆچـی .. وچـاوا ؟؟

هندی نفشی نفشی ژنی یه ، دا بشیت ب دورستی ب دهوری خو راببت ، فیطره ته کا وه سا هه یه به ری وی دده ته بهریخودانا سه رقه سه رقه بو تشتی ، له و دی بینی پتر جاران ئه و یا نیزیکی ساده یی یی یه ویا دویره ژگریگ و ئالوزی ین نه ئینه قه کرن ، هه ر وه سا دی بینی دی سای پتر جاران د کو به ریخودانا ژنی هند بو (جه و هه ری) نینه هندی بو (مه ظهه ری) یه ..

د ئايهته كا قورئانى دا خودايى مهزن بهحسى قه تبيعهتى ژنى دكهت ودبيرت : ﴿ أُومَنْ يُنشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ـ ئهرى هوين بستهيى دكهن ووى بۆ خودى پالقه ددهن يا د ناڤ خهمل وخيزى دا دئيته پهروهرده كرن [كو ژنه] ، و ل دهمى هه ڤركىيى ئهو نه شيّت هيّجهتا خو ئاشكهرا بكهت ؟ ﴾ [الزخرف : ١٨] . مهعنا : ژن ل ههمى قويناغيّن ژىيىي خو د ناڤ خهمل وخيزى دا دئيته راكرن ، وجوانى وپويتهدانا ب مهسهليّن سهرقه سهرقه ههمى دهمان ل نك وى بهرى ههمى مهسهليّن دى دئيّن . (١)

⁽۱) وبوّ دەلىل سەرھاتى يەك ژ سەرۆكا فلپىنى يا بەرى (كەرەزۆن ئەكىنۇ) يى دئىت ھەگوھاستىن كو ل دەمەكى ئىقىلابەك ل سەر حوكمى وى چىبوو، ھىدەك جاب دايى، پاشى وى ئىقىلابى سەرىنەگرت، پشتى ھىگى پسيار ژى ھاتە كرن: دەمى جابا ئىقىلابى گەھشىتى يى تە ھزر د چ دا كر ؟ وى گۆت: من ھزرا خۆ د وى جلكى دا كر يى ئەز دى كەمە بەر خۆ دەمى من دگرن ودبەن ورۆژنامەڤان دئىن شكلىن من دگرن!!

وچونکی ئیسلام ئه و دینه یی ب دورستی د گه ل خورستی یا مرؤقی دگونجت ، ئیسلامی ئه ف راستی یه ب پشت گوه لی نه دا ، به لکی کره بناخه وهنده ك ئه حکامین ل سهر ئا فاکرن ، ئیسلامی بو ژنا وسلمان دورست کر کو خوشی یی ب جوانی یی ببه ت ، و (وه سائلین) خوتازه کرنی و جوانی یی ب کار بینت ، وئیسلامی ـ د فی مه جالی دا ـ گه له ك تشت بو ژنی حه لالکرن یین کو بو زه لامی حه رام کرین .. به لی ئیسلام د فی ده لیقه یی دا ژی وه کی هه می ده لیقین دی دینه کی نافنجی یه ، جوانی و خه مل و خیز بو ژنی حه لالکر به لی ده لیقین دی دینه کی نافنجی یه ، جوانی و خه مل و خیز بو ژنی حه لالکر به لی هنده ك تو خویب بو فی چه ندی دانان ، ری دا ژنی کو ئه و د به رخو را بچت ، به لی د گه ل هندی ژی ئه و ل راستی یه کی هشیار کر کو ئه ف د به رخو را چوونه به لی د گه ل هندی ژی ئه و ل راستی یه کی هشیار کر کو ئه ف د به رخو را چوونه چی نابت ببته ئامویره ت بو فه سادی ، دیسا چی نابت ببته ئارمانجا ژنی یا سه ره کی د فی ژبینی دا .

خودایی مهزن ژن ژی ـ وه کی زهلامی ـ یا دای دا ئهو عیباده تی وی بکه ت ، نه کو دا هه می ژییی خو د غه فله تی دا ببورینت و کل و مل خو ب مهسه لین خه مل و خیزی و جوانی یی قه مو ژیل بکه ت ، ئه و باری کو د قی ژینی دا د که فته سه ر ملین موسلمانی ـ چ ژن بت چ میر ـ گه له ك ژهندی مهزنتره کو ئه و خو ب هویر و ماران قه مو ژیل بکه ت ، یان ژییی خو د وی ریکی دا ببورینت .

قید ا ژنا موسلمان ب وان ئه حکامان ئاگه هدار ببت یین کو ئیسلامی د دهر حهقا (حیجابی) دا دانان مه دقیت چهندی ل دور قی بابه تی باخقین .

راستىيەكا دەسپىكى :

قه كۆلينين علمى هندى دگههينن كو ژن ب تبيعهتى خو پتر حهز ژ مهسهلين جوانى يى و (مهظاهران) دكهت ، ودافعى (حب الظهور) ى ل نك وى پتر

ئیسلامی قیا قی حه ژیکرنا ژنی بی جوانی یی (ئستغلال) بکهت، وبه ریخودانا وی کویرتر لی بکهت، ئیسلامی ژژنکا موسلمان خواست کانی ئه و چاوا پویتهی دده ته جوانی یا ب سه رقه و به رچاف هندی دی یان پتر پویتهی بده ته جوانی یا نه به رچاف شدی دی یان پتر پویته یا بده ته جوانی یا نه به رچاف دی یا نه به رخلاقی ..

ژ لایه کی دی قه: ئیسسلامی ژن ئاگههدار کر کو دقینت یا هشیار بست دا ب (مهظاهرینن) ژ قهستا وبی خیر د سهر دا نهچت ، و ده می ئه و د به ر جوانی یا خو را دچت دا وی دافعی خو یی نه فسی تیر بکه ت دقینت ئارمانجا وی خرابکاری و د سه ردا بسرن نه بست ، و حماتا ئه ق چهنده بیته ب جهئینان ئیسلامی ئیه حکامین (حیجابی) دانان و ل سه رژنا موسلمان و اجبکر کو پیگیری یی بی بکه ت .

ئیسلام دینه کی عهمه لی یه ، نه هاتی یه دا ب تنی شیر ه تان به لاف بکه ت ، پشتی هنگی مر ق قی موسلمان گوهی خ بده تی یان نه ، ئه وی ب که یفا خ یه .. نه ! ئیسلامی ئه حکامین خ دانان و گوته موسلمانی ئه قه ریکا ئیسلامی یه ، ئه گهر تو موسلمانی لی هه په نه گهر تو لی نه چووی ، ته وئیسلامی چو د گه ل ئیك نینه .

حيجاب د قورئاني دا :

مروّق دەمى ل قورئانى دزڤرت ووان ئەحكامان دخويىنت يىن پەيوەندى ب ژنى قە ھەيىن دى باش بىنت كو حىجاب يان پەردەپۆشى تشتەكى واجبە ل سەر ژنا موسلمان نەكو مەسەلەكا زەوقىيە ئەگەر وى بڤيت بلا پىڭگىرىيى پى

بكهت و ئه گه و نه نه ، د سووره تا (النور) دا خوداید مهزن فهرماني ل ييغهمبهري خو د کهت کو ئهو ئهمري ب حيجابي ل ژنکين موسلمان بکهت ، دەمىي دېيىۋت : ﴿ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَات يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَـــهُنَّ وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلا يُبْدِينَ زينتَهُنَّ إِلا لِبُعُو لَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُو لَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُو لَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَـــتْ أَيْمَانُــهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الإِرْبَةِ مِنْ الرِّجَالِ أَوْ الطَّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَات النِّسَاء وَلا يَضْرِبْنَ بأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زينتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّـــــــــــــــ جَمِيعًــــا أَيُّــــهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ _ وتو [ئەى موحەممەد] بيىرە ژنين خودان باوەر : بىلا ئەو چاڤنين خـۆ ژ حەرامى يىن بگرن ، ونامويسا خـۆ ژ تشتىي حەرام بپارينزن ، وبلا ئەو خەمل وخيزا خو بۆ زەلامان ئاشكەرا نەكەن ، وھندى ژ وان بينت بىلا ئـەو قەشيىر ن ئەو جلك تى نەبن يىن ئەو ب سەر جلكان دا دكەنە بەر خۆ ، ئەگەر چو فتنه ژێ چێ نهبن ، وبلا ئهو دەرسۆكێن خـۆ ب سەر يستوى وبەرسنگێن خـۆ دا بهردهن ؛ دا باش بينه ستاره كرن ، وبلا ئهو خهملا خـــو يــا ڤهشــارتي بـو كهســي ژبلی زەلامین خۆ ئاشكەرا نەكەن ؛ چونكى بۆ وان دورستە ئەو وى ببينىن يا خەلكى دى نەبىنت . وهندەك ژ خەملا وان وەكى دىمى وستوى ودەستان وزەندكان دورستە بۆ بابين وان وخەزويرين وان وكۆرين وان ونەڤسىيين وان وبرايين وان وبرازايين وان وخوارزايين وان وژنكين موسلمان ـ نه يين كافر ـ وعهبدين وان ، ووان زهلامين هموجهي ژنکان نهبن ، وزارو کين بچويك يين نه گههشتی و چو ژ عهورهتان نهزانن ، بۆ ڤان دورســــه هنده کێ ژ خهملا ژنکــێ خەملا وان يا قەشارتى نەئيتە گوھ لىي بوون ، وھويىن ـ گەلىي خودان باوەران ـ

بزڤړنه گوهدارىيا خودايىي خو د وى تشتى دا يىي وى فەرمان پىي ل ھەوە كرى ژ سالىۆخەتىن جوان وئەخلاقىي باش ، ووان ئەخلاقان بهىلىن يىن خەلكى جاھليەتىي دكرن ژ سالىۆخەت وئەخلاقىي بى خىر ؛ دا بەلكى ھويىن خىرا دىيايىي وئاخرەتى ب دەست خۆ قە بىنن) [النور : ٣١] .

ر قى ئايەتى دو مەسەلە بۆ مە بەرچاق دبن :

یا ئینکس : هندی ل به رخو کرنا حیجابی یه ب نسبه ت ژنکا موسلمان تشته کی (فهرضه) ، وژن ده می قی فه رضیی ب جه دئینت دقیت بزانت ئه قه ئهمره کی خودی یه ئهو ب جه دئینت و عیباده ته ئهو دکه ت نه کو هه ما عهده ته که ئهو پیگیری یی پی دکه ت .

یا دوس : حیجاب دو حیجابن ، ئیک ل سهر ژنی وزهلامی واجبه ، وئیک ل سهر ژنی ب تنی ، ئهوا ل سهر ژنی وزهلامی واجب حیجابا ئهخلاقی یه ، وئه شه بهری حیجابا له شی دئیت ، لهو بهری خودی حیجابا له شی ل سهر ژنی واجب بکهت گوت : ﴿ وَقُلْ لِلْمُوْمِنَاتِ یَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَ ﴾ . و د ئایه تا بهری وی بکهت گوت : ﴿ قُلْ لِلْمُوْمِنِينَ یَغُضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَیَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْکَی لَهُمْ دا گوت : ﴿ قُلْ لِلْمُوْمِنِينَ یَغُضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَیَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْکَی لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِیرٌ بِمَا یَصْنَعُونَ ۔ تو [ئهی موحه مُهد] بیژه خودان باوه ران : به لا ئه چاقین خو وی تشتی بگرن یی بؤ وان حه لال نهبت ، وبلا ئه و نامویسا خو حدام ده رامی یی بپاریزن ، ئه قه بؤ وان پاڤرتره . هندی خودی یه ب کاری ئه و دکه ن یی شاره زایه ﴾ [النور : ۳۰] .

پشتی قی حیجابی ، حیجابا ئهخلاقی ، ژ نوی حیجابا لهشی دئینت ، وهندی ئهخلاقی موسلمانی ب پاقژییی نهئیته حیجابکرن ، فایده ناکهت لهشی وی یسی حیجابکری بت یان نه .

د ئايىەتەكا دى دا ژ سوورەتا (الأحزاب) خودايىي مەزن دېيـژت :

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِي ُ قُلُ لأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدُنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ مِنْ عَلَيْهِنَ مَلا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً ـ ئه ي يغهمه و جَلابِيبِهِنَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً ـ ئه ي يغهمه و تو بين في و كين خو و و نين خو دان باوه ران : بلا ئه و يينچين خو ب سهر سهرى خو و دين مى خو دا بهرده ن ؛ دا سهر ودينم وبهرسنگين خو قهشينرن ؛ چونكى ئه ق چهنده نيزيكتره كو ئه و ب ستاره يي يي بينه ناسيس ، ودا ئه و بهرهنگارى چو نه خوشى وئيشانان نهبن . و خودى گونه و ثيبرى دلو قانكار بوويه كو وى گونه هين بورى بو ههوه ژى بريس ، و ب دياركرنا حه لالى وحورامى دلو قانى ب ههوه برى ﴾ [الأحزاب : ٥٩] .

و ژ ڤني ئايىەتىي ژى چەند مەسەلەك ئاشكەرا دىن :

یا ئینکس : چو راستی بو وی گوتنی نینه یا هنده ك دبیرون ، دهمی هزر دكه نیسلامی چو پهیوه ندی ب جلكی شه نینه ، و كو جلك تشته كه تابعی عهده ت و تمقالیدانه ، ئه ش هزره یا خهاله ته ؛ چونكی ئه گهر جلكی پهیوه ندی ب دینی شه نه با خودی ئه شف فهرمانه د قورئانی دا نه دكر .

یا سیبین : ئەق ئەمرە ، ئەمری ب حیجابی ، ئــهمرەکی گشتییه بـ ق هــهمی ژنین خودان باوەر ، بەری هــهمییان کابانییین پیغهمبــهری ــ ســـلاڤ لـــی بـن ــ و کچین وی ، و د گەل وان ژنین دی ژی یین خودان بــاوەر ، مــهعنا : بـ ق چــو ژنکان یا دورست نینه بیرن : ئەڤ حوکمه ژ مه ناگرت .

يا چارىن : ژ قى ئايەتى ئاشكەرا دېت كو واجبه ل سەر ژنا موسلمان دىدمى خۆ ژى قەشىرت وپىچى ب سەر دا بەردەت ، نەخاسىم ل دەمى بەلاقبوونا بى ئەخلاقىيى ولاوازبوونا دىندارىيى .

حيجاب د سوننهتي دا :

پینغهمبهری ژی ـ سلاف لی بن ـ فهرمانا خودایی خو دا ب جه ئینا و د گهلهك حهدیسین خو دا فهرمان ل ژنین موسلمانان كر ئه و خو پهرده پوش بكهن .. ژ وان حهدیسان ئهم ل ڤیری هنده کان بو نموونه دی ڤه گیرین :

(ئەبوو ھورەيرە) دبيّژت : پيێغەمبەرى ـ سلاڤ لىێ بن ـ گۆت : دو رەنگيّن جەھنەمى يان ھەنە من نەدىتىنە : ھندەك زەلامن قامچىييّن وەكى كورييّن چيّلان دەستان دا خەلكى پىێ دقوتن ، وھندەك ژنكن ب جلكىن بەلىي درويسىن .. ھتد . (١)

يەعنى : ئەو ژنكن يينن (موتەبەررجە) وجلكينن بىي ستارە دكەنە بەر خۆ .

(عەبدللاهى كورى عەمرى كورى عاصى) دبيرت: من گوه ل پيغەمبەرى بوو ـ سلاف لى بن ـ گوت : زەمانەك ب سەر ئوممەتا مىن دا دى ئيت هندەك زەلام دى د ناڤ دا پەيدا بن ل بەر دەرين مىزگەفتان درويىنى ، ژنكينى وان ب جلكن بەلى درويسىن ، سەرين خۆ وەكى پشتا حيشتىران لىي دكەن ، لەعنەتان ل وان بكەن ؛ چونكى خو دى لەعنەت ل وان كرينه . (٢)

عەبدللاھى كورى مەسعوودى) دبيّۇت : دەھ تشت ھەبوون پيغەمبـەرى ـ مىلاڤ لىي بن ـ حـەز ژى نـەدكـر وئەم ژى دداينە پاش ، وئيّك ژ وان دەھـــان

⁽١) موسلم ڤێ حهديسێ ڤهدگوهێزت.

⁽٢) ئەحمەد وطەبەرانى قىي حەدىسىي قەدگوھينزن .

ـ وه کـی عهبدللاه دبیّژت ـ ئهڤه بوو : (التبرج بالزینه لـغـیــر مـحـلـهـا) یهعنی کو ژن خوّ بـخـهملینت نه د جهی وی دا ، یهعنی : نه بوّ زهلامی خوّ . (۱)

(ئەنەسى كورى مالكى) دبيرت : جارەكى پيغەمبەر ـ سلاف لى بن ـ چـوو مالا كجا خۆ فاطمايى ، بچويكـهك د گـهل خۆ بـر دا كـارى بـۆ وى بكـهت ، كراسهكى وەسا د بەر فاطمايى بوو ئەگەر بلندكربا دا سـەرى خۆ پـى قەشـيرت پىيىن وى دەردكەفتـن ، وگاڤا وى پىيىن خۆ پـى قەدشـارتن سـەرى وى دەردكەفت ، فاطمايى پى نـەخۆش بـوو بـابى وى وى بى بـ قى رەنگى ببينت ، پيغەمبەرى ـ سلاڤ لى بن ـ ئەڤ چەندا ھە تى ئىنـا دەر لـەو گـۆتى : ب خـەم نەكەڤە ، ئەز بابى تەمە ، وئەڤ بچويكە خلمەتكارى تەيە . (٢)

مهعنا پینغهمبهری ـ سلاف لـی بن ـ کچا خو وهسا تهربیهت کربوو کو وی پیی نهخوش بوو بابی وی یان کورکه کی بچویك سهری وی ببینت .

بۆچى حيجاب ؟

پشتی بۆ مه دیار بووی کو ل به رخوکرنا ژنا موسلمان بۆ حیجابی واجبه که گ ژ واجباتین شهرعی ، دو پسیارین مهزن دی ئینه هلیخستن :

ـ بۆچى ئىسلامى حىجاب ل سەر ژنا موسلمان واجب كرىيە ؟

_ وئهو كيژ حيجابه ئيسلامي ل سهر ژني واجب كرى ؟

جارا دا ل دۆر پسیارا ئیکی باخقین .. ئیکهمین جار دفیت ژ بیرا مه نه چت کو هندی حیجابه نه پشکه که ژ عهده ت و تهقالیدین جڤاکی دا ئهم پسیار بکهین کانی ئه فی عهده ته بۆچی هاتی یه و ژ کیفه هاتی یه ؟ نه .. حیجاب ئهمره کی

⁽١) وه كى ئەبوو داوود ونەسائى ژى ڤەدگوھيزن .

⁽۲) وه کی ئەبوو داوود ژی قەدگوھیزت .

خودایییه ، وئهو تشتی خودی ئهمر پی کربت ل سهر مه واجبه ئهم باوهرییی پی بینین وکاری پی بکهین بیّی پسیار کهین بوّچی .

ئەقە راستىيەكە دقينت ژ بيرا مە نەچت ، بەلىي وە نەبت بيتە ھزركرن كو بۆ مە موسلمانان چى نابت ئەم پسيارا وان حيكمەتان بكەيىن يينى كو د ئەحكامين شريعەتى مە دا ھــەيىن ، نـه .. يـا بـاش بـۆ مـه ئـەوە ئـەم حيكمـەتى ژ تەشـريعا ئەحكامين خۆ بزانين ؛ دا پتـر بزانين كانى شريعەتى مە چەند شـريعەتەكى موكـم وكاربنەجهه .

ل سهر ڤي بناخهيي موسلماني ماف ههيه وي حيكمهتي بزانت يا كو د شريعهتي حيجابي دا ههي ، وبو دياركرنا ڤي چهندي دي بيرين :

ب دیتنا ئیسلامی ژن ئه و روهه یا دارا ژینی ژی شیسن دبست ، ئه و گهنجینهیا پر قیمه ه یا کو دقیت تازه بیته پاراستن ؛ دا ژههمی دز و دلره شان بیته پاراستن ؛ دا ژههمی دز و دلره شان بیته پاراستن .. ژن کاکلکا جفاکی یه ، وئه و که لاته یا کو دقیت هه درده م ل بهرانبه رهی پرشان ئاسی به مینت ، له و ئیسلامی خواست ئه و پاقژ وبژوین به مینت ، نه ب ده ف وئه زمانی ب تنی به لکی ب جلکی و سه روبه ری ژی ، هه روهسا ئیسلامی قیایه هه درده م گیانی به رگری یی د دلی ژنی دا بچینت ، به رگری یا ساده به قه م بکه ت ، ئیسلامی ژ ژنا موسلمان خواست خو په رده پوش بکه ت دا ئه ف په رده پوشی یه بو وی ببته ژ ژنا موسلمان خواست خو په رده پوش بکه ت دا ئه ف په رده پوشی یه بو وی ببته رهنگ ژ رهنگین به ره قانی یی وبه رگری یی ، دیسا دا بو هه رخودان دیتنه کی ببته نیشان کو ئه ف ژنه جه وهه ره کا پاراستی یه .

ئیسلام د ههمی شریعهتین خو دا ئحتیاط وه دردگرت ، وئه گهر هات وئیسلامی فیا خرابی یه کی حهرام بکهت دی وان ریکان ژی حهرام کهت یین بهری خودانی ددهنه وی خرابی یی ، ئهو قانوونین مرؤ قان داناین دی بینی بو

هندینه دا ئهگهر تاوانه گه هاته کرن جزایه گو بی بیته دان ، به لی شریعه تی خودی بی هندی یی هاتی دا وان ریکان بگرت یین سهری دکیشنه تاوانی ، و ئه گهر هات و د سهر هندی ژی را تاوان هاته کرن دا جزایه کی عادل بی بیته دان .. و ئه قهیه جودایی د نا قبه را دینی خودی و قانوونین مروّ قان دا .

ئیسلام بهلاڤبوونا بی تورهیی وبی ئهخلاقی یی د جشاکی دا حهرام دکهت ؟ چونکی ئه فه دهرده یی دبته ئهگهرا سهره کی یا هلوه شیانا شارستانی یان ، به لی ئیسلامی نه ب تنی خو ب هیشی یا حهرامکرنا شی چهندی فه هیلایه ، به لکی ههر تشته کی ببته ریك بو فی چهندی ، ئیسلامی ئه و ژی حهرام کر . . وچونکی راکرنا پهرده یی د ناڤبهرا ژن ومیران دا دبته ریکه ك بو ئه نجامی ژیگونی ئیسلامی حیجاب ل سهر ژنا موسلمان فهرضکر ، مه عنا : حیکمه ت ژیگونی ئیسلامی د ئیسلامی دا ئه وه ری ل بهر قبوونا بی توره یی د جشاکی د بیته گرتن ، یان چونو چونه بیته تهنگرن .

حیجاب ئه و قانوونه یا ژنی ل سهر شهرمی تهربیه تدکه ت ، و نه گهر ئه م ل بیرا خو بینین کو شهرم ئه و فیطره ته یا خودی ژن ل سهر دای و حیجاب ئه و شریعه ته یی شهرمی ب خودان دکه ت ، دی زانین کو ره قینا ژ حیجابی ره قینه ژ طهبیعه ت و فیطره تا ژنی ..

ژ لایه کی دی قه ئه گهر حیجابا شهرعی ب دورستی بیته ب کارئینان مفایین بهرچاف بو ژنی ـ ب تایبهتی ـ وبو جفاکی ـ ب گشتی ـ دی ژی ئینه دیتن ، بهرچاف بو ژنی : ئهو (کآبه) وبینته نگییا ئه قرو ژن تیدا دژیت ، نامینت . . چاوا ؟

ژن ئەڤرۆ بارا پتىر ژ دەمىي خۇ د قەلەقەكا نەفسى دا دژيت ، ھەمى خــەما وى ئەوە ســـوبـاھى دەمىي دەردكەڤت دى چ كەتە بەرخۇ ، يان سەرى خۇ چــاوا دى چى كــەت ، ب تنى حيجابا شــەرعىيە يا كو دشينت قى بارى ھە يى نەفسىي ژ سەر ملين ژنى راكەت .

ب نسبهت جڤاكى : ئەو مالىي ژ لايىي ژنىي قە د مەجالىي خۆكاركرنى دا دئىتتە خەرجكرن ، ئەگەر د كىسىي مللەتى بىمىينت گەلەك گرفتارىيىن ئابۆرى دى پىي ئىنە چارەسەركرن .. مەعنا : حىجاب بۆ ژنىي سڤككرنەكە بۆ لايىي نەفسى ، وبىۆ جڤاكىي بەرفرەھكرنەكە بۆ لايىي ئابۆرى .

ئیْك ژ مەزنترین هیجهتین وان كهسان یین پیچه ژ سهر دیدمی ژنسی راكری ئهو بوو گوتن: مه دقینت روّژ ل سهر وچاقین ژنی بدهت؛ دا ئهو وزهلام روی به بهوانی بهرانیه رئین کو دو ، ودا بو (وی) ب ساناهی بكه قت كو (وی) ل سهر حهقیقه تا وی ویی حیله بنیاست .. هو گوتن! بهلی وان نهزانی ژن ل شوینا پیچهیا پاته ی پیچهیه کا دی یا ژ (صبغی) دی دانته سهر دیدمی خو دا راستی یا خو پی بی بهشیرت!

گوتن : مه دقینت رهوشهنبیرییا ژنی زیده کهین و ژ دهردی نهخواندهواریی قورتال بکهین ؛ دا د پاشهروژا خو دا ئه و ژ بن حوکمی عهدهت و تهقالیدین که قن دهرکه قت ووی پیگافی بهافیت یا مفایی وی تیدا .. به لی وان نه زانی ژن خو ل فی توخویبی ناگرت ؛ چونکی ئه و ژنکا سی چاریکین ره و شه نبیرییا خو ژ کولانی وه رگرت ، ده یك و باین وی ژی ل به ر وی دی بنه پشکه ك ژ وان تهقالیدین که قن یین کو پیتفی یه بن ئاخ ببن !

 واقعى بۆ وان دياركر كو ئەڤا ئەو دېيتۇن چىڤانۆكە ويىي باوەر نەكەت بىلا گوھدارىيا قى خەبەرى بكەت :

د قه کۆلىنه کى دا ل دۆر جهرىــمــى ل ويلاياتين ئهمريكى يين ئيكگرتى كو ل سالين حهشتى يان دا هاتبووكرن هاتىيه : كو ل ئهمريكا د ههر شهش دەقيقان دا (حالهته كى ئغتصابى) ل بنگه هين پۆليسى دئيته تـــۆماركرن ، وئــهو حالــهتين دگههنه بنگه هين پۆليسان (۱۰ ٪) نه ، ومهعنا قى ئــهوه هــهر دەقيقه يــه كى دو حالهتين ئغتصابى روى ددەن . (۱)

قیجا نـزا ئـهو چ (ئـولـفـهت) و (بستهیی) یه راکرنا حیجابی وتیکهلی د ناقبهرا ژن ومیران دا پهیدا دکهت .

وگۆتن : ما چ د جلكى را هەيىه ؟ ئەخلاق تشتەكە وجلك تشتەكە ، وشەرت دلە ؟!

بهلی وان ژ بیسرکر کو ههر جلکه کی ئهخلاقی خو یسی ههی ، گاشا هاته گوهارتن ئهو ئهخلاق ژی دئیته گوهارتن .. ئهو جلکی ژن ل دهمه کی فیری گوهسداری یی و پسویسته پیکسرنا ب مالی و عهیالی دکر دهمی هاتی یه لادان و ب رهنگه کی دی یسی جلکان یسی ژ پشت به حران بو مه هاتی .. هاتی یه گوهارتن ، ژن فیری هنده ك ئه خلاقین دی یین بیانی کر .

كيژ حيجاب وچاوا ؟

پشتی دیار کرنا حیکمه تی ژ حیجابی دهمه بهرسفا وی پسیاری بیته دان ئهوا دبیزت : ئهری ئهو حیجابا ئیسلامی ل سهر ژنا موسلمان واجبکری کیژکه ؟ و چ شهرت وصیفه ت بو هه نه ؟

⁽١) محمد رشيد العويد: من أجل تحرير حقيقي للمرأة ، بب ١٦٤.

حهتا ئهم بشینین بیزین : ئه ف جلکه یی ئه ف ژنه دکه ته به رخو جلکه کی شهرعی یه دقین هه شت شهرت د وی جلکی دا ههبن ، ئه گهر نه .. ئه و جلك نابته جلکه کی شهرعی ئه گهر خو خه لك بیژنه وی جلکی حیجاب ژی .

و ئەڭ ھەشت شەرتە دى ئەقەنە:

شەرتىن ئىكىن : كراس دقىت لەشى ھەمىيى قەشىرت .

ودەلىل ژ قورئانى ل سەر قى چەندى ئەو ئايەتە يا بەرى نوكە مە قەگوھاسىتى ئەوا خودايى مەزن تىدا دېيۋت :

﴿ يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدُنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلابِيبِهِنَ فَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً - ئَـه يَ يَغْه مبه ر تو بَيْرُه وَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً - ئَـه يَ يَغْه مبه ر تو بينر ونين خو وكچين خو ب سهر سهرى خو ودينمى خو دا بهردهن ؛ دا سهر ودينم وبهرسنگين خو قهشيرن ؛ چونكى خو ودينمى خو دا بهرده نويكتره كو ئه و ب ستاره يى يى بينه ناسين ، ودا ئه و بهرهنگارى چو نه خوشى وئيشانان نه بن . وخودين گونه وينه وينبرى دلو قانكور بوويه كو وى گونه هين بورى بو هه وه وي ترين ، و ب دياركرنا حه لالى وحه رامى دلوقانى به هه وه برى المواه برى المه وه برى المه و المؤون برى المؤون برى المه و المؤون برى المه و المؤون برى المؤون برى المؤون برى المه و المؤون برى المه و المؤون برى المؤون المؤون برى المؤون المؤون برى المؤون المؤ

و د حـهدیسه کێ دا یا کو ژ عائیشایێ دئێته ڤه گوهاستن هاتییـه ، عائیشا دبێژت : ((خودێ رهحـمێ ب ژنکێن موهاجریێن ئێکێ ببهت ، دهمێ ئـهڤ ئایـهته هاتـییه خوارێ : ﴿ وَلْيُضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَ ﴾ وان هندهك پاته ژ دههمهنێن خو ڤه کرن وسهر و چاڤێن خو پێ نخافتن » . (۱)

مهعنا : ژنکین صهحابی یان وه تی دگههشتن کو حیجاب ئهوه دیسم ب خو ژی بیته قهشارتن .

⁽١) وه كى (ئبىن حەجەر) د كتيبا خۆ (فتح البارى) دا ژى ڤەدگوھينزت .

و د حهديسه كني دا (۱) پيغهمبهر ـ سلاف لـي بن ـ دبيّژت : ﴿ إِن المرأة عـورة فإذا خـرجـت استشرفها الشيطان ، وأقرب ما تكون بروحـه ربـها وهـي في قعـر بيتها ﴾ .

ژ قی حهدیسی دئیته زانین کو ژن ـ ههمی نه کـو هنـدهك ژ وی ـ عهورهتـه ، یـهعـنـی : چـی نابت بیته دیتـن ، ودهمی ئهو ژ مال دهردکه قت [خو ئهگهر یـا ب حیجاب ژی بت] شهیطان دئیته د رینکی دا وهیقی یین خو ب دهرکه فتنا وی قه گری ددهت ، وهنگی ئهو یا نینزیکی خودایی خو ورهحـم و رازیبوونا وی یه دهمی ئهو د مالا خو دا یا روینشتی بت .

شەرتىن دووىن : دڤين جلكەكئ وەسا نەبت بەرى خەلكى ب نىك خۆ قە بكيشت .

مهعنا : دقینت حیجابا ژنی یی (جذاب) نهبت ، وئـهو خو ب خو زینهت نهبت ، وژی چهندی زهیفا وی حیجابی بو مه ئاشکهرا دبت یا هـنـده ك ژن نو که دکهنه بهر خو ودبیژنـی : حیجابا ئیسـلامی ، وئـهو ب خو یـی گهلـه ك رهنگ وجهذذابه .

⁽١) يا ترمذي وطهبهراني ژي ڤهدگوهيٽزن .

مهعنا : ئهو جلکی ژن دکهته بهر خو دا ببته حیجابا شهرعی دقیّت یی دویـر بت ژ نهخش ونیگار وخهملاندنی ؛ چونکی ئارمانج ژ حیجابی ئهوه بهری خهلکی نه کهفتی وئهگهر قی حیجابی ئه ف ئارمانجه ب جه نهئینا نابته حیجابا شهرعی .

شەرتىن سىرىىن : دقىت وەسا يى تەنك نەبت كو لەش تىرا دەركەقت .

و د حەدىسەكى دا پىغەمبەر ـ سلاڤ لىى بن ـ بەحسى رەنگەكى جەھنەمىيان دكەت ودبىر : ھىدەك رەنكى ب جلك بەلى درويسى . ومەخسەد پى ـ وەكى زانا دېير نامۇ دىكى يىن جلكىن زەلال وتەنك دكەنە بەر خۆ . (1)

و د ریوایه ته کی دا هاتی یه کو جاره کی حه فصایا کچا عهبدر ره حسمانی هاته مالا عائیشایی ، کراسه کی ته نك دبهر بوو ، گافا عائیشایی ئه و ب فی ره نگی دیتی کراسی وی ژ به رکر و دراند ، و کراسه کی دی یی ستویر کره بهر . (۲) شهرتی چاری : کراس دفیت یی فره ه بت .

ئەو كراسى ژن دكەتە بەرخۇ ئەگەر خۇ لەشى ھەمىيى بگرت ژى ويى زەلال وتەنك نەبت ژى بەلىي يىن تەنگ بىت ولەش پى بىتە (تەحدىدكرن) نابتە كراسەكى شەرعى، وئەو (جوببەيين) تەنگ يىن نوكە ھندەك (موحەججەبـه) دكەنە بەرخۇ وھزر دكەن حىجابا شەرعى يا دبەر وان نە حىجابا شەرعىيە ؛ چونكى شەرتەك ژ شەرتىن حىجابا يىن ژى كىنمە.

شەرتىن يېنچىن : دۋىت جلكەكى (معطر) نەبت .

چونکی بۆ ژنا موسلمان چێ نابت دەمێ ئەو ژ مالا خۆ دەردكەڤت ودچتە وى جهی یێ زەلامێن بیانی لێ هەین بێنێن خۆش .. ڕۆژەكێ ژنكەك د بەر (ئــهبوو هورەیرەی) را بۆری بـێـنــهكــا خــۆش ژێ دهات ، ئەبوو هورەیرەی گـــۆتێ :

⁽١) وه كى موسلم ڤەدگوھێڗت .

⁽٢) وه كى ئىمام مالك ژى ڤهدگوهيزت .

ئه ی عهبدا خودی ! تو ژ مزگه فتی دئیسی ؟ وی گوت : به لسی .. گوتی : ته بینین خوش ل خو کرینه ؟ وی گوت : به لسی .. ئه بوو هوره یره ی گوتی : مسن یی گوه ل خوشت فی یی خو (ئه بوو ئه لقاسمی) بووی دگوت : ﴿ خودی نقیر ا وی ژنی قه بویل ناکه ت ئه وا بینین خو ل خو دکه ت و دئیسه فی مزگه فتی حه تا نه زقرته مال و خو نه شوت ﴾ . (۱)

شەرتىن شەشىن : دقىنت جلكەكى وەكى يىي زەلامان نەبت .

چونکی پیغهمبهر ـ سلاف لی بن ـ د حهدیسه کا خو دا لهعنه تی ل وی زهاهمی دکهت یی جلکین ژنگان دکهته به رخو ووی ژنگا جلکین زهاهمان دکهته به رخو خو د (۲)

ويا زانايه كو ئهو تشتى پيغهمبهر ـ سلاڤ لىي بن ـ لهعنهتى سهرا ل كهسهكى بكهت ئهو ژ گونههين مهزنه .

شەرتىن ھەقتىن : دڤينت وەكى وى جلكى نەبت يىي ژنكين كافر دكەنــه بــەر خۆ .

وئه ق شهرته ژ زه لام وژنکان دگرت ، یه عنی بۆ زه لامی موسلمان ، ووه کی یسی وی ژنا موسلمان ژی ، چی نابت جلکه کی وه سا بکه ته به رخو کو وه کی یسی کافران بت ، عهبدللاهی کوری عهمری دبیژت : جاره کی من جلکه کی وه کی یی کافران کربوو به رخو ، گافا پیغه مبه ری ـ سلاف لی بن ـ ئه و کراس د به رمن دیتی ب عیجزی قه گوته من : (ده یکا ته گوتی یه ته قی بکه به رخو ؟!) من دیتی ب عیجزی قه گوته من : (ده یکا ته گوتی یه ته قی بکه به رخو ؟!) وی تی نه خوشه وی ئه ق کراسه کری یه به رخو ، به لی وی هزر کر پی نه خوشی یا وی ژ به رره نگی یه ، له و وی

⁽١) وەكى ئەبوو داوود وئبىن ماجە ژى قەدگوھيزن .

⁽۲) وه کی ئەبوو داوود ژ ئەبوو ھورەيىرەى قەدگوھينزت .

گۆتى : بىچىم بىشۆم ؟ پىغەمبەرى ـ سلاف لىنى بىن ـ گۆتىن : ﴿ نــــ ! ھەرە بىسۆژە ﴾ پاشى گۆتىن : ﴿ نــــ ا ھەرە بىسۆژە ﴾ پاشى گۆتىن : ﴿ هندى ئەف كراسەيە كراسى كافرانــه نەكــه بـــەر خو ﴾ . (١) وئەقە بۆ ھندىنيە دا موسلمان ببتە خودان كەسىنىيەكا تايبەت و ژ كــافرى بىتــه جوداكرن .

شەرتىن ھەشتىن : دقىنت جلكىن (شەھرەتىن) نەبت .

یه عنی : دقینت جلکه کی عهده تی بت ووه سایی غهریب نه بت کو د ناق خه لکی دا پی بیته ناسین ، وئه شهرته ژی وه کی یکی بوری ژ زه لامان ژی دگرت ، عه بدللاهی کوری عومه ری دبیر ژت : پیغه مبه ری ـ سلاف لی بن ـ گوت : (هه چی یی د دنیایی دا جلکه کی وه سا بکه ته به رخو کو پی بیته ناسین ل ناخره تی خودی جلکی شه رمزاری یی دی که ته به روی) . (۲)

ونه دورستی یا قی جلکی ژ بهر هندی یه چونکی میروق پی ژ خهلکی دئیته جوداکرن وئه قه دبته ئه گهرا هندی ئهو خو پی ل سهر خهلکی مهزن بکهت کو وی جلکه کی وه سا هه یه که سی ژبلی وی نینه .. ویا زانایه کو خومهزنکرن تشته کی حهرامه .

خەملا نەدورست :

ئیسلامی ری یا دایه ژنا موسلمان کو ئه و خو بنجه ملینت ، به لی حه تا ئه و خهمل یا حه لال بت دقیت یا ژوان سالو خه تان دویسر بت یین کو د خهملا حه رام دا ههین ، و دا کو ئاخفتنا مه یا روهن وئاشکه را بت ئه م ل قیری دی به حسی سالو خه تین خهملا نه دورست ئاشکه را که ین :

سالۆخەتىن ئىنكىن :

⁽١) موسلم ڤێ حهديسێ ڤهدگوهێزت .

⁽٢) وەكى نەسائى ژى قەدگوھيىزت .

ئهو حهمل وزینه تا ژن ب کار دئینت دقیدت حهلقی خودی نه گوهو پت به چونکی گوهو پین خودی پینازا شهیطانی یه ، وه کی وی ب خو سوز پی چونکی گوهو پینا خهلقی خودی پینازا شهیطانی یه ، وه کی وی ب خو سوز پی دای و گوتی : ﴿ وَلاَ ضِلَّنَهُمْ وَلاَ مُرتَّهُمْ فَلَیُسَّکُنَّ آذَانَ الاَّنْعَامِ وَلاَمُرَنَّهُمْ فَلَیْسَیِّکُنَّ آذَانَ الاَّنْعَامِ وَلاَمُرَنَّ هُمْ فَلَیْعَیْرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَنْ یَتَّخِذْ الشَّیْطَانَ وَلِیّاً مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَاناً مُبِیناً وسویند بت ههچی یی دویکه فتنا من بکهت ژوان ئه زبه روی ژحهقی یی وهرگیپه ، و ب هیقی یین دره و ئه زدی ژقانی دهمه وان ، و ئه زدی داخوازی ژوان کهم کو ئه و گوهین حهیوانی بیرن و شهق شهق بکه نو به روی نه حهقی یا ئه زل به روان شرین دکه م ، و ئه زدی فه رمانی لوان که م کو نه و چیکری یی خودی د خورستی یی وسه روبه ری دا بگوهورن . و هه چی یی د به رسفا شهیتانی خودی د خورستی یی وسه روبه ری دا بگوهورن . و هه چی یی د به رسفا شهیتانی بیت ووی ژبلی خودایی ب هیز و زال بو خو بکه ته پشته قان ، ب پاستی ئه و بی چوو تی چوونه کا ناشکه را ﴾ [النساء: ۱۱۹] .

و ژ قان رهنگه خهملاندنین حهرام ئهون یین د قی حهدیسی دا هاتین : عهدللاهی کوری مهسعوودی دبیرت : ((لعن الله الواشمات والمستوشمات والمتنمصات والمتفلجات للحسن المغیرات خلق الله تعالی)) . (۱)

رەنگىٰ ئىكىٰىٰ : (الواشمات والمستوشمات) وئەڤـە ئـەون يىێـن ب دەرزىكـان دەقان بۆ خۆ چىٰ دكەن ، چ ئەو ب خۆ بۆ خۆ چىٰ بكەت چ ئىێــك بـۆ وان چــىٰ بكەت .

رەنگى دووى : (المتنمصات) وئەقە ئەون يىن كو موىيان ژ بروىيىين خىۆ ھل دكىنشن .

رِهنگێ سييێ : ﴿ المتفلجات للحسن ﴾ وئەڤە ئەون يێن ددانێن خۆ درەنن .

⁽١) وەكى بوخارى وموسلم ڤەدگوھێزن .

و د حهديسه کا دی دا عهبدللاهي کورې عومهری دبيرت : پيغهمبهری د سلاف لي بن ـ لهعنه ل وي ژنکي کرينه ئهوا پويرته کي ژ درهو ب سهري خو قه بکهت . (۱) يهعني : بارو کي بدانت .

سالۆخەتىن دووىن :

ئهو خهملا ژنکا موسلمان ب کار دئینت ئهگهر خو خهمله کا حه لال و دورست ژی بت ، ئهگهر مه خسه دا وی پی ئه و بت زه لامین بیانی وی ببین کاری وی دی یی حه رام بت .. بو نموونه : ب کارئینانا بینین خوش بو ژنکی تشته کی حه لاله به لی ئهگهر وی ئه ق چهنده بو هندی کر دا د به ر زه لامین بیانی را بچت وبینا وی بچتی ئه و دی یا گونه هکار بت ، و کاری وی دی کاره کی حه رام بت .

سالۆخەتىن يىن :

ئەو خەملا ژنا موسلمان ب كار دئينت دڤێت ئەو خەمل نەبت يا زەلام (يان ژى ژنكێن كافران) ب كار دئينن .. وئەڤە بەرى نوكە مە بەحس ژێ كرىيە .

ب كار نەئىنانا حىجابى .. بۆچى ؟

ب کار نه ئینانا حیجابی یه عنی (ته به روج یان سفوور) ئین ژوان حمرامی یانه یین زیده د ناف ژنکین موسلمانان دا دبه لاف ، و ئاشکه رایه کو هندی (ته به روجه) کاره که خودی ویینه مهم به ری وی سلاف لی بن حمرام کری یه ، وبه ری نوکه ده می مه ده لیل ل سهر واجببوونا حیجابی ژقورئانی وسوننه تی ئیناین بو مه دیار بوو کو نه پیگیری یا ب حیجابا ئیسلامی تشته کی حمرامه ، و ل قیری مروقی مافی ههی پسیار بکه ت : ماده م هوی ه پوچی ئه ف حمرامی یه د ناف مه دا هنده یی به لاقه ؟

وبۆ بەرسف دى بىزين:

⁽١) وهكى بوخارى وموسلم ڤەدگوهێزن .

پینج ئهگهرین سهره کی د پشت بهلاڤبوونا (تهبهرروجی) ڕا ههنه .. ئهگهرین سهره کی د پشت بهلاڤبوونا (تهبهرروجی) د نهگهرا ئینکن : لاوازییا باوهریینی ونهترسیانا ژ خودی .

بی گومان ئه گهرا سهره کی یا ههر گونه هه کا مروّق (چ ژن بت چ میّر) بکهت لاوازی یا باوه ری یی و کینمبوونا ترسا ژ خودی یه ، و (موعاده له یا نه لقه : یی باوه ری یه کا مه زن ب خودی هه بت ترسا وی ژ خودی دی یا پتر بت ، و ئه وی پتر ژ خودی بترست دی پتر خوّ ژ بی ئه مری یا وی ده ته پاش ، ئه قه مه سه له که نه جهی دان و ستاندنی یه !

لهو ئهم دبیّژین : ئهو ژنا پی ل ئهمری خودی ددانت و خو ژ حیجابی دده ته پاش ئهوی باوهری به کا لاواز ب خودی ههیه ، و ترسا ژ خودی جهی خو ب به دورستی د دلی وی دا نه کری به ، وفایدی وی ناکه ت ئه و ب ده فی بیّژت : من باوهری به کا مهزن ب خودی ههیه ، یان ئهز حهز ژ خودی د کهم .. حه ژیّکرنا مروّقی بو خودی ئه گهر یا دورست بت مروّق پی ل ئهمری وی نادانت .

ئەگەرا دووىن : نە تېگەھشتنا دورست بۇ ئىسلامىن .

گرفتاری اسه موسلمانان یا مهزن ل فی زهمانی ئهوه ئهم ب دورستی د ئیسسلامی ناگههین ، وئه و بیبر وباوه رین خهلهت یین کو هنده ک جاران ب نافی ئیسلامی ب خو د ناف مه دا به لاف بووین کاره کی هندی خراب ل مه کر حهتا ده ره جه یه کی کو ئیسلاما دورست ل به ر مه به رزه کری ، و ژ وان عهقیدین خهلهت یین کو ل فی زهمانی د ناف موسلمانان دا به لاف بووی عهقیدا (ئیبرجائی) یه ، و (ئیبرجاء) ئهوه مروّف هزر بکهت کو ههما ئیسلام ب تنی ئهوه تو بییژی : (لا إله إلا الله محمد رسول الله) وه کی تو چ بکه ی چ بیژی (موشکیله) نینه !

گهله (مونحه رفا) تو دی بینی نه نقیره نه روزیه ، نه ئه خلاقه نه (ئلتیزاما) ب مه نه هجی ئیسلامی یه ، به لکی نه دویره دویکه فتنا مه نهه ج وریّبازا کافران ژی دکه ت ، وحه ژیکرنا وی بو کوفری و کافران ژ حه ددی یا ده رکه فتی ژی ، د گهل هندی ژی خو ب موسلمان حسیّب دکه ن ، بوچی ؟ چونکی ئه و ب ده فی دبیّرن : (لا إله إلا الله محمد رسول الله) و د جنسی یین وان ژی دا یا نقیسی : (الدیانة : مسلم) !

ئەڭ تۆگەھشتنا خەلەت بۆ ئىسلامى بەرى موسلمانان دا ھندى ئەو وە تى بىگەھن كو ئىسلام باوەرىيە جھى خۆ د دلى دا دكەت ، وژيانا تە يا عەمەلى ب كەيفا تەيە تە چەوا دقىت وەسا ب رىقە ببه ، نقىدا خو بكه ـ ئەگەر تو خىرەت بكەى ! ـ وجلكى تە دقىت بكە بەر خۆ ، رۆژىيى بگرە وفتارى ل وى زادى بكە يى عاقلى تە ژى دبرت ، ھەرە حەجى وتجارەتى ل دويە دلى بكە .. ما ئىسلامى چ عەلاقەت ب دكانى وجلكى وسياسەتى وئەخلاقى قە ھەمە ؟!

ل ســهر قــی بـنـاخــهیــی حـیـجاب ل نك گهلهك ژنكین موسلمان بۆ ئیك ژ مــهســهلین (زهوقی) یین ئیسلامی چو عهلاقهت پیڤه نهههی ! وئهگــهر ئـهو ب دورستی د ئیسلامی گههشتبان ئهو نهدگههشتنه فی ئهنجامی بهروڤاژی .

ئەگەرا سىيىن: تەربىيەتا خراب .

چ د مالی دا بت ب تایبه تی ، چ د جاگی دا بت ب گشتی ، ویا زانایه کو بچویك ئه گهر ل سهر تهربیه ته کا خراب و دویر دین هاته ب خودانکرن ، دهمی مهزن دبت نه خوشترین تشت ل نك وی دی پیگیری ب دینی بت ، ئه خلاق و ئه حکامین دی ل به ر وی دی ئه و سجنا ب ترس بت یا ئه و پی دی ته زنجیر کرن .. و پیگیری یا ب حیجابی ئیك ژ وان ئه حکامانه یین کو

دقینت دهیباب کچی هیز ل زارؤکینی یا وی ل سهر پهروهرده بکهن ؛ دا دهمی ئه و مهزن دبت وه ساتی نه گههت کو حیجاب هنده ك قهید وزنجیرین گرانس ئهو پی دئیته گریندان .

ئه گهرا چارىن : دەزگەھين راگەھاندنى يين خراب :

ئەويىن فەسادى د ناق خەلكى دا بەلاق دكەن وژنى وە تى دگەھىنى كو پىيىشكە ئەۋە ژن يا پى ستارە بت ، وئەقە ژى پشكەكە ژ ئەگەرا بىۆرى (تەربىيەتا خراب) و ژ بەر گرنگىيا وى دقىت ب تايبەتى ئىشارەت بى بىتە دان .

ئه گهرا پيننڊس: چاڤلينكرنا ژنين بي دين وكافر.

هێجهتێن خۆدويركرنا ژ حيجابا شهرعى :

ومرۆڤ ئەگەر پسيارى ژ وان ژنكان بكەت يىنى كو خىۆ ژ حىجابا شەرعى ددەنە پاش دى بىنت ھۋمارەكا ھىجەتىن ژ قەستا وان يىنى ھەيىن ، ل قىيرى ئەم ب كورتى دى ئىشارەتى دەينە وان ھىجەتان :

يا ئيكى : دبيرْن : شەرت دله ، دلى مە يى پاقرە .

وبهری نوکه مه ئیشاره تدا قی مهسه لی ومه دیار کر کو ئه قه ئیك ژ خرابه فیقی یی عهقیدا ئیسر جائی یا مونحه و ئهگهر چ د ئیسلامی دا شهرتی سهره کی دله به لی دقین ژ بیس نه که ین ژی کو کاری بهایی خو یی مهزن هه یه

وخودی بهری خو دده ته دل و کریارین مروقان (۱) وههر جاره کاری مروقی یی خراب بت فایدی مروقی ناکهت دلی وی یی پاقژ بت ؛ چونکی کی دبیژت دلی وی یی پاقژه ؟!

یا حهوی : دبیژن : ئهم ب تهقواینه ، ئهم نقیژین خو دکهین ورووژییین خو دگرین ، وئهم چو خرابی یان ناکهیسن ، وههما ئهگهر گونهها مه ئه قه ب تنی بت کو ئهم نه د (موحه جهههینه) چونینه خودی ل مه ناگرت ، وبه لکی ل ناخره تی ژ بهر قان باشی یین مه خودی قی گونهها مه ژی به ت !

وههر چهنده خير وگونهه ، وچوونا بهحهشتي وجههنهمي نه ب دهستي مهيه ، بهلي خودي وپيغهمبهري وي بو مه ئاشكهرا دكهن كو شرينكرنا گونههي كاره كه شهيطان بي رادبت بو هندي دا مروڤ گونههي ب چو ڤه وهرنهگرت حهتا ئهو مروٚڤي دبهته هيلاكي ، وئهو نڤيژ وروٚژي يين بهري خوداني ژ فاحيشي نهدهنه پاش چو خير تي نابن .

⁽١) وه كې د حهديسه كې دا هاتي يا موسلمي ژ پيغهمبهري ـ سلاڤ لـي بن ـ ڤهدگوهينرت .

خۆ ب موسلمان بزانت و د گهل هندی ژی قهناعه بنو وی ب گنوتنا خودی و پیغهمبهری چی نهبت ، دیاره مه ژی ـ وه کی ئسرائیلی یان گنوتی یه مووسای ـ د قینت خودی ئیك ئیکه د گهل مه باخقت و بیژتی : فلان تشت حهرامه فلان حهلاله حهتا قهناعه ت بو چی ببت !

هینجهتا پینجین : وهنده ك دبیرن : چونكی هنده ك (موحه جمهه) یین ههین نه دباشن نهم حیجابی ناكهینه به رخو !

وڤێ هێجهتێ مـروٚڤ دشێت ل سـهر خودانـا وهرگێڕت وبێڗٛتێ : چونکـی هندهك نه موحهجهه بكهن ..

هینجه تا شهشین : دبیرون : حیجاب قهیده ، مروقی گری ددهت و و و و و رگرتنا علمی وینشکه فتنی پاشقه دبهت .

هینجه تا حه فتی : هنده ك دبیر ن : ئه م حیجابی نا كهینه به ر خو چونكی حیجاب نیشانا (ئنتمائی) یه بو حزبه كا دهسنیشانكری .

وئه و مر قین د سیاسه تی دا دشاره زا باش دزانین کو گریدانیا (ئنتمائیا سیاسی) ب هنده د (مظاهر) ین به رچاف فه وه کی جلکی و سه روبه ری نیشانا ئه همه قی یا خودانی یا سیاسی یه !

حیجاب پشکه که ژ شریعه تی ئیسلامی و شریعه ت ههبوویه به ری (ئه حزاب) ههبن ، و دی مینت پشتی (ئه حزاب) دبریین ژی ، و ئه گهر ئه م ژ که ربین خهلکی دا هنده ک حهقی یی بهیلین روزه ک دی ئیت ژ که ربین خهلکی دا حهقی یی ههمی یی دی هیلین .

هینجه تا نه همن : وهنده ك دبیر ن : ئه گهر ئهم پیر بووین دی حیجابی كهینه بهر خو ، و دیاره قان رهنگه ژنكان عههده كا ژ خودی و هر گرتی كو ئهو دی مینن حهاتا پیر دبن ، و دیاره وان نهزانی یه كو هنده ك هیشتا جحیل مرن .

هیبده تا دههی : ونیزیك ژ هیجه تا بوری هنده ك دبیرژن : هیشتا مه شوی نه کری یه ، و حه تا ئه م شوی د که ین پاشی دی حیجابی که ینه به رخو . یه عنی : ئه و د ترسن ئه گهر وان خو موحه ججه به کر که ساد ببن ، و مخابن ئه ق رهنگه ژنه هنده خو بی بها د که ن ، خو دئیننه ریزا وی فیقی یی رزی ئه وی د کاندار پاقژ د که ت و د ته یسینت و لایی جوان د دانته به رچافین خه لکی ، و گافا ئیکی کیلویه ك خو كری و بره مال دی بینت زه رفی وی یی تژی فیقی یی رزی یه ، و هنگی فیقی ب زه رف قه دی چته د ته نه كا گلیشی دا!

وئەق ژنە بىنى ب خۇ بىحـەسىيىن يىنن دېيىژن : ژن ب تىنى لەشە ، و ژ ويىرى وى قە وى چو بھايىي خۇ نىنە !

هینجهتا یازدین : هنده ک دبیّژن : ئهگهر مه حیجاب کره بهر خو خهلک دی توانه ویارییان بو خو ب مه کهن ، و دی تهعلیقا داننه مه . و بو قان دی بیّژین : خو پینغهمبهر ـ سلاف لی بن ـ ژ تهعلیق و توانهیین بی عهقلان خلاس نهبوویه ، حهتا ئهم ژی خلاس بین ، و ئهگهر ئه ف هینجهتا یا دورست بست ، پا د قیّست ئهم نشیّژان ژی نه کهین ؛ چونکی هنده ک بو هندی ژی ته علیقان دداننه مه !

و ل دویماهی یی دی بیژین : سی رهنگین (موتهبهرجان) ههنه :

ئىك : ئەويىن دويىر دىن ، وباوەرىيىن ئىكجار ب حيجابا شەرعى نائىنن ، وئەقە ئەو رەنگى جەھنەمىيانە يىن پىغەمبەرى ـ سلاف لىن بن ـ د حەدىسەكا خۆدا بەحس ژى كرى .

دو : ئەو ژنكين ديندار وعيبادەتكەر يين خۆ خەلەت د حيجابي دگەهن، وهزر دكەن هەما حيجاب ئەوە ئەو كەفيكەكى بداننە سەر سەرى خۆ ، وەكى دى ئەو ل هندەك موناسەباتان حيجابى بهاڤينت ژى چو نينه، يان حيجابهكا وەسا بكەتە بەر خۆ كو ژ جلكىي (موتەبەرججان) جەذذابتر ژى بى .. ئەقە دقيت ل خۆ بز قرن و تۆبە بكەن دا ژ رەنگى ئىكى نەبن .

سى : ئەو (موحەججەبەنـە) يىێـن (موزەيىــەف) ئەڤـە رەنگـەكى منافقانـە ، جلك جلكى موسلمانانە وئەخلاق ئەخلاقى كافرانە .

ئەو ژن**ێن** مرۆۋاينىيا خودىّ ھلبژارتى

دویـر نینه هنده که که ههبن ژ قان ناف ونیشانان حیبه تی بمینن وپسیار بکه ن : نهری ما چی دبت ژن ژی مروقاینی یا خودی هلبژیرن وبگههنه رینزا مروقین خودی ؟

ژن ئهوا د چاڤێن گهلهك نــهزانان دا چێكرىيــهكا نــزم وبــێ بهايــه ، ژێــدهرا خهلهتىيــێ وگونههـێ وسهرداچوونـێيـه ، چاوا دێ گههته پێكهكێ ب كێر هنـــدێ بێت ئهم بێژينــێ : مرۆڤا خودێ ؟

هیشتا هنده که که که هه نه ب قی نزمی یی به ری خو دده نه ژنی ، نه ژبه رپو ب ب تنی چونکی ئه و ژنه ، له و ئه ف مر وقه د هه می حسیبین خو دا شاش دبن و هه می راستی یان ده رنشیف د که ن .. قیجا پیخه مه ت دیار کرنا شاشی یا قان ره نگه مر وقان مه خواست د قی نافیرا تایبه ت دا ئه م چه نده کی ل دور وان ژنان باخفین یین مر و قاینی یا خودی هلبرارتی ؛ دا بو هه ر که سه کی ئاشکه را ببت کو ریکا مر و قاینی یا خودی ل به رژنی ژی ـ وه کی میری ـ یا قه کری یه . و هه روه سا دا بو مه ئاشکه را ببت کو هر ماره کا مر و قین خودی ژ زه لامان ، ژ وان یین ناف و ده نگی وان د ناف خه لکی دا دبه لاف ، ئه و بوون یین ل سه رده ستی ناف و ده نگ و زین خودی هاتی نه و شیاین با گه هنه وی با نه و گه هشتینی .

د پشت ههر مهزنهکی را ژنهك ههیه :

ئیمام (سوفیانی ثهوری) ـ ئهوی بهری نو که مه به حس ژی کری ـ ژنکـه کی ژ مروّڤین خودی ئهول پراستی یا زوهدی هشـیار کر بوو ، وه کـی ژ قـی سهرهاتی یی ئاشکه را دبت : دهمی سوفیانی ل باژیپی کووفه دهست ب وهرگرتنا حه دیسی کری ده یکا وی گوتی : کوپی من ! بو خو بخوینه و بالا ته چ خهم نه بن ، ئه ز ب ته شی یا خو دی ته ب خودان کهم .. ئه ی کوپی من ! هه ر جاره کا ته ده ه حه رف خواندن به ری خو بدی ئه گه ر تو چو نه ها تبی یه گوهارتن و چو ل ته زیده نه بت ، تو بزانه ئه و ا ته خواندی چو مفا نه گه هاندی یه تـه . و وه سا چیب و و سوفیان ب ته شی یا ده یک خو ها ته ب خودان کرن ، و ب شیره تا وی کر ، حه تا روژه ک ب سه ر دا هاتی ئه و بوویه (أمیر المؤمنین) د علمی حه دیسی دا .

 تهوفیقا ته دای حهتا تو حهمدا وی بکهی ، سوفیانی گؤت : من شهرم ژ خو کر وئهزمانی من نهگهریا ، وگافا من فیای دهرکه قم وی گوتسه مسن : ئسهی سوفیان ! تیرا مروقی ههیه کو مروف یی نهزان بت ئهگهر وی کهیف ب زانینا خو هات ، وتیرا مروقی ههیه کو مروف یی زانا بت ئهگهر ئهو ژ خودی ترسیا ، ئهی سوفیان ! تو بزانه هندی دله ژ کهفتنی رزگار نابت حهتا ههمی خهمین وی نهبنه ئیک خهم !

سوفیان دبینژت : هـهر جاره کا دبوو شه ق ئه ق ژنکه دا رابت دهست ب نقیزین شه قی کهت وبیژت : ئیلاهی ! نوکه ههر ئیك و خوشت قی یی خو یینن ماینه د گهل ئیك ، وئهزیا مایمه د گهل ته ئه ی خوشت قی .

وگاڤا هنده کان گوتبایتی پیسچه کمی بو خو رازی ، ئهو دا بیّژت : رازانا د قهبری دا تیّرا من ههیه .

سوفیان دبیّژت : من بهری خو دا خو وبهری خو دا وی من خو دیت نهز چو نینم .

(بشر ئەلىحافى) ئەوى تەقوا گەھشتىيە نك وى وراوەستياى دېيىرت : من تەقوا بۆ خۆ ژ خويىشكا خۆ وەرگرتىيە .. خويىشكا وى ئەوا سەرھاتىيەكا وى د گەل ئىمام ئەحمەدى پشتى دەلىقەيەكا دى دى قەگوھيزيىن .

زاهدی ئو ممهتی (عمبدللاهی کوری موباره کی) حمتا مری ژی ب ژنکه کا خودان باوهر یی داخبار بوو ، جاره کی وی ئمه ول مهکمهی دیتبوو ئمه چل سال بوو ژ ئایمتین قورئانی پیقمتر چو ئاخفت ژ ده قی وی ده رنه کمفت بوون ، ئمه دترسیا گۆتنه کا خهلهت بیزت قیجا خودی غهزه بی لی بکهت .

ژن .. دەمى دېتە مرۆڤا خودى :

مروّق ـ چ ژن بت چ مير ـ دهمێ دگههته پيکهکا بلند د باوهریيێ دا ودبته مروٚقێ خودێ ، ڤيانا خودێ ب ڕهنگهکێ وهسا دکهفته د دلی دا کـو ژ خـودێ پيڤهتر ئهو کهسێ دی نابينت ئهو ژ کهسێ دی ناترست ، ومرن وی ژ حهقييێ پاشڤه لـێ نادهت ، ما نه خودێيه ڕزقی ددهت ؟ ما نه ئهوه خوٚشييێ ونهخوٚشييێ ددهت ؟

ـ بەلىي !

قیجا بوچی نه و هیقی یی ژ ئیکی دی بکهت ، یان ژ ئیکی دی بترست ؟

ه فیرعه و نی حه تا نه قر و ناقی وی بوویه نیشانا سه ربرینی و سته مکاری یی ،

زرته که ك بوو ژ وی ره نگی ژ خو نه دگرت زوی ب زوی ل سه ر عه ردی ب ریشه

بچت ، غوروورا وی و سه رشوری یا ملله تی وی نه و گه هاند بوو هندی کو هز ر

بکه ت خودایی بلند تر نه وه ، فیرعه و نه کی وه سا بو و مه ژی یین خه لکی کلیل

کربوون ، و نه ده یالا که سه ك بینی ده ستویری یا وی هزرین خو بکه ت یان

خه و نه کی ببینت !

دەمى خودى قىاى دفن بلندىيا قى فىسرعەونى دەرنشىف بكــەت ولاوازىيــا وى بــەرچاڤ بـكــەت ژنكەك قىيْرا بەردا .. (ئاسيايىي) كابانىيا مالا وى كوفــر ب خودىنىيا وى كر ، وبەرگرىيا زرتەكىيا وى كر .

چاوا ئــهو فیــرعهونێ چیـا دحـهلینت ، وبچویکـا د زکێـن دهیکێـن وان دا دبزدینت ئهڤرۆ ژنکهك ههڤرکییا وی بکهت وپێ ل برپارا وی بدانت ؟ ئهڤه چێ نابت ! فیــرعهون ب ههمی رێکان هـاتێ ، ونهشـیایێ .. گـهماعکرنێ چـو پێڨـه نههات ، گهف وترساندن یا ژ خو بوو ، دویماهییێ برپار دا ئهو بێته عهزابدان ؛ دا بزانت کانێ هێزا فیــرعهونی چهنده ..

زهبانی یین فیسرعهونی ئه و بر ل سهر خیزه کی شاریای و ل به ر چافی ر و ژا ئاریای رازاند ، دهست و پی یین وی ب عهردی قه دهلاویست ، که قر دداننه که لاندی لی دره شاند و جار ژی ب پرچا سهری قه دهلاویست ، که قر دداننه سهر سنگی ویاری بو خو ب عهزابدانا وی دکر ، وئه و ههر یا ب گرنژین بوو و ناقی خوشتقی یی وی یی ئیکانه ژ سهر ئه زمانی نه دچوو ، (ئه للاه ، ئه للاه) ئه و ناوازی شرین بوو یی خهما وی ل به روی سقك دکر ، دویه هی یی دهمی عهزاب ژ هیزا وی د ژوار تر لی هاتی به ری وی ما ل عه سمانی و دلی وی د گه ل نه زمانی وی یی ژ به رعهزابی گران بووی دگوت : خودایی من ! تو خودانی منی ، تو ناقاهی یه کی بو من ل نك خو د به حه شتی دا ئاقا بکه ، ومن ژ فیسرعهونی و کاری وی رزگار بکه . و خودی داخوازا وی ب جه ئینا و رحا وی ستاند و ئه و ژ ناق له پین زه بانی یین فیسرعهونی ئیناده ر وسه رهاتی یا وی بو خودان باوه ران قه گیرا و کره نه مونه یی خوگوریکرنی .

وجاره کما دی ژی مـرۆڤــه کا خـودێ د گــهل ڤـی فیــــرعهونی ب هـــهڤړکی چووبوو :

کچا فیرعهونی خدامهك ههبوو ههر جار کاری وی دکر ، رو ژه کی دهمی خدامی سهری وی شه دکر ، شهیی وی ژ دهستان کهفت وی گوت : ب نافی خودی .. کچکی گوتی : بابی منه خودی ؟ خدامی گوتی : نه ! ئهللاه خودایی منه وخودایی بابی تهیه ، کچکی گوت : دی بو ته بیژمه بابی خو ، وی گوت : بیژی ..

دەمى فىرعەونى ب مەسەلا وى زانى گەلەك تەنگاڤ بوو ، چاوا دى چى بت دىنى مووساى رىكا خۆل مالا من ببينت ؟ دفينت ئەو تشتەكى وەسا بكەت ھەيبەتا خۆ بكەتــه د ســەرى خـەلكــى را دا كەســهكى دى چـاڤ ل خـدامـــى

نه که ت ، فیرعه و نی برپار دا خدامی ب عهیال قه بو وی بین ، چه ند ده لیقه یه بو و ن خدام ها ته ناماده کرن ، فیرعه و نی پسیار ژی کر ، وی پراستی نه قه شارت و گوتی : من باوه ری ب خودی نینایه ، هندی هاتی خدام لیقه نسه بو و گوتی : مه نه له کا مه زن بین تژی زهیت بکه ن و بداننه سه ر ناگره کی فیرعه و نی گوت : مه نه له کا مه زن بین تژی زهیت بکه ن و بداننه سه ر ناگره کی بوش ، پاشی و ان ژنك ئینا و و ان گوتی : یان دی لیقه بی یان ژی دی کوپی ته ل پیش چاقین ته هاقینینه د مه نجه لی دا .. وی گوت : نه ز لیقه نسایم ، و ان کوپی وی هاقیته د مه نجه لی دا و د گاقی دا گوشتی وی حملیا ، پاشی عمیاله کی وی یان قی ژی بهاقیزینه د مه نجه لی دا ؟ وی گوت : نه زلیقه نابم ، نینا و ان نه و ژی هاقیزینه د مه نجه لی دا و ب قی په نگی و ان عهیالی ژنکی هه می سوت ، و ده می دورا وی هاتی و به ری وی ژی بهاقینه د مه نجه لی دا وی گوت : بیث و ، ژنکی و ده می می و ده می دورا وی هاتی و به نی می ژا ته هه یه .. وی گوت : بیث و ، ژنکی فیر عمونی : داخوازه ک ب تنی می ژا ته هه یه .. وی گوت : بیث و ، ژنکی گوت : بیگ و ، ژنکی گوت : داخوازه کوت ته بیگ و ، ژنکی کوشت می پیک و نه گوت : داخوازه که به نی کوش و به سیک ن من و عمیالی من پیک ه و هوگ و نیکه در که کوشت و کوش و

وحمه تا نهئيته هـزركرن كو ئوممه تا ئيسلامي ژ ڤان نـمـوونهيين خو گوريكرنيّ يا بيّ باره ، كهرهم كهن د گهل ڤان نـمـوونهيان :

مالهك ههبوو ژ سى مرۆڤان پىك دهات : دەيىك وباب وكورەك ، دەمى رۆناھىيا ئىسلامى بەلاڤ بووى وان ھەر سى يان دلىن خۆ بۆ قەكرن وگەھشىتنە ناڤ رىنزا مىرۆڤىن خودى ، دوژمنىن خودى گەلەك ب قى چەندى تەنگاڤ بوون ، رابوون كەربا خۆ ھەمى دارىتە سەر خەلكى قى مالا بچويىك وھەۋار وكەيفخۆش ، ھىرشەكا درندە دا سەر مالى ، ھەر ئىك ب لايەكى قە بر ، ياشى ھەر سى ل جھەكى كۆم كرن ودەست ب عەزابدانا وان كىر ، وھندى

عهزابه کا د ژوار بوو هه ربین بینه ئیک ژوان دلگرتی دبوو .. وعهده تی عهزابه کا د ژوار بوو هه ربین بینه ئیک ژوان دلگرتی دبوو .. وعهده تی پیغه مبه ری بوو - سلاف لی بن - هه ر روز جاره کی دا د به روی جهی را چت یی نه ف خیزانه لی دهاته عهزابدان ، دلی وی بو دحه لیا و چو پیشه نه دهات ، گافا دهاته راستا هه رسی یان و نه و د فی حالی دا ددیت ن ب نک وان فه سه ح د کر و دگوت : (صبراً آل یاسر ، فإن موعد کم الجنه - نه ی بنه مالا یاسری صه بری بکیشن ، ژفانی هه وه به حه شته) . نه گه ر نه و د دنیایی دا هه وه بژاله که ن ، خودی ل به حه شتی دی هه وه گه هینته نیک .. نه گه ر هه وه بفیت به ری خو بده نه خیزانا یاسری : یاسری کوری بده نه خیزانا یاسری : یاسری کوری عامری ، و ژنکا وی سومه ییایا کچا خه ییاگی ، و کوری وان عه مار .

بابی وکوری نوکه دی هیّلین ودهلیڤـهیی دی بـۆ دهیکـی خـۆش کـهین ؛ دا بزانین کانی چاوایه دهمی ژن بهرپهریّن خوّگۆریکرنی توّمار دکهت ..

فیرعهونی قی ئو ممهتی (ئهبووجههلی) قیا سهرهاتی یا برایسی خو فیرعهونی که قن دوباره بکهته قه ، وئه و ژی قههرهمانی یا خو ل سهر سهری ژنه کا بی دهسهه لات ب کار بینت ، فهرمان دا سومه ییا ل سهر خیزی شاریای بیته دریز کرن و ده ست و پی یین وی ب عهردی قه بینه گریدان ، شیان سهر و چاقین وی ب ئاسنی سور کری داخ که ن و ب ئاقا که لاندی بسوژن ، به لی پا نه شیان دلی وی داگیر بکه ن . . روزه کی فیرعهونی ئو همه تی گوتی : خه به ران بیش موحه همه دی و خود ایی وی .

وی چو پیقه نههات دهست و پی یین وی دگریدای بوون ، لهو ده فی خو تژی تف کر وسهر و چافین ئهبوو جههلی پسی ته رکرن ، وئه گهر دهستین وی هنگی دفه کری بان دویر نینه وی دهستی خو دابا پاش و شهقه کا و هسا تی و هراندبا سهری وی هویابا دا به لکی عهقله که هاتبایی ! ئهبوو جههلی دهست دا رمه کی

و ل پیش چاڤین کورِی وی وزهلامی وی دربه کی وهسا دانایی رِحا وی بلندکره بهحهشتی ..

وئەقە ئىكەمىن بەرپەرى خۇگۇرىكرنى بوو د دىرۇكا ئىسلامى دا ب دەستى ۋنەكا خودان باوەر ھاتىيە تۆماركون ، وئىكەمىن مرۇقى ژ ئوممەتا موحەممەدى رحا خۇ پىشكىشى دىنى خودى كرى سومەييا بوو . ئەى خودانىن بەرىخۇدانا نزم بۆ ژنى قى راستى يى باش بزانن !

نـموونهيێن بژاره :

ژن ژی ـ وهکی زهلامی ـ گاڤا بوو ئێك ژ مروٚڤێن خودێ دنيا ب هـهمی خوٚشیيێن خوٚ ڤه نهشێت پێ بهستێ ل دلێ وێ بكهت ، يان ئێكا هند ژێ چـێ كهت كو ئهو كهسهكێ دى ژبلى خودێ ببينت ..

گەلەك ژن ھەنە ئەم دېينين ژ بەر كێم باوەرىيا وان گاڤـــا مـالـخـۆيــــێ وان دمــرت ، ئــەو ژ ھــەمـــى دلــێ خـۆ ھزر دكەن كو ئێدى خلاس دەرگەھێ ڕزقــى ل وان ھاتەگرتن ، لەو دى بتە لاڤ لاڤا وان ، بۆ ڤان توخمه ژنان ڤـــێ ســەرھاتىيا كورت دى ڤهگێرين :

1- ل سەر دەمى پىغەمبەرى ـ سلاڤ لى بن ـ دەمى موسلمان ژ غەزايـەكى زڤريىن ، ژنكەكا موسلمان چوو بەراھىيا لەشكەرى پيسارا زەلامى خو كر كانى يى ب سلامەتە يان نه ؟ گاڤا زانى يى شەھىد بووى ، ھندەك ژنكان ـ ھەر وەكى بۆ جەرباندن ـ گۆتى : ئەڤە مالخۇيى مالا تە چوو ، كى دى تە ب خودان كەت ؟

ژنکی گوته وان : ب خودی من ئهو نهنیاسییه (رازق) من ئهو یی نیاسی خورا . یه عنی : ئهوی رزق ددا مه نه ئهو بوو ، خودی بوو ، وئه گهر ئهو مروچوو خودی یی مای ونامرت ﴿ وفي السماء رزقکم وما توعدون ، فورب

السماء والأرض إنه لحق مثلما أنكم تنطقون ﴾ ، مرؤڤێن خودێ باوهرىيـهكا موكم ههيه كو ئهوى رزقى ددهت ب تنى خودێيه ، ونه كهسى دىيه ، لهو ئهو قهت خهما رزقى ناخون .

7-(حاته می نه صه م) نافه کی گه شه ل عه سمانی زوهدی ، ونیزیک ه بیزین نه و وزوهد د دیر و کا ئیسلامی دا دو پهیفن بو ئیک رامانی .. ئه فی حاته می ساله کی کره دلی خو بچته حه جی ، و ده می وی ئه ف داخوازا خو بو خه لکی مالا خو فه گیرای وان گوتی : چوونا حه جی ب هه یفان فه د کیشت و گافا تو چووی نه م دی مینینه بی خودان ، تو دی مه بو کی هیلی ؟ کچه کا حاته می هه بو و را بابی خو فیری زوهدی بو و بوو ، وی گوت : بهیل بلا بچت ، رزقی مه د ده ستی وی دا نینه .

حاتهم چوو ، ههچی تشتی د مال دا ههی عهیالیی وی خوار حهتا چو نهمای ، ئینا ههمییان گازنده ژ کچکی کرن وگوتی : ئهگهر تو نهبای بابل نهدچوو ، ئهڤه ئهم ماینه برسی ، کی دی پارییهکی نانی دهته مه ؟

قان گوتنین وان کچك تهنگاف کر ، ئینا وی دهستین خو سهرئهڤراز کرن وهموارین خو گههاندنه خودی : یا رهبی ! تو من شهرمزار نهکه ، تویسی رزقی دده ی تو د هموارا مه وهره .

وی روّژی میـری باژیوی د بهر خانیکی وان را بوّری ، گازی زهلامه کی خوّ کر : کانی هندهك ئاڤی بوّ من ژ ڤی مالی بینه ئــهزی تیّنیمــه . پشــتی ئــاڤ بــوّ ئینای ، میــری پسیـارکر : ئهڤه مالا کیّیـه ؟

هنده کان گوت : مالا حاته می ئهصه مه ، میسری ناف و ده نگین حاته می و زوهدا وی گوه لی بووبوون ، فیا سه را حاته می بده ت ، و گافیا قه ستا مالی کری زانی حاته م یی چوویه حه جی و که س نه مایه چافی خو بده ته مالا وی ، ئینا

میسری ئەو پارینن زینری یینن قی ھەیىن ھەمى ھاڤیتنە بەر عەیالىی حاتەمى وگسۆتە ھەقالىيىن خو : ھەچىيى ئەز بقیم دى وى كەت يا من كرى ، وان ژى چاڤ ل میسرى كر وزینرینن خو دانانه وینرى وچوون .

کهیفه کا مهزن بو عهیالی حاته می چیبوو ، گافا کچا حاته می ئه فی چهنده دیستی کره گری ، دهیکا وی گوتی : ته خیره ؟ کچکی گوت : دادی ئه ز به ر هندی یا دگریم ئه فه عهبده ك بوو به ری خو دا مه ئه م زهنگین بووین ، فیجا پا دی چاوا بت ئه گهر خودی به ری خو بده ته مه ؟

٣- وسەرھاتىيا دەيك وبابينن عەبدللاھى كورى موبارەكى :

موبارەك مرۆۋەكى ترك بوو ، قەدەرى بۆ وى حەزكر بوو ئەو ببت عەبدى مرۆۋەكى ھەمەدانى يىي دەولەمەند ، ئەقى مرۆقى بىستانەكى تىر داروبار وخودان بەرھەم ھەبوو ، لەو وى فەرمان ل عەبدى خۆ موبارەكى كربوو كو حەرەسىيى ل قى بىستانى بگرت .. رۆۋەكى زەلامى ھەمەدانى چوو نىڭ بىستانى وگۆتــه عەبدى خۆ :

ـ هناره كا شرين بۆ من بينه .

ئەو چوو ھنارەك بۆ كر وئينا ، گاڤا خودانى ھنار شكاندى وتام كرىيى ديت يا ترشه ، ئينا ب عينجزى ڤه گـۆتــى :

ـ من گۆتبوو ته هناره كا شرين بۆ من بينه نه يا ترش!

دیاره تو تسرشی وشرینی ژینك جسودا ناكهی ؟ ئهزی دبیزمه ته هناره كا شرین .. ئه و چسوو هستاره كا دی ئینا ئه و ژی ترش ده ركه فت ، عمقل د سسه ری خودانی نهما ، گوتی :

- ـ تو نابيزىيه من مهسهلا ته چيه ؟
- موباره كى ب ئەدەبەكى زىندەقە گۆتىى :
- ـ ل من نهگره ، ب راستی ئهز نزانم کیژ بن یا شرینه وکیژ یا ترشه !
 - زەلامى باوەر نەكر .. گۆتىي :
 - ـ ما ته تام نه کرییه هناران ؟

وی گۆت :

خودانی بیستانی ژ گؤتنا وی حیبهتی ما ، و چهند روزه کان زیره شانی لی کر دا بزانت کانی گؤتنا وی یا راسته یان نه ، و پشتی راستی یا گؤتنا وی بؤ خودانی بیستانی ئاشکه را بووی ئه و د چافین وی دا مهزن بوو ، و ئنیه ته ککره دلی خو . . روزه کی چوو ناف بیستانی و ل نك موباره کی روینشت و گؤتی :

- ـ من كچهكا ههى گەلەك كەسان يا خواستى ، تو بيّۇى ئەز وى بدەمە كى ؟ موبارەكى گـۆتىن :
- ۔ ل جاهلیـهتێ بـهرێ خـهلکـی ل مـالبـات ومال مهزنان بوو ، وجوهییـان بهرێ وان ل زهنگینییێ بوو ، وفهلان بهرێ وان ل جوانییێ بـوو ، وبـهرێ ڤێ ئوممهتێ یـێ ل دینـی .

زەلامى ھەمەدانى زڤرى مال وسـوحبەتا عـەبدى خـۆ بـۆ ژنكـا خـۆ ڤـەگيــۆا ، وگــۆتــىن :

ـ ژ موباره کی پیڤهتر کهس ب کیر کچا مه نائیت ..

ووی موبارهك ئازاكر وكچا خو دايى ، وچونكى كومبوونا وان بو خودى بوو نهبوو نا وان بو خودى بوو نهبوونى كومبوونى و نهبدللاهى كورى موبارهكى) بهرههمى ڤى دارا پيروز بوو ..

3-6 و کانی چاوا مر ق اینی یا خودی ئیکا هند ژ خودانی چی د که ت کو ئه و د رینکا خودی دا . و ه سا ئه و خودانی و ه لی د که ت کو قیانا پیغه مبه ری ژی ـ سلاف لی بن ـ د سه ر هه ر تشته کی را بینت : ل ر و ر ا نوحودی دهمی نه و ب سه ری موسلمانان هاتی یا هاتی ، کافران کره ده نگ کو وان پیغه مبه ر ـ سلاف لی بین ـ یی کوشتی ، منافقان نه ف سوحبه ته گه هانده مه دینی ، (ئه نه سی کوری مالکی) دبیژت : ر و ر ا نه م ژ شه ری نوحودی ز و رین ژنکه کا ئه نصاری ها ته به راهی یا مه ؛ دا پسیارا مر و و ی نین ها تین و گوت : بیژنه من حالی پیغه مبه ری چیه ؟

هنده کان گۆتى : يىي باشە ئەۋەيـە د گەل مە .

وی گوت : کانی نیشا من بدهن .. و گافا هاتی یه راستا پینههمبه ری ـ سلاف لیی بن ـ گوتی : ئه ر ب دایباب فه گوری ته بم ئهی پینههمبه ری خودی پشتی ته هه ر موصیبه ته کا هه بت یا سفکه ، هندی تو یسی ساخ بی ئه ز خه ما تشته کی ناخوم .

o ودڤێت ژ بيىر نەكەيىن كو ھەر ل رۆۋا ئوحودى دەمىي تىەنگاڤى ل سەر موسلمانان دژوار بووى ، وگەلەك خودان باوەر ھژيايىن وسەريىن رىكا ل بەر بەرزە بوويىن ، وھندەكا شيىريىن خۆ دانايىن وگۆتيىن : ما شەركىزا مە بۆچىيە مادەم پىغەمبەر ـ سلاڤ لىي بىن ـ ھاتە كوشتىن ؟ ھنگى كتەكا كيم ژ خودان باوەران كو ب تبلين دەستى دھاتنە ھۇمارتى ل سنگى شەرى بىوون و ل دۆريىن

پینغهمبهری بووبوونه مهتاله کی پیلایی دا چو نهخو شی نه گههنی ، ئیک ژوان (نوسهیبایا کچا که عبی ئهنصاری) بوو ، ئهوا ل وی روژی سیزده برین کهفتینه لهشی .. (نوسهیبایی) ل مهیدانا شهری کوری خو عهبدللاه دیت یی برینداره و خوین یا ژبرینا وی دریت ، ب نك قه چوو برینا وی گریدا و گوتی رابه شهری بکه !

7 هندا کچا عوتبه ی نهوا ل روّژا نوحودی دهمی دیتی شکه ستن که فته ناڤ ریّزیّن له شکه ری قوره یشییان پاشپاشکی ره ڤی وقیّژی و هاواریّن وی وهه ڤالیّن وی دگه هشتنه عه هانی ، پشتی مروٚ ڤاینی یا خودی هلبژارتی و هاتی یه د ئیسلامی دا د گهل له شکه ری موسلمانان چوو شهری یه رمووکی ، گاڤا وی دیتی شهر دژوار بوو و کوشتنه کا مهزن که فته ناڤ ریّزیّن موسلمانان ، داری خیڤه تی هلکیّشا و گوّته هه ڤالیّن خوّ ژ ژنکیّن موسلمانان نهویّن ل پشت له شکه ری : و ه رن دا دهه و ارا موسلمانان بچین .. ب ستوینا خیڤه تی !

ژن وعيبادهت وترسا ژ خودێ :

مرۆڤێن خودێ ـ وهکی گهلهك جاران مه گۆتی ـ ههر تشتهکێ دنیاییێ دهمیێ ئهو دبینن بیٚهنا مرنێ ژی سه ح دکهن . . (یهزیدی رهققاشی) دبیٚژت : ((ئهگهر ته پیٚ خوٚش بت بهری خوٚ بدهیه خوٚشییین دنیاییێ ، وهره دا بوٚ ته بیٚژم : د گهل جهنازه کی دهرکه قه ئهها دنیا ههمی ئهوه ، وههر گاڤ قهبره کی د گهل خوٚهلگره ، نه ئاخا وی ، هزرا وی . .)) .

1-(3 عفیرا) ژنه کا خودی ناس بوو ، هند عیباده ت دکر خهلکی ناقی وی کربوو (عفیرا عیباده تکه) ، روزه کی هنده که مروقان گوتی : دوعایان بو مه ژ خودی بکه ، وی گوت : نه گهر گونه هکار لال ببان پیرا ههوه ههر نه دشیا باخقت ، به لی پا خودی خودانی قه نجی یان نه مری مه گونه هکاران

کری یه کو دوعایان ژی بکهین ، خودی جهی ههوه بکهته به حهشت و مرنی قهت ژ بیـرا ههوه نهبهت !

دبیژن: جاره کی برازایه کی (عهفیسرایی) ژ سهفه ره کی زقری ، هنده ك جوونه نك دا مزگینی یی بده نی ، وی کره گری ، وان ب مهنده هوشی قه گوتی : ئه قر و روّ ژا که یف و خوشی یی یه قیجا ئه قه چ گری یه ؟ وی گوت : ئه ز ب خودی که مه هندی بیسرا ئاخره تی د دلی من دا هه بت که یف جهی خو ل نك من نابینت ، ها تنا برازایی من بیسرا من ل وی روّ ژی ئینا ده می ئه م بو نك خودی دئیینه برن ، قیجا وی روّ ژی یی ب که یف و یی ب خه م ژیك جودا دبن .

۳- (حدبیبی عدجهمی) ژی ژندك هدبوو ب شدقی بو كرنا عیبادهتی ئه و هشیار دكر و دگوتی : رابه ، شدف بوری ، ورینکه کا دویر یا ل بدرا ته ههی ،

زاده کی کیم ته یی همه ، و کاروانی یا بهری مه یا راکسری و مه ین نه هیلاین ..

 $3 - \sqrt{6}$ روزه کی ژنکه که هاته مالا ئیمام ئه همه دی و دو پسیار ژی کرن ، گوتی : ئیه زرنکه کم ته شی دریسم ، هنده که جاران ب شه قی چرایی من قه دمرت ئیه ز به به به تاقه هه یقی ته قنی خو دریسم ، ئه ری روز و د دوی پا ده می ئه زاده کی خو دریسم ما ئه زیره مه بکری ئه قه ل به روزه ی من یک چیکری و نه قه ل به روزه هه یقی ؟

ئیمامی گۆتى : ئەگەر ل نك تە جوداهىيەك د ناڤبەرا ھەردو تەڤنان دا ھەبت دڤيت بۆ ديار بكەى .

وى گۆت : ئـهى ئـيــمام ! ئهگهر مرۆڤىي نساخ بنالت ما ئەڤه دى بته گازنده ژ خودى ؟

ئیــمـامــی گـۆت : هیڤییا مــن ئـهوه ئهو ببته گازنده بۆ خودی نه گــازنده ژ خودی .. پشتی ئهو ژنك ژ مالا ئیـمامی دهرکهفتی ئیـمامی گــۆته کــوری خــۆ : من گوه لــی نهبوویه مرۆڤهك ڤان رهنگه پسیاران بکــهت ، کــانی ب دویــڤ ڤــی ژنکی دا ههره وبزانه کانی دی چته کیژ مالــی ..

عەبدللاھى كورى ئىمامى دېيرت : ئەز ب دويق دا چووم من دىت ئەو چوو مالا (بشر ئەلىحافى) من پسيارا وى كر ، گۆتن : ئەو خويشكا بشرىيە ، گاقا ئەز زقرىسمە نك بابى خۆ ومن گۆتىيى : ئەو خويشكا بشرى بوو ، وى گۆت : من دزانى ئەق ژنە دقيت خويشكا بشرى بىت .. وئەقە ئەو بوو يا بشرى دگۆت : من زوھد يا بۆ خۆ ژى گرتى . (١)

ئەحكاميىن ياقژىيى وبى نقيزىيى

ل دەسپ نىكىن دقىنت ژبىر نەكەيىن كو ھندى ژنە ـ وەكى زەلامى ـ يا (موكەللەفە) ئىسەو ژى ل دويى شىيان وپى چىنبوونا خۆ كارى پىخەمەت زىندىكرنا راستىيا شرىعەتى د دلان دا وەك پىگاقەك ژبى قەگەراندنا حوكمى ئىسلامى وسەرفەرازىيا موسلمانان ، بەلكى پشكا مەزنتىر يا قىي بارى دكەفتە سەر ملى ژنى ؛ چونكى ئىسەرە يا كو دشىت (لىنەيا) سەرەكى د ئاقاھىيى جقاكا ساخلەم دا ـ كو مالە ـ دورست ئاقا بكەت ..

ژ به ر قی چهندی یا غهریب نینه کو ئیسلامی پویتهیه کی مهزن ب ژنی کربت وئه و ژی د دهلیقه یا (عهقیدی وعیباده تی وسلووکی) دا ل ریزا زهلامی دانابت ، وچونکی ئه قه هر سی یه ژ ژنی ژی ـ وه کی زهلامی ـ نائینه قهبویلکرن ئه گهر ل دوی مهنهه جی کیتابی و سوننه تسی نه بسن ، یا د جهی خو دا بوویه قورئان و سوننه ت پشکه کا بهرچاق ژ (دهقین) خو بسو فقههی ژنی تهرخان بکه ن ، ویا فه ر بوویه بو ژنا موسلمان هندی ژ ئه حکامین دینی خو برانت کو دینداری یا وی یی دورست ببت و نه که فته چو خه له ته یان .

وبابهتى ژ ههمىيان پتىر پەيوەندىيــهكا ئىكســهر ب ژنــى وعيبــادەتى وى قــه ههى ، بابهتى ئــهحــكــامــيــن پاقــــــــى وبى نقىــــــى يـــــ ؛ چونكى پشكهكا مهزن

ژ عیباده تی وی پهیوه ندی ب قی بابه تی قه ههیه .. و ژ بهر کو ئه ف بابه ته ئیك ژ وان بابه تانه یین ژنا موسلمان شهرم دکه ت زوی ب زوی پسیاری ژی بکه ت و ل دوی پیشت ، لهو دی بینی ئینك ژ وان بهرانبه ر قان مهسه لان حیبه تی رادوه ستت و نزانت دی چ که ت و د ئه نجام دا دکه فته خهله تی یان ، قیجا پیخه مه ت چاره سه ری یا قی گرفتاری یی مه خواست قی بابه تی ئاماده بکه ین .

راستىيەكا فەر :

د گۆتنه كا خودى ژى رازى بت ـ دىنىڭ خودى ژى رازى بت ـ دىنى : (ر باشترين ژن ژنين ئەنصارىيان بوون شەرمى ئەو ژ ھندى پاشقە لىي نەددان كو ئەو خو د دينى خو دا شارەزا بكەن)) (١) . يەعنى : ھەر تشتەكى ئەو ھەوجە ببانى ژ كارى دىنى خو دا ئىن پسيارا وى ژ پىغەمبەرى ـ سلاڤ لى بن ـ كەن بىي كو شەرم وان ژ قى چەندى پاشقە لى بدەت ،

⁽۱) دەمىٰ دبىێژت : ﴿ الحمياء شعبة مــــن الإيمـــان ﴾ وەكــى (بوخــارى وموســلم) ژ (ئــەبوو ھورەيىرەى) ڤەدگوھێزن .

⁽۲) وه کی ئیمامی (بوخاری) ژی ڤهدگوهیزت .

حهتا جاره کی ۔ وه کی (بوخاری) ژ نه شیا پیغهمبهری زهینه با کچا (أم سلمه) یی قهد گوهیزت ۔ (أم سلیم) ا ئه نصاری هاته مالا پیغهمبهری ۔ سلاف لی بن ۔ پسیاره ک ژی کر ، وهندی ئه و پسیار یا ب شهرم بوو عائیشایی و (أم سلمه) یی دهستین خو ب سهر و چافین قهنان .

و د حهدیسه کا دی دا عائیشا دبیّــژت: ((جــاره کی ژنکــه ك هاتــه نــك پیێغهمبهری ـ سلاڤ لی بن ـ و پسیاره کا ژنکان ژی کر ، پیێغهمبهری ـ سلاڤ لی بن ـ ب کورتی بهرسڤا وی دا ، ژنکی گــوّتی : چـاوا ؟ (یــه عنی وی دڤیــا بهرسڤی ب فرههی بزانت) پیێغهمبهری گوتنا خو دوباره کر ، جاره کا دی ژنکــی گوتی : چاوا ؟ ئینا پیێغهمبهری ـ سلاڤ لی بن ـ گـوّتی : (سبحان الله) و گوتنا خو جاره کا دی گوته بر ومن مهسهله خو جاره کا دی گوته بر ومن مهسهله به فرههی بو وی گوت () .

ژ قان حهدیـسان دئیته زانیـن کو ژنکین صهحابییان بـی شهرم پسیارین خو یین دینی ژ پیغهمبهری ـ سلاف لی بن ـ دکـرن ؛ چونکی وان بـاش دزانی شهرم بو ژنا مـوسلمان نابته هیجهت کو ئهو ئهحکامین دینی خو نهزانت وعیباده تی وی یی خهلهت بت . ئه قه راستی یه که دقیّت ئهم بهری ههر تشته کی ل بهر چاقیّن خو بدانین دهمـی ئهم بهحسـی وان ئهحکامین فقهی دکـهین ییّـن پهیوهندی ب ژنکی قه ههین .

ئەڭ بابەتە :

ل سەر بناخەيىي قى راستى يا بۆرى زانايىن ئوممسەتى وفقى ھزانىن (موجتەھد) ھەر ژ بەرى وەرە پويتەيەكى مەزن يى دايسە بابەتى (ئەحكامىن پاقۋىيى وبى فىنىدى يەن دايسە بابەتى) ل نك ژنا موسلمان ، وگەلسەك نقىسىين وكتىب ل دۆر دانايىلە ؛ دا

⁽١) بوخارى ڤىٰ حەديىسىٰ ڤەدگوھێزت .

ژنکین موسلمان لی بز قرن و ئه حکامین شهرعی یین دورست بو خو ژی بزانن .. به لی چونکی ئه ق نقیسینین وان ب زمانی عهره بینه ومن نه بهیستی یه که سه کی تشته ك ب کوردی ل دور قی بابه تی نقیسی بت ، و چونکی هر ماره کا نه یا کیم ژرنکین مه نه شین ل قان کتیبان بز قرن و ب دورستی تی بگه هن مه خواست کورتی یه کی ژرقی بابه تی ب کوردی بنقیسین و بدانینه به ردهستی خویشکین خویین موسلمان دا ئه و مفای بو خو ژی و موربگرن . (1)

ژن وداخوازگرنا علمیٰ شهرعی :

﴿ فاستجاب لَهُم رَبُّهم أَنِّي لا أَضيعُ عَمَلَ عَاملٍ مَنكُم مِنْ ذَكَرٍ أَو أَنثى بعضُكُم مِنْ بعضِ ـ ئينا خودي دوعا وان قهبويل كر و د بهرسڤا وان هات كو هندى ئهزم

⁽۱) ئـهـڤ بابـهـتـه د بنيات دا (موحاضهرهك) بوو مه ل ســالا (۱۹۹۵) ێ د كاسـێتهكێ دا تۆمار كربوو ، وحهمد بوو خودێ مفايهكێ باش ژێ هاته ديـتـن .

ئەز كارى كەسسەكسى ژ ھسەوە بەرزە ناكەم، چ يىي نير بت چ يىي مىي، ھويسن د براينى يا دىنى وقەبويلكرنا كرياران وجزادانى دا وەكى يەكن).

مه عنا ژن ومیر ههردو د ته کلیفی و پی رابوونا ب واجباتان دا وه کی ئیکن ، لهو ژ ههر دووان دئی خته خواستن ئهو خو د ئه حکامین دینی دا شاره زا بکه ن ، وئه حکامین ژ هه می یان فهرتر بو ژنا موسلمان کو بزانت ـ وه کی مه گوتی ـ ئه حکامین یاقری یینه (أحکام الطهارة) .

ژن و (تەكلىف):

د شریعهتی دا ته کلیفا ژنی ژی وه کی یا زهلامی ب بالغبوونی دهست پی دکهت ، وهندی ژن یا بالغ نهبت ب کارئینانا ئه حکامین شهرعی ل سهر وی واجب نابت ، وپسیار ل قیری ئه قهیه : ئهری بالغبوونا ژنی کهنگی و چاوا دهست پی دکهت ؟

بۆ بەرسف دى بيزيىن : هنگى ژن بالغ دېت دەمىي ئەو بۆ جارا ئىكىيى خويىنىي دېينت ، ئەو خوينا پشتى هنگى ئەو ھەيقانە و ب رەنگەكىيى عەدەتى دېينت . وچونكى ھاتنا قىي خويىنىيى تشتەكىيى طەبىعىيە ونە ژ بەر چو ئىيش ونساخىيانە ، وھەر ھەيق دوبارە دېت ب عەرەبى دېينىژنە قى عەدەتى : (العادة الشهرية) و ژ بەر كو دەمىي ژن دكەفتە قى ژقانى ئەو ژ كرنا نقىران دئىتە عەفىكرن كورد دېينرنە قى دەمىي : دەمىي بىي نقىرىسىيى .

وهێڗٛای گێوتنێیه کو بارا پتر ژ دهیکان ئهڤرۆ ب هێجهتا هندێ کو شهرمه ئهو ڤێ سوحبهتێ د گهل کچا خو یا جحێل بکهت ئهو سهربوٚڕا خو یا ههیڤانه د گهل ڤی عهدهتی ـ زێده باری زانینێن خو د ڤی مهجالی دا ـ بوٚ وێ ناڤه گێرت لهو کچ دهمێ بوٚ جارا ئێکێ خوینێ دبینت ودکهفته ڨی عهدهتی حێبهتی دمینت

ونزانت كانى دى چ كەت ، و ژ ئەنـجـامى قى نەزانينى ئەو دى كەفتە ھۋمارەكا خەلەتىيىن وەسا يىن قوسويىرىيىي دئىخنە عيبادەتىي وى .

چەند پسيارەك :

ئەق خوينا ژن ب ديتنا وى بالغ دبت چيه ؟ ويــا چاوايــه ؟ وكــهنگى دئيتــه ديــتن ؟ ودهمــى ديــتنــا وى چهند قهدكيّشــت ؟ ئەقــه چــهند پســيارهكيّن فــهرن دقيّت ژن يا پى زانا بت ؛ دا نهكهفته چو خهلهتىيان ، و ل ڤيرى ئهم ب كورتى بهرسڤىي ل سهر بدهين .

ل دوّر پسیارا ئیککی: ئه ق خوینا ژن دبینت و پی بالغ دبت چیه ؟ دی بیرژین: (حمیض) ـ وه کی مه گوتی ـ ئه و خوینه یان ژن ب رهنگه کی طهبیعی دبینت ، یه عنی: هاتنا وی خوینی تشته کی سورشتی یه و نه ژ به رچو نساخی یان بوونا بچویکی یه ، وحه تا ئه ق خوینه بیته هژمارتن (خوینا عاده ی) د قیت (سهیه لان) ـ وه کی ب عه ره بی دبیش و ده رکه قته ژده رقه . خوینه بیت و ده رکه قته ژده رقه .

و ل دۆر رەنگنى ڤنى خويىنى كاننى يىي چاوايە ؟

ههر چار مهزههب ل وی باوهرینه کو رهنگی عهدهتی یی خوینا حهیصنی یی رهشه ، و دهلیلی وان ل سهر قی چهندی ئهو حهدیسه دا یا (فاطمة بنت أبی حبیش) ژ پیغهمبهری ـ سلاف لی بن ـ قهدگوهیزت کو تیدا هاتییه : ﴿ إذا کان دم الحیض فإنه دم أسود یعرف فإذا کان ذلك فأمسکی عـن الصلاة فـاذا کان الآخر فتوضئی وصلی ﴾ (۱) یهعنی : ئهو خوین یا رهشه وژنك دنیاسن ونه وهکی ههر خوینه کا دییه ، و ژ بهر قی حهدیسی هنده ک فقهزان دبیژن : ئهگهر

⁽١) ئەبوو داوود ونەسائى ۋى حەدىسىي ۋەدگوھينزن .

خوین یا رەش نەبت نائیته هژمارتن خوینا حمیضین ، بەلیی یا دورست ئەوە ئەگەر خوین یا سۆر بت ئەو ژى خوینا عادەیه .

و خوین ـ ئـهگـهر یا رهش یان یا سۆر نـهبت ـ حـهتا بیّتـه هژمارتن خوینا عاده ی دقیّت ل روّژیّن عاده ی بیّته دیتـن ، ژ خوّ ئهگهر ئهو نه ل روّژیّن عاده ی بیّته دیتـن ، ژ خوّ ئهگهر ژن خوینه کا زهر یان یا بیّته دیتـن ئهو خوین یا عاده ی نابت ، یه عنی : ئهگهر ژن خوینه کا زهر یان یا شیّلی یان ههر ب ههر رهنگه کی دی ژبلی رهشی وسوّری ببینت بهلی نـه ل وان روّژان یین عادی وی همیڤ لی دئیّت ، ئهو خوین خوینا حهیضـــی نابت .

وچونکی بینهنه کا نـه یـا طهبیعی ژ قی خوینی دئیت ئایـــهتا قورئـانی نـاڤی وی کــره (أذی) دهمــی ئــهمـرکری : ﴿ ویسألونك عن المحیض ، قل هو أذی .. ﴾ [البقرة : ۲۲۲] وپهیڤا (أذی) د زمانی عهرهبان دا بو نهخوشی وئیشـا ســڤك دئیته ب كارئینان .

وئهگهر پسیار بیته کرن : ئهری ژن کهنگی بو جارا ئیکی قی عادهی دبینت ؟ د بهرسقی دا دی بیژین : بارا پتر ژ فقهزانان دبیژن : د ژییی نهه سالی یی دا حهتا سیزده سالی یی و مهخسه د پی سالین قهمهرینه - کیچ بو جارا ئیکی عاده ی دبینت ، وهه ر جاره کا کچه کا هیشتا نهبوویه نه هسال خوین دیت ، ئهو خوین خوینا عاده ی نابت . و دقیت ژ بیر نه کهین کو سهقایی وی جهی کچ لی دژیت کارتیکرن ل سهر قی مهسه لی ههیه ، جه ئهگهر یی گهرم بت کچ زویتر دگههت ، دبت ل نه سالی یی بالغ ببت ، و ئهگهر جه ژ لایی سهقای قه یی نافنجی بت وه کی ده قهرین مه کچ ل دورین سیزده سالی یی بالغ دبت .

ویا زانایه کو ژن ئهگهر ب ناف سال قه چوو وپیربوو ئه عاده ل نك نامینت وئیدی ئهو خوینی نابینت ، وئه ژییه ئهوه یی دبیژنی : (سن الیأس ـ

ژییی بی هیڤیبوونی) ؛ چونکی ژن پشتی وی ژی ژ بچویکبوونی بی هیڤی دبت ، وئهڤ ژییه کهنگی دهست پی دکهت ؟

هنده ك زانا دبير ن : ل پينجى سالى يى ، وهنده كين دى دبير ن : ل پينجى و پينج سالى يى ، و دبت ل نك هنده ك ژنكان ئه څ ژى يه پاش څه تر بچت و حه تا نيزيكى حه فتى سالى يى بچت ، و هه ر چاوا بت ئه گه ر ژ پينجى سالى يى پيڅه تر ژنى خوين نه ديت مه عنا وى ئه وه ئه و ژ يا ژ عوزران كه فتى ، و هندى ئه و خوينى ببينت ـ ئه گه ر حه تا دويماهى يا عهمرى خو ژى ـ ئه و دى څى خوينى حسيب كه ت خوينا عاده ى ؛ چونكى چو ده ليل نه هاتينه كو دويماهى بۆ عاده ى ههيه ، وئه قه مهسه له كه ب عورف و عهده تى ژنى قه هه يه .

وپسیارا دی ئەقەيە : ئـەرى ئـەڤ خوينە يا خودانا خۆ دئێختە بى نڤێۋىيىێ ھەر جار ھاتنا وى چەند رۆژان قەدكێشت ؟

د بـهرسـڤا قی پسیاری ژی دا چـهند گــۆتنهك ههنـه ، فقـهزانین شـافعییان دبیرژن : کیمتـرین دهم ژن خوینی تیدا ببینت شهڤهك ورووژه که ، ودریوژترین دهم پازده رووژن ، یهعنی : ئهگهر ژنی ژ بیست وچار سهعهتان کیمتـر خویـن دیـت وخویــن راوهسـتیا ئهو خوین نه یا عادهیه ، وئهگهر ژ پازده رووژان پتـر دیـت ژ رووژا پازدی پیههل ژ عادهی نابت .. ئهڤه ل نك فقهزانین شافعییان .

و ل نك زانايين مەزھەبىي حەنەفى : كيمتىريىن دەم سىي شـەڤ سىي رۆژن ، ودرينژتريىن دەم دەھ رۆژن .

وئیمام مالك دبیروت : چو توخویبدان بـ و كیمتـرین و دریروتریـن دهمـی بـ و عاده ی نینن .

وفقهزانین مهزههبی حهنبهلی دبیرن : د مهسهلا دهمی عادهی دا دقیت ئهم ل عورفی ژنکان بز قرین ، کانی عهده تی ژنکان ل وی جهی یی چاوایه ؛ چونکی

ونیه انا خلاسبوونا عاده ی ئه وه رهنگی خوینی قه ببت حه تا سبی دبت ، هنگی عاده ب دویماهی دئیت وخوشویشتن ل سهر ژنی واجب دبت ، وئه و دکه فته د ده می پاقتی یی دا .

و ل دۆر دەمىي پاقىۋىيىيى يىي كو دكەفتە ناڤېسەرا دو عادان دا كىانىي چەند رۆژە ؟

فقهزان دبیّرن : پشتی ژن پاقـــژ دبـت دقیّـت ژ پـازده روّژان کیّمتــر پاقـــژ نهمینت ، فقهزانیّن حهنبهلییان تی نهبن ئهو دبیژن : دقیّــت ئـهو سـیّزده روّژان و پتـر بـمـینت ، قیّجا ئهگهر ژنهك ژ عادهی دهرکهفت وبهری سیّزده روّژ ـ یــان پازده روّژ ل دویڤ بوّچوونا دی ـ د ســـهر را ببـــوّرن خــوینیّ ببــینت ، ئـهو خوین خوینا حهیضــــیّ نابت ، بهلکی دی حسیب بت (ئستحاضه) .

وئهگهر هات وژنه کی د نافههرا رو ژین عادی خو دا دهمه کی پاقتری یی دیت ، نهو دهم ژی ل نك فقهزانین شافعی و حهنه فی یان ژ عاده ی دئیته هرمارتن ، بو نموونه : ئهگهر عادی ژنکه کی حهفت رو ژ بن ، سی رو ژان خوینی ببینت و رو ژا چاری و پینجی و شهشی چو خوینی نهبینت ، و رو ژا حهفتی خوینی ببینته ه ، ئه و ههر سی رو ژین وی خوین تیدا نه دیتی ژ عاده ی حسیب دبن ، و ئهگهر وی نهزانی کانی بهری رو ژا حهفتی دی خوینی بینته ه یان نه ، ئه و دی سهری خو شووت و (چوونا نقینی ـ جماع) تی نهبت ههر تشته کی بو ژنکا پاقتر دورست بت بو وی ژی دورسته ، ژ خو ئهگهر به ری رو ژا حهفتی وی خوین

دیته قه هنگی ئهو دهمی پاقژییی یی وی دیتی دی ژ عادهی حسیب بت ، وئــهو نقیر وروزییین وی کرین وگرتـیـن بو وی حسیب نابن .

و ل نك فقه زانين مالكى وحهنبهلىيان : ئهو دەمى پاقۋىيى يى دكەفتە د ناڤبهرا رۆۋين عادەى دا ۋ عادەى نائيته هۋمارتن ، لهو دڤين ژن خو بشووت ووهكى ژنكا پاقۋ عيبادەتى بكەت ، وئهگهر هات وبهرى رۆۋين عادى وى يين عەدەتى ب دويماهى بين وى خوين ديته قه ئه و خوين دى حسيب بت خوينا عادەى ، وئهو رۆۋى ونڤيژين وى ل وان رۆۋين پاقۋىيى گرتيس وكريس دى ددورست بن .

عاده .. ودو رەنگێن ژنكان :

رُ لايي (تەنظىما) عادى رُنكى قە رُن ئىنك رُ دووانە :

 ۱ – یان عادی وی یی (تهنظیمکری) یه وئهو دزانت ههر ههیف ئهو هنده رۆژان خویسنسی دبینت پاشی پاقژ دبت ، وئهڤه ئهوه یا ب عهرهبی دبیژنی :
 (المعتادة) .

۲ – يان ژی عادی وی نه يي (ته نظيمکری) يه ، هه هيڤ
 ب رهنگه کی يه و کيم وزيده يي ب رهنگه کي نه يي ريك و پيك د که شني ،
 وئه شه وه يا ب عهره يي د بيژني : (المتحيرة).

وهـهر ئـێـك ژ ڤان ئـهحكامێن خــۆ يـــێــن تايبهت ههنه ، ل ڤێرێ ئــهم دێ ب بهرفرههي ل سهر ئاخڤيــن .

أ - ژنكا (موعتاد) :

ژنکا (موعتاد) ـ وه کی مه گوتی ـ ئهوه یا دزانت ههر ههیش چهند روزان عادی وی فهدکی ب ریک ویک ههمی ههیفان عاده کی ب ریک ویک ههیه ههیه ، وئه و ژنکه دبت ئه و بت یان خوینا عاده ی ژ خوینا دی جودا بکهت

وهنگی دبیّژنیّ : (المعتادة الممیزة) و دبت ئه و نهبت یا خوینا عاده ی ژ خوینا دی جو دا بکهت دبیّژنیّ : (المعتادة غییر الممیزة)، و دبت هنده ك جاران (خهلهل) بکه فته عادی قیّ ژنکا (موعتاد) ژی، و وه کی همی همیقان نمبت، و ئمه خهله ل ئیك ژ سیّ حاله تان بت :

- ١ يان ئەو ژ رۆژين خۆ يين عەدەتى پىتىر خوينى بېينت .
 - ٢ يان ئەو ژ رۆژين خۆ كيمتىر خوينى ببينت .
- ٣ يان پشتى عادى وى خلاس دبت ئەو خوينى ببينتەقە .

يشكا ئينكى :

ئه گهر عادی ژنکه کی شهش رو ژ بن ، ووهسا چی ببت جاره کی ژ شهش رو ژان پتر ئهو خوینی ببینت ، بهلی ب وی شهرتی ئهو رو ژین ئهو خوینی تیدا دبینت ههمی ژ درینژترین دهمی عاده ی درینژتر لی نه ئین (۱) ، ل نك ههمی فقهزانان ئهو رو ژ ههمی ژ عاده ی حسیب دبن . وئه گهر ژ درینژترین دهمی عاده ی درینژتر لی هات ، یه عنی : ژ ده هر و ژان یان پازده رو ژان پتر وی خوین دیت ، ئه قه دی ئیك ژ دووان بت :

۔ ئه گهر وی خوینا عادهی ژیا دی جودا کر ، روزیدن ئه و خوینا عادهی دبینت دی حسیب بن (ئستحاضه) .

⁽۱) بۆرى د گەل مە كو دريتۇترين دەمىي عادەى ل نك ھندەك فقھزانان دەھ رۆژن ، و ل نــك ھندەكان پازدە رۆژن .

يشكا دوون :

ئه گهر ژنکه کا (موعتاد) کهفته عاده ی وجاره کی بهری روّژین وی تـمـام بن ئه گهر ژنکه کا (موعتاد) کهفته عاده ی وجاره کی بینت وجـاره کی سـی ئهو پاقژ ببت ، یه عنی : ههر جار ئهو شهش روّژان خوینی ببینت .. (ئه ف مهسه له بهری نوکه مه ئاخفت ن ل دوّر کریه ل بن نافبرا چهند پسیاره ک ، لهو ئهم ل قیری دوباره ناکهینه فه) .

يشكا سىپىن :

ئهگهر ژنکهکا (موعتاد) کهفته عادهی وعادی وی وه کی ههر جار بوو ، پاشی پشتی پاقژ بووی وبهری دهمی پاقژییا وی یی عهدهتی خلاس بووی جاره کا دی وی خوین دیت ، وئهو خوینا عادهی ویا دی ژینك جودا بکهت :

ـ ئهگهر وی زانی ئه ف خوینه خوینا عادهیه هنگی ئهو دی وی حسیب کهت عاده ، وئهگهر وه کی خوینا عادهی نهبت دی حسیب کهت (ئستحاضه) .

۔ وئهگهر وی خوینا عادهی ویا دی ب رهنگی ژینك جودا نه کر ، ئهو خوینا وی دیتی یه قه دی حسیب بت عاده حه تا دگه هته دریز ترین ده می عادهی (کو ده روّژن ل نك هنده کین دی ، وحسیب ده روّژن ل نك هنده کین دی ، وحسیب دی ژ روّژا ئیکی یا عادی وی بت) وئه و ده می پاقری یی یی که فتی یه دانا قبه ری دا دی ژ عاده ی ئیته هر مارتن .

و به گهر عادی وی خلاس و چه ند روزه که نافر بوو و مه ادی وی د گه ل روزین پاقری یی و حه تا روزا خوین تیدا دیتی یه فه ژ دریز ترین ده می عاده ی (کو ده روزن یان پازده روزن) دریژ تر لی هات ، و به و روزین به و تیدا پاقر بووی ژ سیزده روزان (یان ژ پازده روزان ل دوی گوتنه کی کیمتر بن به و خوینا به و دبینت حسیب نابت عاده ، و به گهر ده می پاقری یی ژ سیزده (یان پازده روزان) کیمتر نه به و دینا وی بو خوینی ژ کیمترین ده می عاده ی روزان را به وی دوران کیمتر به به و دروزان کیمترین ده می عاده ی را نه وی دروزان کیمترین ده می عاده ی روزان کیمترین ده می عاده ی را نه وی دروزان کیمترین ده می عاده ی را نه وی دروزان کیمترین ده می عاده ی را نه وی دروزان کیمترین ده می عاده ی دروزان کیمترین ده می عاده ی دروزان کیمترین ده می دروزان کیمترین ده می عاده ی دروزان کیمترین ده می دروزان کیمترین ده که دروزان دروزان کیمترین ده دروزان دروزان کیمترین دروزان دروزا

ب - ژنکا (موتهحهییره) :

وئەقە ئەو ژنكە يا عادى وى نە يىي (تەنظىمكرى) بت ، يەعنى : عادى وى هەر ھەيقەكى ب رەنگەكىيە وكۆيك ويۆك دىيك وپۆك ھەر ھەيقەكى ب رەنگەكىيە وكۆم وزىدەيى ب رەنگەكى نە يىي رېكك وپۆك دكەقنىي، وئەقە ئىك ژ دووانە :

ـ یان دشیّت جـوداهـییـی بیّخته ناقبهرا خوینا عـادهی وخوینا دی ، چ ب ردنگی بت ، چ ب بیّنی ، وهنگی وی چو گرفتاری نابن .

ـ یان ژی نهشیّت خوینا عاده ی ژ خوینا دی جودا بکهت ، و نه قهیه یا کو حیّبه تی رادوهستت و نزانت دی چ کهت ، له و وی هه و جهیی ب ناشکه راکرنا هنده ک نه حکامان ههیه ، و ل قیری نهم دی ب کورتی نه حکامین وی به رچاف کهین .

له گهر قی ژنی بو دهمه کی کیمتر ژ کیمترینی دهمی عاده ی (1) خوین دیت ، نه و خوین حسیب نابت خوینا عاده ی ، به لکی خوینا (نستحاضیی) یه ، و حو کمی وی دی حو کمی ژنکا (موسته حاضه) بت .

ـ وئهگهر ئهو دهمی ژن خوینی لی دبینت دهمه کی نافنجی بت د نافبهرا کیمترین ودریژ ترین دهمی عادهی دا ، وئه هستد مابته پاقژ هندی ههر جار د نافبهرا دو عادان دا دمینت ، ئهو خوین دی خوینا عاده ی بت .

۔ وئه گهر وی بۆ دەمه کی پتر ژ دریثرترینی دەمی عاده ی خوین دیت ، شهش حهفت رۆژین ئیکی ئهو دی حسیب کهت عاده وروژین دی دی حسیب بن

⁽۱) بــهرى نــوكه مه بهحسى كيّمتــريـن ودريّــــرتـيـن دهمى عادهى كربوو ، وگۆتنيّـــن فقــهـزانان ل دور ڤىيّ مەسەلـــيّ ڤەگيْرابوون .

(ئستحاضه) وه کی هنده ک فقهزان دبیرتن ، وهنده کین دی دبیرتن : پازده روّژ دی حسیب بن عاده ، ویین دی دی (ئستحاضه) بن .

وئه ق ژنا (موته حییر) ئه گهر پاقژ بوو پاشی پشتی دهمه کی کیمتر ژوی دهمی ههر جار دکه فته د ناقبه را دو عادان دا خویس دیسته قه ، ئه و خوین دی حسیب بت (ئستحاضه) ، وئه گهر ئهو دهمی ئه و تیدا پاقژ بووی هند تی هه بت هندی دهمی هه ر جار دکه فته د ناقبه را دو عادان دا ، ئه و دی حسیب بت خوینا عاده ی ، وئیك ژقان هه رسی حاله تین بوری دی ل سه رئینه ب جهئینان .

ئەحكامين خودانا عادەى:

شریعه تی ئیسلامی هنده ک ئه حکامین تایبه ت بو وی ژنی داناینه ئه وا د که فته د بی نقیزی یی دا ، و تشته کی فه ره ل سهر ژنا موسلمان کو ئه و خو د قان ئه حکامان دا شاره زا بکه ت ؛ دا عیباده تی وی یی دورست بت ، قیجا ژوان ئه حکامان :

۱ – یین پهیوهندی ب کرنا نـڤییـژی قه ههین : حهرامه بوّ ژنا خـودان عـاده نڤیـژی بکهت ، وپشتی ئهو پاقر ژی دبت ئهو قـان نڤیـرژان قـهزا ناکـهت ، وئهـڤـه رهحـمـه که خودی ب ژنی بری وبار سڤککرنه که بوّ وی .

ومهسهله کا گرنگ ههیه گهله ک ژن ههنه خهمساری یی تیدا دکهن لهو پیتقی یه ل فیری ئیشاره تی بده ینی : دهمی ژن ژ بی نفیزی یی خلاس دبت (ژ عاده ی یان ژ چلکان) دفیت ئیکسه ر خو بشووت و دهست ب کرنا نفیزان بکه ت ، وئه و دهمی ژن تیدا پاقز دبت ئه و نفیزا د وی دهمی دا دئییته کرن ل سهر وی واجب دبت ، ئه گهر هات و نه و فیرا گههشت خو بشووت و رکاعه تا ئیکی و وی نفیزی بکه ت ، له و دفیت نه و ژ قهستا خو موژیل نه که ت حه تا ده می وی

نڤێڔٝێ دچت ، ئهگهر وێ خو موڔٝيل کر حهتا دهمێ وێ نڤێڔٝێ دچت دڤێت ئهو وێ نڤێڔٝێ دچت ، ئهگهر وێ خو موڔٝيل کر حهتا دهمێ وێ نڤێڔٝێ دچت دڤێت ئهو وێ نڤێڔٝێ قهزا بکهت .. گهلهك جاران ژنهك د ناڤبهرا دو بانگان دا دێ پاڤـڔ به بهلـێ خو ناشووت حهتا بانگێ دى ددهت ، وهزر دكهت ئهو نڤێڔٝا بهرى ئهو خو بشووت ل سهر نينه ، وئهو ب خو نه وهسايه ئهو نڤێڔٝ رى ل سـهر وێ واجـب بشووت ل سهر نينه ، وئهو ب خو نه وهسايه ئهو نڤێڔٝ رى ل سـهر وێ واجـب دبت ؛ چـونکي ب (موجهررهد) پاڤربوونێ ، (نه کو ب خوشويشتنێ) نڤێــرُ ل سهر رُنێ واجب دبنهڨه .

۲ - یین پهیوهندی ب رۆژیینی قه ههین : گرتنا رۆژیینی ژی بۆ ژنا بی نقیژ کاره کی حهرامه ، بهلنی جوداهی د ناقبهرا نقیژی ورۆژییسی دا ئهقهیسه : ئهگهر ژن پاقژ بوو نقیژین بۆری قهزا ناکهت ، بهلسی دقیست ئهو وان رۆژییسان قهزا بکهت یین وی خوارین .

وئهو رۆژا دورست بت ژن تیدا یا ب رۆژی بت دقیت ههر ژ بانگی سییدی حهتا یی مهغره ب یا پاقژ بت ، یه عنی : ئه گهر بۆ دهلیقه یه کا کورت ژی پشتی بانگی سپیدی ئهو خوینی ببینت ، یان بهری بانگی مهغره ب دهلیقه یه کا کورت ، ئهو رۆژی دی که قت و دقیت ئه و وی قه زا بکه ت ، بۆ نموونه : ئه گهر ژنه کی ئنیه تا رۆژی یی ئینا وسپیده بوو و پشتی هنگی ب بیست خهبه ره کا یه بهری نقیژا خو یا سپیدی بکه ت یه و که فته عاده ی چی نابت ئه و وی رۆژی یا ب رۆژی بت (۱) ، وئه گهر وی رۆژی یا خو گرت و بهری مهغره ب بده مه کی کورت وی خوین دیت ، ئه و روژی دی که قت و دقیت پشتی هنگی ب ده مه کی کورت وی خوین دیت ، ئه و روژی دی که قت و دقیت پشتی هنگی

⁽۱) وئه گهر ئهو گههشت بت نقیزی بکهت و ژ خهمساری نه کربت دقیدت ئه و ـ پشتی پاقژ دبت ـ نقیروا وی سپیده یی قهزا بکهت .

وئهو رۆۋىيىن ژن ژ بەر عادەى دخۆت ـ ژ رۆۋىيىن رەمەزانى ـ وى حەقى ھەى پشتى رەمەزانى وحەتا رەمەزانا سالا دى دئىت ئەو قـەزا بكـەت ، يـەعنى : شـەرت نىنە ئـەو پـشـتى رەمەزانى ئىكسەر وان قەزا بكەت .. بەلى ئەگەر وى شـەرت نىنە ئـەو پـشـتى رەمەزانى ئىكسەر وان قەزا بكەت .. بەلى ئەگەر وى ـ ژ قەستا ـ رۆۋىيىن خۆ قـەزا نـەكرن حـەتا رەمەزانا دى ب سـەر دا دئىت ، ھنگى ئەو دى يا گونـەھكار بـت ، وپشـتى وى رەمەزانى دڤينت ئـەو ھـەر وان رۆۋىيان قەزا بكەت ، وھندەك فقهزان دبيــژن : د گـەل قـەزاكرنى دڤينت ئـەو كفارەتى ژى بدەت (پىش ھەر رۆۋەكى قە خوارنــى بدەتـە كەسـەكى پىتـــــــى) ، كفارەتى ۋى دەلىل ل سەر نىنن .

3- پهيوهندى يا جنسى د ناڤبهرا ژن ومێران دا : ئهڤه ژى كاره كێ حهرامه ، وپهيوهندى يا تـمـام چــێ نابـت ، وه كى د قورئانێ ب خۆ دا هاتى ، وئهگهر ژن ژ عاده ى خلاس بوو دڤێت ئهو سهرى خۆ بشووت پاشى دى بۆ وى دورست بت پهيوهندى يا جنسى د گــهل زهلامى بكـهت ، وئهگهر ئـاڤ نـهبوو ئـهو خــۆ پــێ بشووت ، يان ژى ئاڤ ههبوو بهلــێ ژ بهر نهخۆشـــى يه كێ نهشــيا ب كـار بينــت هنگى ئهو دى (تهيهمـمـومـێ) گرت و دى بۆ زهلامى حهلال بت .

خواندن ودهستكرنا قورئاني : ل دور خواندن ودهستكرنا قورئاني بو ژنا خودان عاده ـ ويا چلكدار ژى ـ زانايان دو بوچوون ههنه :

يا ئينڪمن : چي نابت بۆ وي ئەو قورئاني بىخوينت يان دەست بكەتى .

یا دووست بکهتی ژی ، ورسته بو وی ئه و قورئانی بخوینت و دهست بکهتی ژی ، و ئه ف بو چوونه دورستره ؛ چونکی چو دهلیلین دورست ل سهر نهدورستییی نینن .

وئـهگـهر ئهو قورئاني بـخـوينت بيني دهسـت بکـهتي ، گهلـهك زانـا دبيّــژن : ئهڤ چهنده يا دورسته .

٦- مانا د مزگهفتن ڤه : چێ نابت ، بهلێ ئهگهر هات وتێ بـۅٚری بێـی لـێ
 راوهستت ئهڤه چێ دبت .

۹ بەردانا ژنكى د دەمى عادەى وچلكان دا : كارەكى خەلەتـ و و بەر چەندە ژن ژ زەلامى دچــت ژى بەلــى زەلام ب قى كارى گونـ هكار دبـت ،
 ودبيـژنه قى رەنگى بەردانى : (الطلاق البدعي) ، وزەلامى ئەگەر بقيــت ژنا خــۆ بەردەت دقيــت خۆ لــى بگرت حەتا پاقـــ دبــ وبەرى بچتە نك ژ نوى بەردەت .

ئستحاضه وئهحكاميّن وي :

ئستحاضه ئـهوه: ژ بـهر نساخىيهكن ژن نه ل دەمى عادى خو يى هەيڤانه، ونه ل دەمى چلكدارىيى ، بەردەوام خوينى ببينت ، وپتـرين جاران رەنگى ڤى خوينى يى ب سەر زەرى ڤەيە ، وبى ئىشان وسوژين دئىت .

ودیتنا قی خوینی چو پهیوهندی ب عهمری قه نینه ، یهعنی : دبت کچ بهری بالغبوونی قی خوینی ببت ، ودبت ئهو پیرهژنا ژ عادان خلاس بووی ژی ببینت . بۆ قی ژنی ژی هندهك ئه حکامین تایبهت د شریعه تی دا ههنه دقینت ئهو یا پی ئاگههدار بت ، ژ وان ئه حکامان :

١ حوكمي ڤي ژنكي حوكمي ژنكا پاقژه ، ومهتمالا وي وهكي مهتمالا وي مرۆڤييه يي دهسنڤيڙا زراڤ خو تي نهگرت .

۳ بۆ ھەر نقیژه کا فەرض دى دەسىنقیژه کى شووت ، ودقینت ئـەو ھنگـى
 دەسىقیژى بشووت دەمى رادبته نقیژى .

٤ – دورسته بۆ زەلامى وى پەيوەندىيا جىسى د گەل بكەت .

ئستحاضه .. وسيّ رەنگيّن ژنكان :

ژنا (موسته حاضه) ئينك ژ سي يانه :

یا ئیکس : دبت ژنه هه هه عادی وی یسی (ته نظیمکری) بت ، وهه رهه ههی نه و چه ند روّژه کین ده سنیشانکری خوینی ببینت ، پاشی وه سا چسی ببیت ههی نه و هنده کی ئه و هنده کی ئه و هنده کی ئه و هنده کی نه و هنده کی نه و هنده کی نه و نیده تر ژهه و خار خوینی ببینت ، نه ف روّژین زیده دی حسیب بن نستحاضه ، له و نه ف ژنه د فیت پشتی خلاسبو و نا عادی وی یسی

ههیثانه سهری خو بشووت و ژویسری ویشه دهست ب کرنا نثییوی وگرتنا روژییان بکهت ، وپشتی هنگی ئهگهر خوینا ئستحاضیی راوهستیا ئهو سهری خو ناشووته هه ..

یا دووی : ئهگهر وی بهردهوام خوین دیت ونهزانی روّژین وی یین عادهی چهندن ؛ چونکی وی چو عادین دهسنیشانکری نین ، بهلی ب رهنگی خوینی شیا (حهیض) ی و (ئستحاض) ی ژینك جودا بکهت ، هنگی وی چو گرفتاری نابن ؛ چونکی ئهو دی ل دویت زانینا خو ههردو حالهتان ژینك نیاست .

یا سیبین: وه کی یا دووی یه خوینی به رده وام دبینت و چو عادین ده سنیشانکری نینن ، و ب رهنگی خوینی ژی ئه و (حمیض) ی و (ئستحاض) ی ژیك جودا ناکه ت ، ئه قه دی ب عادی ژنگان یی به لاقت ر كو شه ش حه فت روّژن ، یان ژی دی ل دوی ف عادی مروّقه کا خو یا نیزیك وه کی ده یکی یان خویشکی یان خاله تی چت ، و نه و روّژین زیده ژ قی هژماری دی حسیب بن ئستحاضه .

چلكدارى (النفاس):

ژنا چلکدار ئەوە يا ل دەمىي بچويكبوونىي وپشتى ھنگى خوينىي دېينت ، وھەر چەندە ئەم ب كوردى دېيزينه قى حالەتى : چلك ؛ چونكى پترىيا ژنكان چل رۆژان خوينى دېين ، بەلىي شەرت نينه ژن چىل رۆژان خوينىي بېينت ، وئەحكامين ژنكا چلكدار يين كو نوكه دى ئيشارەت دەينىي ب ديتنا خوينىي قە دگريداينه نەكو ب چل رۆژان قە وەكى ھندەك ھزر دكەن .

ژنی گافا بچویك بوو وخوین دیت دی یا چلكدار بت ، وئیسلامی هندهك حوكمین تایبهت بو فان رهنگه ژنان داناینه ، پیتقییه ل سهر ژنی یا پی ئاگههدار

بت ، ودا ئاخفتنا مه يا ئاشكهرا بت ئهم دى ڤى مەسەلىي ل سەر چــەند خالــهكان ليكڤه كهين :

۱ – شهرت نینه چلك چل روّژ بن ، وچى گاڤا خوین راوهستیا چلك ب دویــماهـــى دئين وژن پاقـژ دبت ، لهو دڤينت ئهو خـوٚ بشـوٚت وعیبادهتى ب دورستى بكهت .

- ژنا چلکدار ئهگهر پاقژ بوو پاشی خوین دیته قه دی به ری خو ده تی ئهگهر هژمارا وان رو ژین ئه و تیدا پاقژ بووی گههشتبنه پازده رو ژان ، خوینا ئه و ژنوی دینت دی حسیب بت خوینا عاده ی ، ژ خو ئهگهر ئه و رو ژ ژ پازده رو ژان دی حسیب بن خوینا ئه و ژنوی دبینت ژی دی حسیب خوینا چلکان ، وئه و رو ژین ئه و تیدا پاقژ بووی ژی ژ چلکان حسیب دبن .. ئه شه ب وی شه رتسی ئه گهر ئه فی پاقژی و خوین دیتنه بکه فته د چل رو ژان دا .

خویک بوو ، یه عنی : دختوران (عهمه لی یی) بچویک بوو ، یه عنی : دختوران زکی وی قه کر و بچویک ژی ایناده و ، ووی وه کی ژنکا چلکدار خوین نه دیت ، چلک بو وی حسیب نابت ، وحسیبا وی دی حسیبا مروقی بریندار بت .

و – ژنی ئهگهر بچویك ژ بهر چوو ووی خویس دیست دی بهری خو ده تی نهگهر تشتی ژ بهر چووی رهنگی مرو قان گرت بت ، ئه و خوینا پشتی هنگی ئه و دبینت دی خوینا چلکان بت ، وئهگهر تشتی ژ بهر چووی هیشتا خولکی مرو قان نهگرت بت (خوینه کا هشك بت یان پارچهیه کا گوشتی بت) ، دی بهری خو

دەتى ئەگەر ئەو رۆ ئەوبىن يىنى ھەر جار ئەو تىدا دكەفتە عادەى ، ئەو خويىن دى خويىنا عادەى بىت ، ئەگەر نىه ئەو رۆژ بىن ، ئەو خويىن دى حسىب بىت ئىستحاضە .

ئەو ژیدەرین مفا ژی هاتی یه دیتن بۆ نقیسینا قی بابهتی :

۱- جداول أحكام الطهارة للنساء ، الدكتور طارق السويدان ، چاپا ئيكي يا
 سالا ١٤١٤ كۆچى ١٩٩٤ زايينى .

۲- الطهارة عند المرأة ، جاسم بن محمد الياسين ، چاپا پيننجي يا سالا ۱٤٠٩
 کوچي ۱۹۸۹ زاييني .

۳- فتاوى العلماء للنساء ، عبد العزيز بن باز ومحمد صالح بن العثيمين ، چاپا
 سالا ۱۹۹۱ زاييني .

٤ - فقه السنة ، سيد سابق ، چاپا سالا ١٤١٦ كۆچى ١٩٩٥ زاييني .

٥- فقه المرأة المسلمة ، الدكتور محمد الصادق عفيفي ، چاپا ئيكني يا سالا
 ١٤٠٦ كۆچى ١٩٨٦ زاييني .

٦- المفصل في أحكام المرأة والبيت المسلم ، الدكتـور عبـد الكريـم زيـدان ،
 چايا دووي يا سالا ١٤١٥ كۆچى ١٩٩٤ زايينى .

ناڤەرۆك

نەرثەث	بابەت
٥	پێۺڲۅٚؾڹ
٧	بەريْخۆدانا نزم بۆ ژنىٰ بۆچى ؟
7 4	ئيسلام ومافين ژنىي
٤٦	سەرەدەرىيا ئىسلام د گەل خورستىيا ژنىێ
77	حیجاب بۆچى وچاوا ؟
۸۸	ئەو ژنین مرۆڤاینییا خودیٚ هلبژارتی
1.4	ئەحكامينن پاقۋى وبىي نڤيزىيىي